

Vážení kolegovia,

do rúk sa Vám dostáva netradičné číslo *Pedagogických rozhľadov*. Netradičné preto, lebo v ňom chceme reagovať na mnohé požiadavky učiteľov, urobiť "jasnejšie" v problematike ďalšieho vzdelávania pedagogických pracovníkov, najmä kvalifikačných skúšok učiteľov ZŠ a SŠ v zmysle nových vyhlášok MŠ SR č.41 a č.42/1996 Z.z.. Riešenie otázok rozvoja systému ďalšieho vzdelávania považujeme za jednu z kľúčových podmienok transformácie slovenského školstva. Preto v úvode ponúkame porovnávaciu štúdiu o týchto systémoch v Európe a na Slovensku. Daný stav si môžete konfrontovať s legislatívnou normou kodifikujúcou niektoré nové formy vzdelávania pedagógov u nás (upozorňujeme na Zákon o vysokých školách, kde sú vymedzené ďalšie významné formy celoživotného vzdelávania). Sprístupňujeme Vám novú organizáciu uvádzania začínajúcich pedagogických pracovníkov a inovácie výchovy a vzdelávania v našich školách a zariadeniach, prehľad špecializačných inováčných štúdií pripravovaných metodickými centrami na budúce obdobie.

Druhú časť *Pedagogických rozhľadov* venujeme kvalifikačným skúškam. Tie sa, žiaľ, v súčasnosti stali problémom "spravodlivosti" ohodnotenia jednotlivých skupín učiteľov. Podľa nás sú však tieto skúšky nástrojom spravodlivého oceňovania dobrých, zapálených pedagógov, ktorí si dokážu pre skvalitnenie vyučovania vytvoriť a realizovať vlastný program osobného a profesionálneho sebarozvoja. S úmyslom pomôcť učiteľom v príprave na 1. kvalifikačné skúšky sme pre Vás pripravili vymedzenie požiadaviek v jednotlivých tematických okruhoch skúšky, odporúčani literatúru, príklady tém písomnej práce a vzory ich štruktúr. Uverejňujeme aj príspevok o tom, ako písať písomnú prácu ku kvalifikačnej skúške.

Súčasťou tohto čísla *Pedagogických rozhľadov* je i príloha, v ktorej zverejňujeme publikačnú činnosť metodických centier za tento školský rok. Môže Vám pomôcť vo Vašom samoštúdiu a prípadne i pri príprave písomnej práce pre kvalifikačnú skúšku.

Vzhľadom na to, že sa končí školský rok, chceme Vám, našim čitateľom, popriať úspešné ukončenie školského roka a príjemné prežitie dovolenky, regeneráciu duševných i telesných síl v čase letných prázdnin.

Redakcia

ĎALŠIE VZDELÁVANIE PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKOV V EURÓPE A NA SLOVENSKU

M. Valica, Metodické centrum B. Bystrica

Základnou paradigmou prípravy učiteľov na Slovensku je celoživotná profesionálna motivácia k vlastnému vzdelávaniu vyjadrená myšlienkou: "Ak učiteľ chce kvalitne vychovávať a vzdelávať žiaka, musí sa sám permanentne vzdelávať."

Učiteľ nezískava definitívnu pedagogickú spôsobilosť ukončením pedagogického vzdelávania. Musí túto spôsobilosť formovať vo vlastnej učiteľskej praxi a inovovať v určitých cykloch. V profesionálnom vývoji učiteľa možno rozlíšiť po ukončení pregraduálnej prípravy fázy adaptácie - integrácie - autoregulácie. V každej z nich sú obsiahnuté špecifické úlohy sebarozvoja. Je potrebné, aby koncepcia personálneho riadenia v školstve a na školách vymedzila základné profesijné požiadavky, povinnosti a práva učiteľov i ich zodpovednosť za vlastný profesijný rast. Na tomto základe potom možno vytvárať funkčný a efektívny systém ďalšieho vzdelávania pedagogických pracovníkov, ktorý dokáže aktivizovať a motivovať učiteľov ku:

- kultivácii osobnostných vlastností učiteľa (najmä emocionálnych a postojoyých, ktoré významne ovplyvňujú charakter vzťahu učiteľ - žiaci),
- zmene didaktických prístupov, postupov, stratégií, metód a techník pri aktivizácii a motivácii žiaka k učeniu a sebarozvoju,
- zmene, obohacovaniu odborno-predmetových vedomostí a spôsobilostí počas jeho profesionálnej kariéry.

Profesionalizácia učiteľa je všeobecne chápaná ako obohacovanie, zmena, kreativizácia pedagogickej kultúry, individuálnej "pedagogickej filozofie" učiteľa. Predpokladá sa, že sa deje

na báze vnútorných zdrojov (sebarealizácia učiteľa), ale že sú nutné i vonkajšie motívy (odmena, status, funkcia, profesijné výhody), ktoré túto kultiváciu podporujú.

Požiadavky obsahuje i Charta učiteľov, viaceré odporúčania UNESCO. V Charte učiteľov sa o ďalšom vzdelávaní píše:

Článok 6: Pedagogickú činnosť treba považovať za profesiu, ktorá je formou štátnych služieb a ktorá vyžaduje od učiteľov hlboké vedomosti a špeciálne schopnosti získané a udržiavané dôkladným a permanentným vzdelávaním. Vyžaduje si tiež určitý cit osobnej a kolektívnej zodpovednosti za vzdelávanie a zabezpečenie čo najpriaznivejších podmienok pre žiakov na školách.

Článok 31: Úrady a učiteľia by mali uznať význam ďalšieho vzdelávania učiteľov stanoveného pre zabezpečenie a systematické zabezpečovanie kvality obsahu vzdelávania a vyučovacích techník.

Článok 32: Úrady by mali, v konzultácii s učiteľskými organizáciami, podporovať vytváranie širokého systému ďalšieho vzdelávania voľne dostupného pre všetkých učiteľov.

Článok 34: Učiteľia by mali mať možnosť a mali by byť podnecovaní k účasti na kurzoch a iných vzdelávacích príležitostiach a mať z nich plný ošoh.

Základnou úlohou vlád európskych štátov, ktoré sa v roku 1966 zaviazali dodržiavať tento dokument (podpísalo ho i Československo a platí i pre samostatné Slovensko), bolo vytvorenie takého systému ďalšieho vzdelávania učiteľov, ktorý by vytváral podmienky vysokej vonkajšej a vnútornej motivácie učiteľa k vlastnému osobnému a profesijnému sebarozvoju.

Systémy ďalšieho vzdelávania pedagogických pracovníkov v Európe

Existujúce systémy ďalšieho vzdelávania pedagogic-

kých pracovníkov (ďalej ĎVPP) v jednotlivých európskych krajinách možno z pohľadu vyššie uvedených požiadaviek zaradiť do 3 modelov:

- obligatórny,
- autoregulačný,
- intencionálny.

1. **Obligatórny model** je charakteristický pre centralisticky riadené systémy školstva. Jeho podstatou je kladenie jednotných požiadaviek na všetkých učiteľov i riadiacich školských pracovníkov. Tým vzniká možnosť celoplošného vzdelávania pedagógov, napr. pri vytváraní nových učebných a študijných odborov, veľkých obsahových zmenách výuky a pod. Nedostatkom je uniformita, negatívna motivácia učiteľov a častá nivelizácia tvorivého potenciálu učiteľov.

2. Opakom povinného jednotného modelu je **autoregulačný model** ďalšieho vzdelávania založený na predpoklade, že každý pedagogický pracovník je motivovaný vnútornými pohnútkami natoľko, že sám rozhodne o početnosti, obsahu a spôsobe svojho vzdelávania. Jeho prednosťou je, že šetrí náklady na vzdelávanie pedagogických pracovníkov, nedostatkom to, že zasahuje len 5 -10 % vysoko a trvalo motivovaných učiteľov, pričom ostatní ostávajú mimo jeho pôsobnosti.

3. **Intencionálny model** ďalšieho vzdelávania učiteľov je vždy spojený so sústavou kvalifikačných a platových tried pedagógov. Pedagogický pracovník si vyberá zo širokej palety možností ďalšieho vzdelávania a po ukončení štúdií nadobúda bezprostredne, alebo s nejakou podmienkou, "vyšší kvalifikačný stupeň" a príplatok k platu. Ide zvyčajne o štúdiá akreditované centrálnou riadiacou inštitúciou, prípadne o rôzne druhy atestácií alebo získavanie kreditov započítavaných učiteľom za absolvovanie akreditovaných foriem ďalšieho vzdelávania, ktoré sú podmienkou finančného, prípadne kariérového postupu.

Tieto 3 základné zovšeobecnené modely ĎVPP sa odlišujú rôznosťou a intenzitou motivácií, ktorými sa snažia ovplyvniť záujem učiteľov o sebazvdelávanie. Pri určitej simplifikácii možno priradiť k týmto modelom aj ich inštitucionálne ekvivalenty. V jednotlivých krajinách Európy majú často veľmi špecifické podoby štruktúry inštitúcií ďalšieho vzdelávania v riadení, vo financovaní, v rozsahu a obsahu pôsobnosti, v organizačných formách a metódach vzdelávania učiteľov (tabuľka č. 1 na str. 33).

Odhliadnúc od týchto špecifik, je možné hovoriť o nasledujúcich druhoch inštitucionalizácie ďalšieho vzdelávania pedagogických pracovníkov:

Systém inštitúcií ĎVPP, ktorý vytvára odborno-organizačnú bázu vzdelávania pre všetkých učiteľov s rôznou úrovňou prepojenia na ich pregraduálnu prípravu. Tento systém okrem vzdelávacích úloh zvyčajne plní i ďalšie podporné úlohy, napr. pedagogické poradenstvo, metodický servis a pod. Vytvára často sieť celoštátnych a regionálnych vzdelávacích inštitúcií s rôznou úrovňou riadenia.

Druhým typom inštitucionálnej sústavy je samostatná **vysoká škola**, príp. fakulta vysokej školy, pre ďalšie vzdelávanie učiteľov. Modifikáciou tohto systému sú vzdelávacie ústavy pri vysokých školách pripravujúcich učiteľov.

Tretí variant je charakteristický spájaním **vzdelávacích a vedecko-pedagogických pracovísk**, ktoré majú podmienky i pre pedeutologický výskum a rýchly prenos výsledkov pedagogického výskumu do pedagogickej praxe.

Štvrtý, **zmiešaný** variant je kombináciou predchádzajúcich typov, keď ďalšie vzdelávanie učiteľov zabezpečujú, v rôznej miere, vysoké školy, paralelne fungujúci systém inštitúcií ďalšieho vzdelávania, pričom vedecko-pedagogické pracoviská môžu mať určité vzdelávacie kompetencie.

V spomínaných inštitucionálnych systémoch participujú, na rôznej úrovni a v rôznej intenzite, vo vzdelávaní učiteľov i neštátne, vedecké, profesné, príp. odborárske vzdelávacie inštitúcie, komunity. Tieto zvyčajne tvoria skôr pomocnú, ale významnú bázu vzdelávacích ponúk pre školy a učiteľov.

Charakteristickým vývojovým rysom systémov ĎVPP v európskych krajinách v poslednom desaťročí je ich rozvoj. Systémy ďalšieho vzdelávania sú orientované jednak extenzívne (širšia ponuka, nárast účastníkov), ale i intenzívne (hlbšie prepracovanie problematiky v teoretickej i praktickej zložke). Jednotlivé krajiny "európskej šestnástky" podporujú ďalšie vzdelávanie učiteľov výrazným percentom v rozpočte na školstvo i legislatívnym určením kompetencií a činností vzdelávacích inštitúcií. Ďalšie vzdelávanie pedagogických pracovníkov sa v týchto krajinách stáva nielen nástrojom inovácie školy, ale i prevencie vzniku priepasti medzi ekonomickými zmenami a adaptáciou školstva na ne.

Koncepcia systémov ĎVPP vo väčšine európskych krajín využíva autoregulačný model kombinovaný s intencionálnym modelom ďalšieho vzdelávania. Poskytuje to možnosť využívať pre rozvoj školstva vnútorný tvorivý potenciál učiteľov s prepojením na vonkajšie stimuly zvyšovania statusu a ohodnotenia pedagogických pracovníkov. Obligatórny model povinného vzdelávania učiteľov sa častejšie vyskytuje pri uplatňovaní požiadaviek na rôzne funkcie v školstve.

Organizačné formy a metódy ďalšieho vzdelávania pedagogických pracovníkov v Európe

Príznačnou pre systémy ĎVPP, najmä v západoeurópskych krajinách, je veľká mnohotvárnosť a bohatosť foriem ďalšieho vzdelávania učiteľov.

Autoregulačný a intencionálny model ďalšieho vzdelávania implikuje túto "mnohosť", ktorá zaručuje učiteľom, riadiacim pracovníkom, školám veľké možnosti výberu svojej vzdelávacej cesty. Prax ďalšieho vzdelávania v jednotlivých krajinách odlišuje povinné - voliteľné, akreditované - neakreditované formy ďalšieho vzdelávania a ich previazanie so statusovým, platovým či funkčným postupom učiteľov tak, ako ich rôznym spôsobom uplatňujú riadiace centrá v personálnej školskej politike jednotlivých krajín.

Iniciátorom rôznych foriem ďalšieho vzdelávania sú školy, zamestnávateľia (ministerstvo, štátna správa v školstve, iní zriaďovatelia škôl), samostatné inštitúcie ĎVPP, vysoké školy i 3. sektor.

Školy uplatňujú svoje diferencované potreby na trhu ponuky vzdelávacích služieb. Vzdelávanie sa uskutočňuje v škole a má zvyčajne charakter aktuálnych i dlhodobějších kolektívnych vzdelávacích projektov pre skupiny učiteľov, príp. i celú školu. Vzdelávacie centrá organizujú pre učiteľov v mieste školy na ich požiadanie, zvyčajne pre viacej škôl, rôzne formy vzdelávania orientované najmä na praktickú zložku práce učiteľov. V čase prázdnin sa učiteľia výcvikovými metódami hlbšie zdokonaľujú vo svojej odbornosti.

Z iniciatívy **zamestnávateľov** sa organizujú celoštátne vzdelávacie projekty, ktoré reagujú na zmeny koncepcie

vzdelávania, študijných a učebných odborov, inovácie vo vzdelávacích predmetoch. Týkajú sa špecifických skupín učiteľov a uskutočňujú sa v dlhšom časovom období. Veľmi často sa tak deje prostredníctvom multiplikátorov pripravovaných inštitúciami ĎVPP v obvodoch škôl. Takýmto spôsobom sa zvyčajne organizuje i systematické ďalšie vzdelávanie riadiacich pracovníkov.

Z iniciatívy rôznych **vzdelávacích inštitúcií** (vysoké školy, 3. sektor, vzdelávacie centrá pre pedagogických pracovníkov) sa organizujú rôzne formy vzdelávania, ktoré sú zamerané najmä na rozvoj osobných, pedagogicko-psychologických, metodologických, jazykových, odborno-pedagogických spôsobilostí učiteľov. Sú orientované na teoretické a teoreticko-praktické inovácie a majú zvyčajne dlhodobý charakter.

Ešte bohatšie, ako organizačné formy, sú rozvinuté metódy vzdelávania pedagogických pracovníkov. Ich využívanie je späté s cieľovo-obsahovým zameraním vzdelávacích programov a zvolenou organizačnou formou vzdelávania pedagogických pracovníkov. Okrem klasických slovných metód (prednáška, rozprávanie, inštruktáž, diskusia) sú v nej včlenené aj moderné problémové, situačné, heuristické metódy, ktoré majú vysoký inovačný náboj. (Tabuľka. č. 2)

Tab. č. 2: Vybrané metódy vzdelávania učiteľov v zahraničí

METÓDA	OPIS	VÝHODY
WORKSHOPY	Príležitosť prediskutovať či odhaliť praktické prístupy na zvládnutie danej výchovnej, vzdelávacej, riadiacej situácie. Väčší dôraz na prax ako na teóriu.	Tréning možno okamžite aplikovať. Neformálnosť.
PRÍPADOVÁ ŠTÚDIA	Skupina dostane faktické informácie založené na reálnej pedagogickej, riadiacej situácii a má prediskutovať a analyzovať problémy, poskytnúť odporúčania.	Stimuluje pracovnú realitu. Cvičenie bez rizika.
KLINIKA	Individuálny alebo skupinový tréning, ktorý má umožniť skupine prediskutovať a prekonať problémy ohľadne určitej oblasti výchovy, vzdelávania, riadenia.	Skupina rozhoduje, čo bude skúmať. Tréning sa dá prenášať.
BRAINSTORMING	Prostriedok na generovanie množstva vysoko kreatívnych nápadov v skupine, ktorá predkladá návrhy na neskoršie vyhodnotenie pre pedagogickú prax i teóriu.	Jednoduchá a účinná procedúra. Interaktívne.
HRANIE ROLÍ	Hranie vybraných pedagogických situácií umožňuje skupine skúmať rôzne prístupy k danému súboru okolností.	Rozvíja rolové správanie pedagóga.
HRY (Obchodné hry, manažérske hry)	Forma závisí od danej hry alebo cvičenia. Obsahujú prvky ukončenia alebo zmeny. V mnohých prípadoch skupina dostane roly vo vytvorenej "firme" a údajne na prevádzkovaní firmy určitý čas alebo počas určitej udalosti - napr. výpredaj.	Demonštruje nezávislosť funkcií. Poskytuje prehľad o organizácii.
NÁCVIK VNÍMAVOSTI ("T" SKUPINY ALEBO SKUPINOVÁ DYNAMIKA)	Metóda na pochopenie toho, ako správanie učiteľov účinkuje na žiakov. Členovia skupiny skúmajú a komentujú správanie sa skupiny a jednotlivcov, ktorí tvoria skupinu.	Rozširuje pochopenie ľudského správania a reakcií. Zvyšuje osobný rozvoj, empatiu.

Systém ďalšieho vzdelávania pedagogických pracovníkov na Slovensku

V bývalých socialistických krajinách sa hľadajú a vyvíjajú koncepcie, modely ĎVPP, ktoré by ich približovali k západoeurópskemu štandardu. Systémy ďalšieho vzdelávania sú však silno limitované zotrvačnosťou tradícií a nízkymi finančnými možnosťami školských riadiacich organizácií (úradov) zapríčinenými transformáciou ekonomiky týchto

krajín.

Doterajšie návrhy dlhodobých koncepcií transformácie nášho školstva sa snažili definovať i základné požiadavky na učiteľov v podmienkach demokratickej spoločnosti. V nich sú implikované aj základné podmienky a potreby rozvoja slovenského učiteľstva a škôl prostredníctvom systému ďalšieho vzdelávania.

Pokúsime sa ich vymedziť nasledovne:

Zmenou inštitucionalizácie ďalšieho vzdelávania a skvalitnením práce inštitúcií ĎVPP po roku 1990, výrazným vstupom vysokých škôl a ďalších subjektov (3. sektor) do procesu vzdelávania učiteľov sa systém diverzifikoval. Vytvorili sa podmienky pre jeho väčšiu pluralitu, otvorenosť a napĺňanie potrieb škôl. Nie sú však vytvorené podmienky pre zvýšenie motivácie učiteľov k sebazvdelávaniu. Využívaný autoregulačný model nevytvára dostatočnú vonkajšiu motiváciu pre väčšinu učiteľov, a preto musí byť kombinovaný s intencionálnym modelom tohto systému. Ďalšie vzdelávanie je nutné prepojiť so zvyšovaním kvalifikácie, statusovým a funkčným postupom učiteľov. Je nutné považovať ho za jeden z najvýznamnejších faktorov personálneho riadenia na úrovni rezortu, regiónu i školy.

Štát, Ministerstvo školstva SR (ďalej MŠ SR), štátna správa musia podporovať školy, pedagogických pracovníkov v gradácii ich profesionalitu. Ministerstvo garantuje vytvorenie

koncepcie ĎVPP nadväzujúcu na širší koncept celoživotného vzdelávania v SR a jeho financovanie. Pri jej tvorbe musí vychádzať zo strategických záujmov štátu v oblasti výchovy a vzdelávania a z národného programu transformácie výchovno-vzdelávacej sústavy. Na ňu nadväzujúci program personálnej politiky v školstve musí umožniť rovnaké podmienky na osobný a profesijný rozvoj učiteľov a riadiacich školských pracovníkov a vytvorenie motívácií pre ich sebarozvoj. Súčasne musí zabezpečiť podporné služby škole (okrem ďalšieho vzdelávania kvalitný metodický a poradenský servis školám a pedagógom, zavádzanie obsahových a metodických inovácií do vyučovacieho procesu, podpora kontaktov medzi školami a najlepšimi pedagógmi v regióne, uplatňovanie ich vplyvu na ostatných pedagogických pracovníkov, výmena pedagogických skúseností a pod.).

Školu je nutné včleniť do systému ďalšieho vzdelávania ako jej základný článok a vytvoriť jej podmienky pre vzdelávacie aktivity, individuálny profesijný rozvoj každého učiteľa, aktívnu personálnu prácu vedenia školy. Jej včlenenie do systému ĎVPP považujeme, vzhľadom k danej reálnej právnej subjektivite stredných škôl a pripravovanej právnej subjektivite základných škôl, za podstatné. Podľa našich zistení práve kvalitne uskutočňovaná právna subjektivita v pedagogickom riadení školy je pravdepodobne hlavnou príčinou zvýšenej zodpovednosti vedenia i učiteľov školy voči okoliu, "odberateľom" školy. Je súčasne prirodzeným

profesijný rozvoj každého učiteľa, aktívnu personálnu prácu vedenia školy. Jej včlenenie do systému ĎVPP považujeme, vzhľadom k danej reálnej právnej subjektivite stredných škôl a pripravovanej právnej subjektivite základných škôl, za podstatné. Podľa našich zistení práve kvalitne uskutočňovaná právna subjektivita v pedagogickom riadení školy je pravdepodobne hlavnou príčinou zvýšenej zodpovednosti vedenia i učiteľov školy voči okoliu, "odberateľom" školy. Je súčasne prirodzeným

zdrojom zvýšenej motivácie pedagógov školy k vlastnému vzdelávaniu a sebvzdelávaniu. Školy by si mali zabezpečiť základné riadené sebvzdelávanie. Mohli by vytvárať vlastné vzdelávacie programy, čo najviac individualizované pre potreby vlastných pedagógov. Mali by zabezpečovať akcie vzdelávacích inštitúcií priamo na školách, vzdelávacie služby a metodický servis pre ostatné školy, profiláciu “budúcich” metodikov (skúsených a kvalitných pedagogických pracovníkov).

Inštitucionálny systém ĎVPP (Štátny pedagogický ústav, Štátny inštitút odborného vzdelávania, metodické centrá a oddelenia) musí vytvárať “organizačné jadro”, ktoré bude zabezpečovať syntézu heterogénnych záujmov štátu a autonómnych požiadaviek škôl, učiteľov. Bude, v spolupráci s personálnymi oddeleniami školskej štátnej správy a inšpektormi, monitorovať potreby škôl a koordinovať pestrú ponuku vzdelávania na saturovanie inovačných a kariérových potrieb učiteľov a riadiacich pracovníkov škôl. Tento systém musí fungovať ako služba škole a byť čo najbližšie k učiteľom, školám.

Vysoké školy, ktoré organizujú kvalifikačnú a rekvalifikačnú prípravu, rozširujúce, doplnkové a postgraduálne vzdelávanie, by mali viac pracovať na tvorbe dlhodobých vzdelávacích programov orientovaných najmä na pedagogicko-vedeckú prípravu učiteľov, na výskume optimalizácie pregraduálneho a postgraduálneho vzdelávania. Nezanedbateľná je ich lektorská a publikačná činnosť pre ĎVPP, uskutočňovaná často v spolupráci s inštitúciami ĎVPP. Majú najlepšie personálne podmienky pre participáciu na medzinárodných projektoch v oblasti ĎVPP.

V inštitucionalizácii ĎVPP musí byť zabezpečené prepojenie a “synergický” efekt pôsobenia vysokých škôl a inštitucionalizovaného systému ďalšieho vzdelávania učiteľov tak, aby teoretické a praktické vzdelávanie vytvárali zmysluplný systém vzdelávania pre rozvoj tvorivej práce učiteľov, škôl. Odporúčame vytvoriť Radu pre ĎVPP pri MŠ SR, ktorá by integrovala a koordinovala spoluprácu týchto vzdelávacích inštitúcií.

Vysoké školy, Štátny pedagogický ústav a Štátny inštitút odborného vzdelávania môžu uskutočňovať vedecky podložený rozvoj ĎVPP vytvorením podmienok pre pedeutologický výskum, ktorého výsledky by korektívne a rozvíjajúco ovplyvňovali funkčnosť a kvalitu tohto systému.

Inštitúcie pre ďalšie vzdelávanie **pracovníkov rezortov** by zabezpečovali ďalšie vzdelávanie najmä učiteľov praktického vyučovania a majstrov odbornej výchovy, prípadne riadiacich školských pracovníkov v rezortne riadených učilištiach. V spolupráci s vytvárajúcimi sa profesijnými komorami by venovali viac pozornosti cieľovým programom ďalšieho vzdelávania týchto pracovníkov priamo v hospodárskej praxi. Podniky a firmy sú bázou pre niektoré kvalitné formy ďalšieho vzdelávania učiteľov odborných predmetov. Optimálne by bolo vytváranie stážových miest pre týchto učiteľov, ktorí nemajú vlastnú odbornú prax, prípadne učiteľom po viac ako desaťročnej práci v škole, umožniť dlhšiu odbornú stáž ako revitalizáciu odborno-predmetových spôsobilostí. Tieto formy vzdelávania musia uskutočňovať i inštitúcie ďalšieho vzdelávania v rezorte školstva.

Vzhľadom na to, že na Slovensku v súčasnosti aktívne pracuje veľké množstvo domácich a zahraničných nadácií, neštátnych organizácií, vedeckých a profesijných komunit, je nevyhnutné vytvoriť pevné väzby medzi 3. sektorom vzdelá-

vania a inštitucionálnym systémom ďalšieho vzdelávania v rezorte školstva. Toto otváranie sa novým podnetom ruší izolovanosť škôl, školských inštitúcií voči širokej verejnosti. Vytvárajú sa nové vzťahy a mení sa percepčia okolia školy, ruší sa “skleníkový efekt”, v ktorom školy dlhé roky žili. Vstup “civilného” či občianskeho prvku demokratizuje školu.

Inštitúciám ďalšieho vzdelávania učiteľov, vysokým školám, organizáciám 3. sektora musí riadiace centrum vytvárať podmienky pre tvorbu kvalitných vzdelávacích projektov. Pri ich celoplošnej aplikácii musí MŠ SR uskutočniť ich výber transparentným akreditačným postupom, s maximálnym využitím trhového mechanizmu ponuky a dopytu, kde určujúci bude záujem škôl, učiteľov a riadiaceho centra.

Perspektívne považujeme za kľúčové ešte výraznejšie zapojenie našich škôl, inštitúcií ĎVPP, vysokých škôl i riadiacej sféry školstva do medzinárodnej spolupráce s krajinami Európskej únie a ostatnými susednými krajinami. Riadiace centrum musí vytvárať nevyhnutné ekonomické a zmluvné podmienky pre intenzívne kontakty a participovanie našich škôl a inštitúcií na tvorbe a realizácii medzinárodných vzdelávacích projektov pedagogických pracovníkov. Komparácia so zahraničím, stimulácia novými podnetmi môžu byť jedným z hlavných zdrojov rozvoja systému ĎVPP na Slovensku.

Vývoj a súčasný stav organizačných foriem a metód ďalšieho vzdelávania pedagogických pracovníkov na Slovensku

V centrálne riadenom československom školstve pred rokom 1989 zjednocovaním požiadaviek jednotnej školy na učiteľov a žiakov dochádzalo k odbornej a metodologickej unifikácii práce učiteľov. Tvorivosť bola často výnimkou a alternatívne postupy zvláštnosťou. To sa prejavilo i v unifikácii obsahu, organizačných foriem a metód vzdelávania učiteľov v hlavnom “prúde” ĎVPP, ktoré spočívalo v ich preškolovaní na “obsahovú prestavbu” školstva. “Jednofarebnosť, šedosť” využívaných foriem, metód, nízka frekvencia aktivizujúcich foriem a metód v práci účastníkov vzdelávania nevytvárali podmienky pre skutočnú vnútornú zmenu, kultiváciu, obohacovanie osobnostných, didaktických prístupov učiteľov. Miestom, kde pravdepodobne prišlo k zmenám, bola obsahová zložka výuky.

Pre ďalšie vzdelávanie bolo príznačné jednostranné kognitívne učenie, ktoré nebolo dopĺňané behaviorálnym výcvikom a fenomenologicko-humanistickým zážitkovým učením rozvíjajúcim nonkognitívne funkcie učiteľov a ich výchovné spôsobilosti. Nerešpektovanie diferencovaných potrieb škôl, učiteľov (či ich neexistencia v zideologizovanej jednotnej škole) nestimulovalo inštitúcie ĎVPP a vysoké školy k hľadaniu a overovaniu nových foriem a metód vzdelávania. Jednostranný scientizmus a akademizmus vo vzdelávaní, časté nereflektovanie živej pedagogickej praxe neprial rozvoju najmä inovačných foriem a metód práce s učiteľmi. Ak sa takéto vzdelávacie projekty uskutočňovali pre skupiny tvorivých učiteľov, nenašli širšie uplatnenie v celoplošných formách vzdelávania. Nepreviazanosť tohto modelu vzdelávania na ohodnotenie učiteľov ešte prehlbovala vnútornú demotiváciu učiteľov k tvorivým prístupom vo vyučovaní. Orientácia ďalšieho vzdelávania, najmä na obsah výuky, nesmerovala, okrem informačného učenia, k metodologickému a formatívnemu učeniu. Výcvikové formy a metódy (najmä otvorené hodiny) boli menej efektívne

tým, že "cvičil" len 1 učiteľ, pričom to bolo často spojené so stresom. Skupinové formy práce, spojené so zážitkovými, interakčnými formami učenia sa atď. boli v metodike ďalšieho vzdelávania vzácnosťou. Chýbali aktivizujúce metódy, ktoré by iniciovali učiteľov k samostatnej práci a rozvíjali vyššie úrovne poznávacích funkcií (hodnotiace myslenie, tvorivosť). Diverzifikácia organizačných foriem a metód sa začala širšie uplatňovať až po roku 1989, keď sa inštitúcie ďalšieho vzdelávania začali "správať" najmä ako služba škole. Decentralizácia riadenia školstva, zvýšená autonómia regionálnych metodických centier a metodických oddelení, diagnostikovanie potrieb škôl, uvoľnilo priestor i pre uplatňovanie širšej palety organizačných foriem (niekedy legislatívne nezabezpečených) i metód ĎVPP. Bol tu tiež tlak učiteľskej verejnosti na rešpektovanie ich vzdelávacích potrieb. Vytváraním právnej subjektivity škôl sa postupne diverzifikujú aj ich požiadavky.

Vytvárali a vytvárajú sa podmienky pre diferencovanosť vzdelávacích programov s aktívnejšími vstupmi škôl, pedagógov do ich tvorby i hodnotenia.

Najvyšší záujem pedagógov je o kompaktné formy štúdií, ktoré sú zamerané na veľké obsahové zmeny vo viacerých vyučovacích predmetoch, prípadne novovytvorené predmety v nových učebných a študijných odboroch. Tu prevládajú klasické monologické, slovné, prípadne dialogické seminárne metódy. Časť učiteľov, najmä základných škôl, má zvýšený záujem o skupinové formy práce, založené na využívaní situačných, heuristických metód. Sú zamerané na rozvoj osobnostných vlastností učiteľov, na zmenu interakcie, komunikácie so žiakmi, rozvoj kreativity učiteľov. Asi najmenej reflektovala pedagogická prax a aj inštitúcie ďalšieho vzdelávania potrebnosť didaktických zmien výuky vo všeobecnej i predmetovej podobe. Využívané metódy z minulosti (najmä otvorené hodiny) sú používané veľmi málo a nové formy a metódy práce sa v súčasnosti hľadajú. Skúšajú sa najmä "mikrotícingové", výcvikové metódy, začínajú sa uplatňovať aj multimediálne metódy.

V posledných rokoch sa zintenzívnili požiadavky škôl na uvádzanie pedagógov, vzdelávanie riadiacich školských pracovníkov. V tomto období sa overujú vytvorené vzdelávacie projekty v metodických centrách, v Štátnom pedagogickom ústave a na niektorých vysokých školách.

Rozvoj organizačných foriem a metód vo vzdelávaní učiteľov si bude vyžadovať využívanie aktivizujúcich metód vzdelávania učiteľov, najmä v oblasti rozvoja pedagogicko-psychologických a didakticko-metodických spôsobilostí učiteľov. Pôjde o evokovanie experienciálneho a fenomenologicko-zážitkového učenia, ktoré musí ovplyvňovať postoje a správanie učiteľov. V ĎVPP bude tiež nutné uplatniť ešte viac individualizované a skupinové formy ďalšieho vzdeláva-

nia a tiež formy korešpondenčného, dištančného vzdelávania. Sú vhodné pre postupné prenesenie zodpovednosti učiteľov za svoje vlastné vzdelávanie na nich.

Nutné bude hľadať optimálne didaktické modely, stratégie v ĎVPP priamo v škole. Vo vzdelávaní riadiacich pracovníkov škôl sa vytvorili viaceré alternatívne programy, ktoré si budú vyžadovať vyhodnotenie ich efektívnosti. Žiaľ, dosiaľ nie sú rozvinuté metódy pedeutologického výskumu. Jeho rozvoj je podmienkou i ďalšieho rozvoja ĎVPP, ak sa nemáme ocitnúť v pasci "empirizmu".

To, čo počas posledných 5 rokov citeľne chýbalo, bolo legislatívne vymedzenie akreditovaných foriem vzdelávania (uvádzanie začínajúcich učiteľov, vzdelávanie vedúcich pedagogických pracovníkov, prípadne príprava pre ďalšie funkcie). Rovnako chýbala kodifikácia špecializačných inovačných foriem vzdelávania, ktoré zabezpečujú systematickú dlhodobú prípravu v obsahovo-metodických inováciách v jednotlivých vyučovacích predmetoch. Najhoršie však je, že jednotlivé formy vzdelávania neboli prepojené so statusom, finančným a funkčným ohodnotením pedagogických pracovníkov formou atestačných štúdií a skúšok.

Záver:

Školské systémy v rozvinutých demokratických krajinách menia úlohu školy. V centre pozornosti školy je žiak, potreby a možnosti jeho rozvoja; žiak, ktorý má možnosť slobodnej voľby vzdelávacej cesty podľa svojich predpokladov a spôsobilostí. Vzdelávanie sa diverzifikuje tak, aby zodpovedalo rastúcej rôznorodosti a pestrosti požiadaviek, záujmom a dynamike meniacej sa ekonomiky i trhu práce.

Ak chce slovenské školstvo "zachytiť" tieto trendy demokraticky sa rozvíjajúcich školských systémov, musí využiť vlastné vzdelávacie tradície a súčasne dosiahnuť kompatibilitu svojich výstupov so školskými systémami v demokratických krajinách. V našich podmienkach postupných zmien školy sa zvyšuje význam osobných a profesijných kvalít učiteľov i riadiacich pracovníkov škôl, pracujúcimi v podmienkach právnej subjektivity. Z tohto dôvodu je nutné vytvoriť koncepciu školskej politiky a zásady personálnej práce v školstve, ktoré dokážu zlepšovať ekonomické, sociálne a pracovné podmienky učiteľov a súčasne vytvárať efektívny motivačný a evaluačný systém kvality práce školy, učiteľov. Je nevyhnutné vytvoriť tiež celoživotný systém vzdelávania riadiacich pracovníkov, učiteľov, metodikov, inšpektorov, pedagógov v štátnej správe. Formami povinného, povinne voliteľného a voliteľného vzdelávania by zabezpečoval ich osobnostný a profesijný rast. Systém ĎVPP musí byť dostatočne pluralitný a flexibilný pri presadzovaní koncepčných zmien, novej filozofie humanistickej a demokratickej školy. Musí byť vhodne previazaný s rozvojom ľudských zdrojov v škole a školstve.

Literatúra:

- Grecmanová, H. - Urbanovská, E.: *Inovace učitelského vzdělávání v evropské kooperaci jako program Evropského fóra pro svobodu ve vzdělávání*, *Pedagogika*, 45, 1995, č. 3, s. 217-219
- Kasáčová, B.: *Vzdelávanie učiteľov v krajinách západnej Európy*, *Pedagogické rozhľady* 3, 1994/95, č. 2, s. 20
- Správa o stave ĎVPP v Slovenskej republike, expertná skupina MŠMŠ SR, Bratislava, 1990*
- Syróvatka, J.: *Scientismus v přípravě učitelů*, *Pedagogická orientace*, 1993, č. 8-9, s. 9
- Turek, I. - Valica, M.: *Ku koncepčním otázkám dalšího vzdělávání pedagogů*, *Pedagogické rozhľady* 1, 1992/93, č. 1, s. 1-2
- Valica, M.: *Postavenie učiteľov základných a stredných škôl na Slovensku z pohľadu rezortných výskumov*, *Pedagogické rozhľady* 4, 1995/96, č. 1, s. 6-10

VYHLÁŠKA Č. 42 MINISTERSTVA ŠKOLSTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

z 26. januára 1996 o ďalšom vzdelávaní pedagogických pracovníkov

Ministerstvo školstva Slovenskej republiky podľa § 51, ods. 4, zákona č. 29/1984 Zb. o systave základných a stredných škôl (školský zákon) a podľa § 6 ods., 4, písm. b zákona Slovenskej národnej rady č. 542/1990 Zb. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve ustanovuje:

Úvodné ustanovenia

§ 1

(1) Táto vyhláška upravuje organizáciu, obsah, rozsah a formy ďalšieho vzdelávania pedagogických pracovníkov¹⁾ (ďalej len "ďalšie vzdelávanie").

(2) Ďalšie vzdelávanie formou štúdia popri zamestnaní na vysokých školách upravuje osobitný predpis.²⁾

§ 2

(1) Účelom ďalšieho vzdelávania je sústavné prehľbovanie, zdokonaľovanie a rozširovanie odbornej a pedagogickej spôsobilosti pedagogických pracovníkov v súlade s najnovšími progresívnymi vedeckými poznatkami, spoločenskými potrebami a požiadavkami pedagogickej a odbornej praxe.

(2) Ďalšie vzdelávanie riadi Ministerstvo školstva Slovenskej republiky (ďalej len "ministerstvo") a iné ústredné orgány, ktoré zriaďujú školy³⁾ (ďalej len "iný ústredný orgán").

§ 3

Formy ďalšieho vzdelávania

Formy ďalšieho vzdelávania sú:

- uvádzanie začínajúcich pedagogických pracovníkov do praxe (ďalej len "uvádzanie do praxe"),
- príprava vedúcich pedagogických pracovníkov, ktorým patrí príplatok za riadenie⁴⁾ (ďalej len "príprava vedúcich pedagogických pracovníkov"),
- priebežné vzdelávanie,
- špecializačné inovačné štúdium,
- špecializačné kvalifikačné štúdium,
- rozširujúce štúdium.

§ 4

Uvádzanie do praxe

(1) Uvádzanie do praxe organizuje škola alebo školské zariadenie v spolupráci s príslušným metodickým centrom alebo so Štátnym pedagogickým ústavom,⁵⁾ prípadne aj so vzdelávacími organizáciami zriadenými inými ústrednými orgánmi.

(2) Uvádzaním do praxe získavajú začínajúci pedagogickí pracovníci praktické skúsenosti potrebné na výkon práce a na adaptáciu v konkrétnych podmienkach pedagogickej praxe.

(3) Uvádzanie do praxe trvá jeden rok. Uskutočňuje sa podľa vzorového projektu vydaného ministerstvom v prvom roku po nástupe absolventa vysokej školy alebo strednej školy ako pedagogického pracovníka do pracovného pomeru so školou alebo so školským zariadením.

4) Uvádzanie do praxe sa končí záverečným hodnotením pedagogického pracovníka pred komisiou. Členov trojčlennej komisie vymenúva riaditeľ školy alebo školského zariadenia alebo riaditeľ školskej správy, s ktorými je pedagogický pracovník v pracovnom pomere.

(5) V prípade, že pedagogický pracovník bol hodnotený ako neúspešný, možno uvádzanie do praxe zopakovať v druhom roku pedagogickej praxe.

§ 5

Príprava vedúcich pedagogických pracovníkov

(1) Prípravu vedúcich pedagogických pracovníkov organizujú metodické centrá, Štátny pedagogický ústav⁶⁾ a vzdelávacie organizácie zriadené inými ústrednými orgánmi v spolupráci s vysokými školami.

(2) Obsah prípravy vedúcich pedagogických pracovníkov je zameraný na získanie najnovších poznatkov z oblastí riadenia, pedagogiky a psychológie.

(3) Príprava vedúcich pedagogických pracovníkov trvá spravidla dva roky. Uskutočňuje sa podľa projektu vypracovaného vzdelávacími organizáciami uvedenými v odseku 1 a schváleného ministerstvom alebo iným ústredným orgánom.

(4) Na prípravu vedúcich pedagogických pracovníkov sa prihlási pedagogický pracovník, ktorý absolvoval I. kvalifikačnú skúšku.⁶⁾

(5) Príprava vedúcich pedagogických pracovníkov sa končí obhajobou záverečnej práce a záverečným pohovorom pred komisiou.

(6) Členov päťčlennej komisie na návrh riaditeľa vzdelávacej organizácie uvedenej v odseku 1 vymenúva ministerstvo alebo iný ústredný orgán.

(7) O absolvovaní prípravy vedúcich pedagogických pracovníkov vydajú vzdelávacie organizácie uvedené v odseku 1 osvedčenie.

§ 6

Priebežné vzdelávanie

(1) Priebežné vzdelávanie organizujú a jeho rozsah v súlade s potrebami pedagogickej a odbornej praxe určujú školy, školské zariadenia, metodické centrá, Štátny pedagogický ústav⁵⁾ a vzdelávacie organizácie iných ústredných orgánov.

(2) Obsahom priebežného vzdelávania je:

- sprostredkovanie aktuálnych informácií využitelných v pedagogickej praxi,
- prehľbovanie, rozvíjanie a rozširovanie odborných a pedagogických vedomostí a zručností pedagogických pracovníkov,
- zmeny v koncepcii výchovy a vzdelávania vyjadrené v učebných plánoch, učebných osnovách, učebniciach,
- nové právne predpisy v oblasti školstva,
- nové poznatky z pedagogiky, psychológie a odbornej didaktiky.

(3) Priebežné vzdelávanie sa končí záverečným pohovorom pred trojčlennou komisiou, ktorej členov vymenúvajú riaditelia vzdelávacích organizácií uvedených v odseku 1.

¹⁾ § 50 zákona č. 29/1984 Zb. o systave základných a stredných škôl (školský zákon).

²⁾ § 24 zákona č. 172/1990 Zb. o vysokých školách.

³⁾ § 53 až 57 zákona č. 29/1984 Zb. v znení neskorších predpisov.

⁴⁾ Zákona č. 143/1992 Zb. o platie a odmene za pracovnú pohotovosť v rozpočtových a v niektorých ďalších organizáciách a orgánoch.

§ 4 ods. 2 a § 8 nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 249/1992 Zb. o platových pomeroch zamestnancov v rozpočtových a v niektorých ďalších organizáciách a orgánoch v znení neskorších predpisov.

⁵⁾ § 6 ods. 2 písm. c) zákona Slovenskej národnej rady č. 542/1990 Zb. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve v znení neskorších predpisov.

⁶⁾ § 4 vyhlášky Ministerstva školstva Slovenskej republiky č. 41/1996 Z.z. o odbornej a pedagogickej spôsobilosti pedagogických pracovníkov.

(4) O absolvovaní priebežného vzdelávania vydajú vzdelávacie organizácie uvedené v odseku 1 osvedčenie.

§ 7

Špecializačné inovačné štúdium

(1) Špecializačné inovačné štúdium organizujú metodické centrá, Štátny pedagogický ústav⁵⁾ a vzdelávacie organizácie iných ústredných orgánov.

(2) Obsahom špecializačného inovačného štúdia je príprava na vykonávanie špecializovaných pedagogických činností a na výskumnú činnosť.

(3) Špecializačné inovačné štúdium trvá najviac dva roky. Uskutočňuje sa podľa jednotného projektu vypracovaného vzdelávacími organizáciami uvedenými v odseku 1 a schváleného ministerstvom alebo iným ústredným orgánom.

(4) Na špecializačné inovačné štúdium sa môže pedagogický pracovník prihlásiť so súhlasom riaditeľa školy alebo riaditeľa školského zariadenia.

(5) Špecializačné inovačné štúdium sa končí obhajobou záverečnej práce pred trojčlennou komisiou. Členov komisie vymenúva riaditeľ vzdelávacej organizácie uvedenej v odseku 1.

(6) O skončení špecializačného inovačného štúdia vydajú vzdelávacie organizácie uvedené v odseku 1 osvedčenie.

§ 8

Špecializačné kvalifikačné štúdium

(1) Špecializačné kvalifikačné štúdium organizujú metodické centrá, Štátny pedagogický ústav⁵⁾ a vzdelávacie organizácie iných ústredných orgánov v spolupráci s vysokými školami.

(2) Obsahom špecializačného kvalifikačného štúdia je umožniť pedagogickým pracovníkom, ktorí spĺňajú požiadavky odbornej a pedagogickej spôsobilosti, získať na prechodné obdobie⁷⁾ spôsobilosť na vyučovanie vybraných aprobačných predmetov a vychovávateľom a majstrom odbornej výchovy s úplným stredným odborným vzdelaním získať pedagogickú spôsobilosť na pôsobenie v špeciálnych školách a v špeciálnych výchovných zariadeniach.

(3) Špecializačné kvalifikačné štúdium trvá dva roky. Uskutočňuje sa podľa jednotného projektu vypracovaného vzdelávacími organizáciami uvedenými v odseku 1 a schváleného ministerstvom alebo iným ústredným orgánom.

(4) Na špecializačné kvalifikačné štúdium sa môže pedagogický pracovník prihlásiť so súhlasom riaditeľa školy alebo riaditeľa školského zariadenia.

(5) Špecializačné kvalifikačné štúdium sa končí obhajobou záverečnej práce a záverečným pohovorom pred komisiou. Členov päťčlennej komisie na návrh riaditeľa vzdelávacej organizácie uvedenej v odseku 1 vymenúva ministerstvo alebo iný ústredný orgán.

(6) O skončení špecializačného kvalifikačného štúdia vydajú vzdelávacie organizácie uvedené v odseku 1 osvedčenie.

§ 9

Rozširujúce štúdium

1) Rozširujúce štúdium je osobitný druh štúdia na vysokých školách²⁾ na rozšírenie odbornej a pedagogickej spôsobilosti na výchovno-vzdelávaciu činnosť v školách a v školských zariadeniach.

2) Rozširujúcim štúdiom získavajú

a) učitelia všeobecnovzdelávacích predmetov, ktorí sú absolventmi

vysokých škôl študijného odboru učiteľstvo, spôsobilosť na vyučovanie ďalšieho aprobačného predmetu na základných školách a stredných školách alebo na vyučovanie jednotlivých zložiek predmetu pracovného vyučovania na základnej škole,

b) učitelia odborných predmetov na stredných školách, ktorí sú absolventmi vysokých škôl neučiteľského študijného odboru a doplňujúceho pedagogického štúdia, spôsobilosť na vyučovanie všeobecnovzdelávacích predmetov na základných školách a stredných školách,

c) učitelia, ktorí sú absolventmi vysokých škôl študijného odboru učiteľstvo pre 6. až 9. ročník základnej školy, spôsobilosť na vyučovanie všeobecnovzdelávacích predmetov na stredných školách,

d) učitelia, ktorí sú absolventmi stredných škôl so spôsobilosťou na vyučovanie v 1. až 4. ročníku základnej školy, a majstri odbornej výchovy spôsobilosť na vyučovanie na špeciálnych školách a na výchovnú prácu v špeciálnych výchovných zariadeniach,

e) učiteľky materských škôl spôsobilosť na prácu v špeciálnych materských školách,

f) pedagogickí pracovníci, ktorí sú absolventmi vysokých škôl študijného odboru učiteľstvo, spôsobilosť na vyučovanie a výchovnú činnosť v špeciálnych školách.

3) Absolventom vydá fakulta vysvedčenie, ktoré je dokladom o rozšírení pedagogickej spôsobilosti.

Prechodné a záverečné ustanovenia

§ 10

(1) Ďalšie vzdelávanie pedagogických pracovníkov začaté pred nadobudnutím účinnosti tejto vyhlášky sa dokončí podľa doterajších predpisov.

(2) Za náhradnú formu prípravy vedúcich pedagogických pracovníkov sa vedúcemu pedagogickému pracovníkovi uzná absolvovanie funkčného štúdia podľa doterajších predpisov.

§ 11

1) Táto vyhláška sa vzťahuje aj na pedagogických pracovníkov obecných škôl, cirkevných škôl a súkromných škôl, na učiteľov všeobecnovzdelávacích predmetov stredných zdravotníckych škôl a škôl zriadených inými ústrednými orgánmi.

(2) Ďalšie vzdelávanie učiteľov odborných predmetov a vedúcich pedagogických pracovníkov v odbornej zložke prípravy na stredných zdravotníckych školách zabezpečuje Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky⁸⁾ prostredníctvom Ústredného metodicko-inšpekčného centra, vysokých škôl a vzdelávacích organizácií podľa rezortného projektu ďalšieho vzdelávania učiteľov odborných predmetov.

(3) Ďalšie vzdelávanie učiteľov odborných predmetov a vedúcich pedagogických pracovníkov v odbornej zložke prípravy na stredných školách zriadených inými ústrednými orgánmi³⁾ zabezpečujú tieto ústredné orgány.

§ 12

Zrušuje sa vyhláška Ministerstva školstva Slovenskej socialistickej republiky č. 65/1985 Zb. o ďalšom vzdelávaní pedagogických pracovníkov.

§ 13

Táto vyhláška nadobúda účinnosť 1. marca 1996.

Eva Slavkovská v.r.

⁷⁾ Príloha vyhlášky Ministerstva školstva Slovenskej republiky č. 41/1996 Z.z.

⁸⁾ § 56 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 277/1994 Z.z. o zdravotnej starostlivosti.

PROJEKT UVÁDZANIA ZAČÍNAJÚCICH PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKOV DO PRAXE

V súvislosti s Vyhláškou MŠ SR č. 42/1996 Z.z. o ďalšom vzdelávaní pedagogických pracovníkov, § 4, schválilo MŠ SR 16.5.1996 (pod číslom 1020/1996-155) projekt Uvádžania začínajúcich pedagogických pracovníkov do praxe. Projekt je záväzný pre všetky školy a školské zariadenia v Slovenskej republike od školského roku 1996/97. Určuje organizačný i obsahový rámec uvádzania pre všetky kategórie pedagogických pracovníkov. Uvádžanie pedagogického pracovníka do praxe sa tak stáva jednou z foriem jeho ďalšieho vzdelávania. Projekt rešpektuje právo každého riaditeľa školy a školského zariadenia rozhodnúť o obsahu i rozsahu uvádzania na základe potrieb pracovníka, podmienok pracoviska. Riaditeľ určí uvádzajúceho pedagogického pracovníka, ktorý má predpoklady i schopnosti, aby napomáhal pri uvádzaní začínajúceho kolegu. Uvádžaním do praxe získa začínajúci pedagogický pracovník praktické skúsenosti potrebné na výkon práce a na adaptáciu v konkrétnych podmienkach pedagogickej praxe. Za realizáciu projektu na škole, školskom zariadení je zodpovedný riaditeľ, môže pritom využiť ponuku, ktorú pre potreby uvádzania vypracujú Metodické centrá, Štátny pedagogický ústav a vzdelávacie organizácie riadené inými ústrednými orgánmi.

ČI. I

Úvodné ustanovenie

1) Uvádžanie začínajúcich pedagogických pracovníkov do praxe (ďalej uvádzanie do praxe) je jednou z foriem ďalšieho vzdelávania pedagogických pracovníkov a uskutočňuje sa na základe Vyhlášky MŠ SR č. 42/1996 Z.z. § 4 ods.3, je určené pedagogickým pracovníkom škôl a školských zariadení.

2) Uvádžanie do praxe sa uskutočňuje v prvom roku po nástupe absolventa vysokej, strednej školy ako pedagogického pracovníka do pracovného pomeru so školou alebo školským zariadením a trvá jeden rok.

3) Uvádžanie do praxe organizuje škola, školské zariadenie v spolupráci s príslušným metodickým centrom (ďalej MC), Štátnym pedagogickým ústavom (ďalej ŠPÚ) alebo vzdelávacími organizáciami zriadenými inými ústrednými orgánmi.

4) Za realizáciu projektu na škole, školskom zariadení je zodpovedný jeho riaditeľ.

5) Na realizácii projektu sa spolupodieľa uvádzajúci pedagogický pracovník ustanovený riaditeľom školy.

6) Uvádžajúci pedagogický pracovník je ustanovený z pedagogických pracovníkov školy, školského zariadenia. Má rovnakú alebo blízku aprobáciu, študijný odbor a mal by spĺňať podmienky:

- a) minimálne 5 rokov pedagogickej praxe,
- b) absolvovanie I. kvalifikačnej skúšky (alebo nahradzujúcej formy),
- c) absolvovanie špecializačného inováčného štúdia "Uvádžajúci pedagogický pracovník" na MC, ŠPÚ.

7) Ak pedagogický pracovník poverený uvádzaním začínajúceho učiteľa spĺňa tieto podmienky, môže mu riaditeľ zvýšiť osobný príplatok po dobu uvádzania do praxe.

8) Vo výnimočných prípadoch môže riaditeľ školy, školského zariadenia ustanoviť uvádzajúceho pedagogického pracovníka, ktorý tieto podmienky nespĺňa.

9) Cieľom uvádzania do praxe je, aby začínajúci pedagogickí pracovníci získali praktické skúsenosti potrebné na výkon práce a na adaptáciu v konkrétnych podmienkach pedagogickej praxe.

ČI. II

Organizácia uvádzania do praxe

1) Zamestnávateľ po dohode so začínajúcim pedagogickým pracovníkom vypracuje plán jeho uvádzania do praxe, v ktorom stanoví:

- a) ciele uvádzania do praxe,
- b) konkrétne úlohy (napríklad: účasť na podujatiach vzdelávacích organizácií, sebazvdelávacie aktivity, hospitácie u pedagogických pracovníkov a pod.)
- c) spôsob priebežného hodnotenia uvádzania do praxe.

ČI. III

Obsah uvádzania do praxe

- 1) MC, ŠPÚ a vzdelávacie organizácie zriadené inými ústrednými orgánmi

do začiatku každého školského roka vypracujú a predložia školám a školským zariadeniam:

- a) tematické orkuhy z oblasti pedagogiky, psychológie, určené všetkým kategóriám pedagogických pracovníkov,
- b) rámcové programy uvádzania do praxe pre jednotlivé kategórie pedagogických pracovníkov,
- c) ponuku podujatí a aktivít, ktoré budú v priebehu školského roka organizovať pre začínajúcich pedagogických pracovníkov.

2) Obsah a rozsah uvádzania do praxe určuje zamestnávateľ podľa špecifických potrieb začínajúcich pedagogických pracovníkov, konkrétnych podmienok a potrieb pracoviska, po dohode so začínajúcim pedagogickým pracovníkom a uvádzajúcim pedagogickým pracovníkom.

3) Zamestnávateľ môže využiť aj ponúknuté tematické okruhy, rámcové programy a podujatia, ktoré pripravujú vzdelávacie organizácie.

ČI. IV

Ukončenie uvádzania do praxe

1) Uvádžanie do praxe sa ukončuje:

- a) otvorenou vyučovacou hodinou, vyučovacou jednotkou, výchovným zamestnaním pred hodnotiacou komisiou,
- b) pohovorom pred hodnotiacou komisiou.

2) Členov trojčlennej komisie menuje riaditeľ školy, školského zariadenia alebo školskej správy, s ktorým je pedagogický pracovník v pracovnom pomere.

3) Komisiu na záverečné hodnotenie zvoláva riaditeľ školy, školského zariadenia alebo školskej správy, s ktorou je pedagogický pracovník v pracovnom pomere, vždy najviac mesiac po uplynutí ročného uvádzania do praxe.

4) Členmi komisie spravidla sú:

- a) riaditeľ školy, školského zariadenia alebo školskej správy,
- b) metodik vzdelávacej organizácie (MC, ŠPÚ alebo vzdelávacej organizácie, ktorú zriaďuje iný ústredný orgán),
- c) uvádzajúci pedagogický pracovník.

5) Komisia pri hodnotení uvádzania do praxe posúdi predovšetkým plnenie plánu uvádzania začínajúceho pedagogického pracovníka do praxe a celkovú úroveň jeho profesijnej pripravenosti na prácu v podmienkach pracoviska.

6) Komisia na záver hodnotenia prijme rozhodnutie:

- a) o úspešnom absolvovaní uvádzania začínajúceho pedagogického pracovníka do praxe,
- b) o neúspešnom absolvovaní uvádzania začínajúceho pedagogického pracovníka do praxe.

7) V prípade rozhodnutia o úspešnom uvádzaní do praxe vydá zamestnávateľ pedagogickému pracovníkovi doklad o Záverečnom hodnotení na predpísanom formulári, jednu kópiu založí do osobných materiálov pracovníka.

8) V prípade, že bol pedagogický pracovník hodnotený ako neúspešný, možno uvádzanie do praxe predĺžiť o ďalší rok, ukončuje sa spôsobom ako pri jednoročnom uvádzaní do praxe.

PRIEBEŽNÉ VZDELÁVANIE PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKOV

Vyhláška MŠ SR o ďalšom vzdelávaní pedagogických pracovníkov č.41/1996, v znení § 6, výrazne zvyšuje funkciu priebežného vzdelávania. Podľa "Obsahu priebežného vzdelávania" - odst. 2, má rýchle a sústavne zabezpečovať prehlbovanie, skvalitňovanie pedagogickej aj odbornej pripravenosti pedagogických pracovníkov v celej šírke ich výchovnej, vzdelávacej či riadiacej činnosti. Aby sa tak stalo, je potrebné, aby obsah a rozsah vzdelávania boli schopné určovať školy podľa potrieb výchovnej a vzdelávacej praxe ako požiadavky na metodické centrá, ŠPÚ, ktoré sú jeho realizátormi (odst. 1 § 6).

Metodické centrá sú pripravené plniť svoje vzdelávacie funkcie v priebežnom vzdelávaní nasledujúcimi formami:

a) jednorazové (1- až 2-dňové) vzdelávanie, cieľom ktorého je sprostredkovať najaktuálnejšie informácie v obsahu a v meto-

dike výchovy vzdelávania, riadenia,

b) cyklické (1- až 4-dňové) vzdelávanie, cieľom ktorého je prehĺbiť významné vedomosti a zručnosti v čiastkovej problematike predmetu alebo odboru vo vzdelávacích cykloch,

c) krátkodobé kurzy a výcviky, cieľom ktorých je získať spôsobilosti a zručnosti z uzavretej problematiky pre realizáciu v praxi,

d) poradenská činnosť, cieľom ktorej je pomôcť riešiť aktuálne pedagogické problémy riadiacim pracovníkom, vedúcim PK a MZ, začínajúcim a ostatným pedagogickým pracovníkom.

Ponúkame ju formou lektorského servisu na konkrétne podujatia v škole alebo formou poradenského servisu, ak školy žiadajú MC o spoluprácu v odborno-metodickej oblasti.

Poradenskú činnosť poskytujeme aj pri publikačnej a dopisovateľskej činnosti pedagogických pracovníkov, pri zabezpečovaní žiackych súťaží a podobne.

PRÍPRAVA VEDÚCICH PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKOV

Cieľom štúdia je poskytnúť účastníkom také poznatky a podnety v jednotlivých vzdelávacích blokoch, aby po absolvovaní 2-ročného vzdelávania boli schopní vykonať strategické zámery a plán školy s optimálnym využitím všetkých vnútorných a vonkajších zdrojov školy v jej meniacom sa prostredí.

Absolvent štúdia má vedieť inovovať a integrovať strategické, organizačné, personálne, sociálne, ekonomické, informačné procesy a činnosti v riadení školy pre jej rozvoj v právnom a demokratickom štáte.

MC na Slovensku realizujú 3 projekty zamerané na prípravu vedúcich pedagogických pracovníkov. Všetky projekty spĺňajú ustanovenia Vyhlášky MŠ SR z 26. januára 1996; § 5; ods. 1 - 7.

MC Bratislava, Tomášikova 4: ŠKOLSKÝ MANAŽMENT

Projekt poskytuje základy školského manažmentu v týchto oblastiach:

1. Humanizácia školy; koncepcia celoživotného vzdelávania
2. Školský manažment z hľadiska organizácie riadenia školy
3. Školský manažment z pedagogicko-psychologického hľadiska
4. Inovácie v pedagogike a psychológii
5. Rozvíjanie tvorivej osobnosti vedúceho pedagogického pracovníka

MC mesta Bratislavy:

Prevzalo projekt MC Bratislava, Tomášikova.

MC Prešov

PRÍPRAVA VEDÚCICH PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKOV

Projekt poskytuje účastníkov získanie požadovaného vzdelania

pre výkon funkcie. Obsah prípravy je rozvrhnutý do 8 modulov s relatívne samostatnou problematikou z oblastí riadenia, pedagogiky a psychológie.

Tematické zameranie modulov:

1. Ideové východiská školstva v SR
2. Kompetencie riaditeľa školy
3. Teória a prax riadenia
4. Súčasná didaktická koncepcia
5. Psychologické základy riadenia
6. Riadenie, zdravie a bezpečnosť práce
7. Aktuálne otázky školstva
8. Príprava a obhajoba záverečnej písomnej práce a záverečné pohovory

MC Banská Bystrica: RIADENIE ŠKOLY

Projekt poskytuje najnovšie poznatky umožňujúce riadiacemu pracovníkovi analyzovať, reflektovať a rozvíjať vlastné riadiace predpoklady a skúsenosti z pohľadu optimálneho napĺňania riadiacich funkcií a tvorby kultúry školy. Štúdium je koncipované ako kombinácia štúdia vo vzdelávacích moduloch, samoštúdia, tvorby správ z odborných stáží a tvorby záverečnej práce z teórie a praxe riadenia školy.

Moduly štúdia:

1. Rozvoj profesionality riadiaceho pracovníka - autodiagnostika
2. Program vzdelávania na Slovensku - makroprostredie školy
3. Riadenie pedagogického programu školy - pedagogické riadenie
4. Personálne a sociálne riadenie školy - produktívna personalistika
5. Hospodárske a finančné riadenie školy - efektívne hospodárenie

6. Informačný systém v riadení školy - využitie informácií v rozhodovaní
7. Organizovanie v riadení školy - organizačné modely
8. Marketing, strategické a operatívne plánovanie v riadení školy - inovačné a transformačné programy rozvoja školy

Metódy a formy vzdelávania

Vo vzdelávaní, okrem štandardných metód vzdelávania dospelých (prednáška, seminár) sú využívané také metódy, ktoré oslovujú ľudskú a profesionálnu skúsenosť účastníka. Ide o situačné a inscenačné metódy, metódy skupinového riešenia problémov a hrania rolí, brainstormingové a brainwritingové metódy, prípadné štúdie, výcvik efektívneho správaní, ktoré účastníkovi umožnia rozvíjať seba samého v rôznych riadiacich situáciách. Efekt týchto metód posilňujú i spätno-väzbové mechanizmy skupinového sociálneho učenia, umožňujúce korekciu skúseností, prípadne chýb v riadiacej práci.

Súčasný stav v príprave vedúcich pedagogických pracovníkov

MC Bratislava, Tomášikova

- ukončilo: 200 riadiacich pracovníkov SŠ,
- študuje: 200 riadiacich pracovníkov SŠ.

MC mesta Bratislavy

- ukončilo: 60 riadiacich pracovníkov SŠ,
20 riadiacich pracovníkov ZŠ,
- študuje: 120 riadiacich pracovníkov SŠ,
50 riadiacich pracovníkov ZŠ.

MC Prešov

- ukončilo: 70 riadiacich pracovníkov
- študuje: 150 riadiacich pracovníkov ZŠ, SŠ a škol. zariadení

- (ukončia v auguste a decembri 1996),
- bude študovať: 220 riadiacich pracovníkov ZŠ,
od 9/1996 60 riadiacich pracovníkov SŠ.

MC Banská Bystrica

- študuje: 100 riadiacich pracovníkov SŠ,
510 riadiacich pracovníkov ZŠ,
42 riadiacich pracovníkov špeciálnych škôl
a zariadení
- bude študovať: 125 riadiacich pracovníkov SŠ
od 9/1996 180 riadiacich pracovníkov ZŠ
- Štúdium riadiacich pracovníkov ZŠ uskutočňujeme v spolupráci s metodickými oddeleniami SŠ.

Pozitívne skúsenosti

(prenos do praxe)

1. Riadiaci pracovníci v spätných väzbách potvrdili opodstatnenosť funkčného vzdelávania.
2. Modulovými prácami spätne obohacujú teóriu i prax riadenia škôl, pomenúvajú a riešia problémy vlastnej školy.
3. Oceňujú prvky voliteľnosti v programe.
4. Dochádza ku zmene v komunikačnom správaní riadiacich pracovníkov a efektívnejšom zvládaní konfliktov v škole.
5. Objavujú sa systematickejšie prístupy k sociálno-integratívnemu vedeniu škôl.
6. Viac sa využívajú procesy efektívneho delegovania.
7. Narastá význam sebahodnotiacich prístupov a korekcie omylov, či chýb v riadení školy.
8. Plánovitejšie sa pristupuje k pedagogickému riadeniu školy.
9. Cez realizované odborné stáže sa oživuje produktívna výmena skúseností na rôznych školách.
10. Objavujú sa pokusy o vytváranie systémových prístupov ku vzdelávaniu učiteľov vo vlastnej škole.
11. Viac sa využívajú spätno-väzbové mechanizmy v riadení.

ŠPECIALIZAČNÉ KVALIFIKAČNÉ ŠTÚDIUM

Špecializačné kvalifikačné štúdium, ktorého funkciu legislatívnym dôrazom prezentuje paragraf 8 Vyhlášky MŠ SR č. 42/96 Z.z., patrí k významným formám ĎVVPP. Kvalifikačné štúdiá realizujú MC, ŠPÚ v spolupráci s vysokými školami na prechodné obdobie. Je to štúdium, ktoré zabezpečuje kvalifikovanosť v nových vyučovacích predmetoch prípadne odboroch. Uskutočňujú ho metodické centrá na základe nízkej kvalifikovanosti, ktorá sa nedá celoplošne zabezpečiť len vysokými školami. Metodické centrá ich budú uskutočňovať dočasne, do roku 2000.

Obsah špecializačného kvalifikačného štúdia predstavujú poznatky vzťahujúce sa na nový vyučovací predmet, ktorý sa na školu zaraďuje, napr. estetická výchova, etická výchova, alebo poznatky potrebné na pedagogickú a odbornú spôsobilosť v špeciálnych školách a vo výchovných zariadeniach.

Špecializačné kvalifikačné štúdium trvá dva roky. Má rozsah 200 hodín priameho vyučovania (výcvik, prednášky, seminár) a 160 hodín samoštúdia. Realizuje sa podľa projektu, ktorý má celoslovenskú platnosť. Metodické centrá Slovenska doteraz realizovali a realizujú tri špecializačné kvalifikačné

štúdiá, a to: **estetická výchova (už je ukončená), etická výchova pre základné školy a pre stredné školy, etická výchova pre špeciálne školy (uskutočňuje sa a ukončí sa do roku 2000), špeciálna pedagogika - pedagogika mentálne postihnutých pre vychovávateľov, pedagogika pre majstrov odbornej výchovy na špeciálnych školách bez DPŠ** (uskutočňuje sa). Ich cieľom je poskytnúť vedomosti a získať spôsobilosť z celej oblasti, na ktoré je štúdium zamerané.

Špecializačné kvalifikačné štúdium je ukončené obhajobou záverečnej práce v rozsahu minimálne 25 strán a záverečným pohovorom pred 5-člennou komisiou.

Pre špecializačné kvalifikačné štúdium sa poskytujú študijné materiály, ktoré dostane každý účastník štúdia. Vypracúvajú ich metodické centrá v spolupráci s vysokými školami a poskytujú sa zdarma. Pred záverečnými pohovormi sa účastníkom kvalifikačného štúdia poskytujú konzultácie zamerané na vypracovanie záverečnej práce a oboznámenie sa s okruhom tém a otázok na záverečné pohovory.

Špecializačné kvalifikačné štúdium je započítateľnou formou na 1. kvalifikačnú skúšku..

ŠPECIALIZAČNÉ INOVAČNÉ ŠTÚDIUM

Špecializačné inovačné štúdium (vyhláška č. 42/1996 o ďalšom vzdelávaní pedagogických pracovníkov) je jednou z foriem ďalšieho vzdelávania, ktoré umožňuje prehĺbenie pedagogických spôsobilostí.

Špecializačné inovačné štúdium trvá najviac 2 roky a uskutočňuje sa podľa projektu vypracovaného vzdelávacími organizáciami, ktoré cituje príslušná vyhláška.

MC na Slovensku ponúkajú učiteľom projekty špecializačných inovačných štúdií schválené MŠ SR ako kvalitnú formu ďalšieho vzdelávania, v ktorom si majú možnosť rozšíriť svoje vedomosti v odbore, aprobovanom predmete a skvalitniť svoje pedagogické zručnosti v didaktike. Anotácie jednotlivých projektov informujú o ich obsahu, určujú možnosti štúdia učiteľom vzhľadom na typ školy a dávajú príležitosť pre orientáciu na využitie v školskej praxi.

Na špecializačné inovačné štúdium sa môžu učitelia prihlásiť so súhlasom riaditeľa školy.

Špecializačné inovačné štúdium sa končí obhajobou záverečnej práce pred 3-člennou komisiou. O jeho skončení vydá vzdelávacia organizácia osvedčenie.

Garantom špecializačného inovačného štúdia je vždy to metodické centrum, ktoré ho ponúka.

Ďalej uvádzame zoznam špecializačných inovačných štúdií, ktoré pripravili jednotlivé metodické centrá (pre základné a stredné školy). Ďalšie štúdiá budeme organizovať podľa záujmu pedagógov.

METODICKÉ CENTRUM BANSKÁ BYSTRICA (STREDNÉ SLOVENSKO)

- Všeobecná didaktika
- Základy etiky
- Základy ústavnej demokracie
- Kurz filozofie
- Biele miesta v dejinách našich národov
- Komunikácia vo vyučovaní slovenského jazyka
- Hospodárska nemčina
- Metódy a formy práce na rozvoj komunikatívnosti vo vyučovaní anglického jazyka
- Biznis-kontakt v ruskom jazyku
- Interpretácia umeleckého textu
- Finančná a poisťná matematika
- Vyučovanie fyziky metódou uzavretého vyučovacieho cyklu s požitím motivačných experimentov
- Tvorivo-humanistický prístup učiteľa vo vyučovaní chémie
- Ekológia zameraná na globálne problémy človeka
- Humánna geografia
- Regionálna geografia
- Krajinná ekológia
- Čalúnnictvo
- Bankovníctvo a poisťovníctvo v odborných ekonomických predmetoch stredných škôl
- Podnikový manažment
- Priemyselná informatika
- Inovácie obsahu a didaktiky v informatike a výpočtovej technike
- Inovácie obsahu a didaktiky v poľnohospodárskych predmetoch
- Nové stavebné materiály a technológie
- Inovácie obsahu a didaktiky v strojárskych predmetoch
- Nové trendy vo výchove a vzdelávaní žiakov SŠ v DM a vo VMV so zameraním na etiku a zážitkové formy vlastnej pedagogickej práce
- Výchova, vzdelávanie, rehabilitácia sluchovo a rečovo postihnutých detí
- Sexuálna výchova na základných školách
- Environmentálna výchova pre učiteľov základných škôl
- Rozvoj profesionality triedneho učiteľa na ZŠ a SŠ

METODICKÉ CENTRUM MESTA BRATISLAVY

- Inovácie obsahu a didaktiky v odborných ekonomických predmetoch
- Odrasť humanizácie spoločnosti v pedagogike
- Nové trendy v psychológii
- Zvyšovanie pedagogicko-psychologických zručností a psychohygiena učiteľa a žiaka
- Metódy a formy práce na rozvoj komunikatívnosti vo vyučovaní anglického jazyka
- Nové smery v slovenskom jazyku a literatúre
- Špecializačné inovačné štúdium pre stredoškolských učiteľov estetického výchovy, výtvarnej výchovy a hudobnej výchovy
- Prevencia vzniku závislostí v základných, stredných a špeciálnych školách
- Špecializačné inovačné štúdium pre vychovávateľov v domovoch mládeže
- Aplikovaná logopédia pre učiteľov v psychopedických školských zariadeniach a učiteľov 1. stupňa základných škôl
- Výchova k občianstvu a demokracii
- Rôzne pohľady historickej vedy na dejiny a ich využitie vo vyučovaní dejepisu na stredných školách
- Nové poznatky v teórii a praxi vyučovania telesnej výchovy na stredných školách
- Biológia a ekológia na strednej škole
- Nové aspekty vyučovania chémie
- Špecializačné inovačné štúdium pre učiteľov účtovníctva a ekonomických cvičení na obchodných akadémiách
- Inovácie obsahu vzdelávania pre stredoškolských učiteľov odborných predmetov so zameraním na elektrotechniku
- Inovácie obsahu vzdelávania pre stredoškolských učiteľov odborných predmetov so zameraním na stavebníctvo
- Špecializačné inovačné štúdium pre učiteľov informatiky a výpočtovej techniky na základných školách a prímý až

kvarty osemročných gymnázií
- Novinky v oblasti hardwaru, softwaru a práca s MS Word a MS Excel

- Novinky v oblasti hardwaru, softwaru, databázový systém FoxPro a programovací jazyk PASCAL

METODICKÉ CENTRUM BRATISLAVA (ZÁPADNÉ SLOVENSKO)

- Špecializačné inovačné štúdium pre učiteľov cudzích jazykov
- Jazyk a komunikácia
- Špecializačné inovačné štúdium pre učiteľov slovenského jazyka
- Rozvíjanie aktivity a tvorivosti žiakov v predmete estetická výchova
- Geografia koncom druhého tisícročia
- Financie - poisťovníctvo - účtovníctvo

- Práca s nadanými a talentovanými žiakmi v matematike
- Fyzika okolo nás
- Ekologické a etické prístupy vo vyučovaní biológie na základných a stredných školách
- Záhradníctvo, vinohradníctvo, rybárstvo
- Inovačný proces v stavebníctve a geodézii
- Nové trendy a prístupy v technológii opráv strojov
- Elektronika v praxi

METODICKÉ CENTRUM PREŠOV (VÝCHODNÉ SLOVENSKO)

Uvádzajúci pedagogický pracovník

- Výchova a vzdelávanie mimo vyučovania
- Nové pohľady na dejiny
- Špecializačné inovačné štúdium z občianskej náuky
- Špecializačné kvalifikačné štúdium zo psychológie
- Špecializačné inovačné štúdium dramatickej výchovy
- Efektívne vyučovanie anglického jazyka
- Inovácia obsahu a metód vo vyučovaní slovenského jazyka a literatúry
- Nové trendy v komunikatívnom jazykovom vyučovaní (nemecký jazyk)
- Inovácia obsahu a metodiky vo vyučovaní ukrajinského jazyka a literatúry
- Inovácia obsahu a metód vo vyučovaní maďarského jazyka a literatúry

- Ruský jazyk v obchodnej korešpondencii a manažmente
- Špecializačné inovačné štúdium pre učiteľov pracujúcich s rómskymi žiakmi
- Súčasná didaktická koncepcia vo vyučovaní TV
- Súčasná didaktická koncepcia vo vyučovaní odborných predmetov
- Špecializačné inovačné štúdium učiteľov matematiky na SŠ
- Súčasná didaktická koncepcia vo vyučovaní fyziky
- Špecializačno - inovačné štúdium biológie
- Súčasné problémy ekológie a environmentalistiky a ich riešenie
- Aplikácia najnovších poznatkov z fyzickej a socioekonomickej geografie v jednotlivých regiónoch sveta na súčasnej politickej mape sveta
- Alternatívne vyučovanie chémie

V nasledujúcej časti Vám ponúkame anotácie k jednotlivým špecializačným inovačným štúdiám (ďalej ŠIS) . Na vybrané štúdiá sa môžete prihlásiť v tom metodickom centre, ktoré dané štúdium organizuje. Preto pred každým blokom anotovaného prehľadu ŠIS uvádzame presnú adresu príslušného metodického centra.

METODICKÉ CENTRUM BANSKÁ BYSTRICA, HORNÁ 97, PSČ 975 46

Všeobecná didaktika

Zefektívnenie profesionálnej činnosti učiteľa v teórii vyučovania a učenia. Porovnanie tradičnej didaktiky s trendami súčasnej didaktiky. Orientácia didaktiky na učenie, komunikácia a učebný cieľ. Vyučovacieho procesu a jeho funkcie, didaktický cyklus. Súčasná koncepcie vyučovacieho procesu a alternatívne didaktické systémy. Ciele vyučovacieho procesu, výber učiva a jeho štruktúra. Aktivizujúce metódy vyučovacieho procesu a jeho organizačné formy. Funkčné prístupy v kontrole a hodnotení učebnej činnosti žiakov. Pedagogický výskum učiteľa vo vyučovacom procese. ŠIS je určené pre učiteľov základných a stredných škôl.

Základy etiky

Projekt sa orientuje na niektoré dôležité fenomény etiky, ako napr.: individuálna etika, sociálna etika, hodnotová a normatívna etika, etika ako predmet vedy a kategórie etiky. Druhým momentom projektu je analýza vzťahu etiky a filozofie a jednotlivých koncepcií vo vývoji predmetu etiky. Cieľom projektu je naučiť poznať systémové základy etiky a vedieť aplikovať naučené zásady v konkrétnych životných prípadoch, naučiť sa vytvárať morálne kódexy špecifikovaných povolání a osvojiť si zásady sebatransformácie človeka. Je určený pre učiteľov stredných škôl vyučujúcich občiansku náuku a náuku o spoločnosti.

Základy ústavnej demokracie

Projekt vychádza z vysvetlenia pojmu demokracie, cez ktorý prechádza k objasňovaniu pilierov novodobej demokracie. Ťažiskom projektu je podať

najrozsiahlejšiu reflexiu ústavnej demokracie, ktorá je zastrešením a garanciou všetkých foriem pričom vymedzuje a určuje ich postavenie. Vymedzuje a určuje postavenie základných a nezávislých komponentov štátnej moci, ide však o vzťah ku konštitúcii a k sebe navzájom. Projekt zdôrazňuje veľký význam vzdelávania obyvateľstva v demokratickej spoločnosti. Cieľom projektu je získať spôsobilosti demokraticky konať a žiť v sociálnej komunite. Je určený pre učiteľov ON a NaS SŠ.

Kurz filozofie

Tematická orientácia projektu je zameraná na vzťah filozofie k jednotlivým vedúcim disciplinám a spoločenským odborom, ktoré majú k filozofii blízky vzťah. Konkrétne ide o ekológiu, ekofilozofiu, sociálne teórie, filozofickú divergenciu, futurologiu, politiku, politológiu, etiku, etickú výchovu, estetiku, zdroje krásy, gnozeológiu, psychológiu, didakticko-metodické praktikum ekonomiky a didaktiku filozofie. Cieľom projektu je inovovať obsah filozofie a inšpirovať učiteľov k filozofickej tvorbe a filozofovaniu. Projekt je určený pre stredoškolských učiteľov ON a NaS.

Biele miesta v dejinách našich národov

Projekt je zameraný na vykrytie tzv. bielych miest v národnej a svetovej i najnovšej historiografii. Namiesto marxistického pohľadu poskytuje objektívny prístup bez prikrášľovania a zamlčovania významných udalostí v živote našich národov a susedov. Zdôrazňuje negativistický význam ideologizácie historiografie, pretože ten je prekážkou pre vzájomné porozumenie medzi ľuďmi a vedie ku konfron-

táciám a nenávisti. Projekt sa ďalej zameriava na mnohé doteraz nezverejnené fakty a udalosti, čím odstraňuje dohady a mýty v našej nedávnej histórii. Je určený pre všetkých učiteľov dejepisu (ZŠ a SŠ).

Komunikácia vo vyučovaní slovenského jazyka

Štúdium je orientované na získanie nových informácií o literatúre, jazyku, literárnom a jazykovom myslení, o súčasnom pedagogicko-psychologickom myslení. Frekventanti absolvujú dielne z tvorivej dramatiky, pedagogickej komunikácie, netradičných metód vyučovania, rétoriky a umeleckého prednesu. Cieľom projektu je získanie spôsobilosti netradičnými metódami vnikať do vyučovania slovenského jazyka a literatúry a uplatňovať ich vo výuke na vlastnej škole. Projekt je určený pre učiteľov slovenského jazyka a literatúry všetkých typov stredných škôl.

Hospodárska nemčina

Štúdium je určené pre učiteľov nemeckého jazyka obchodných akadémií a iných typov stredných škôl, ktoré majú vo svojich učebných osnovách v náplni obchodné vzťahy, korešpondenciu. Cieľom inovačného špecializačného štúdia je získať požadované vedomosti a zručnosti v oblasti marketingu, podnikovej ekonomiky a aplikovať ich vo výchovno-vzdelávacom procese. Absolvent štúdia sa uplatní ako stredoškolský učiteľ nemeckého jazyka v oblasti ekonomicko-právnych vzťahov, je spôsobilý na ďalšie odborné-metodické vzdelávanie v oblasti marketingu, korešpondencie, podnikovej ekonomiky a ostatných súčastí hospodárskeho systému.

Metódy a formy práce na rozvoj komunikatívnych vo vyučovaní anglického jazyka

Špecializačné inovačné štúdium je určené pre záujemcov zo stredných a základných škôl stredného Slovenska vyučujúcich anglický jazyk - aprobovaných pedagógov. Je zamerané na rozvoj komunikatívnych zručností a jazykovej kompetencie, ako aj na doplnenie a prehĺbenie vedomostí a zručností z pedagogiky a pedagogickej psychológie. Projekt sme prebrali z Metodického centra mesta Bratislavy.

Biznis-kontakt v ruskom jazyku

ŠIŠ je určené pre absolventov rusistiky. Reaguje na novú spoločensko-politickú a hospodársku situáciu a prehľbuje vzdelanie učiteľov o komerčnú komunikáciu, aktivizuje spoločensko-vedné informácie, syntetizuje ekonomické, kulturologické a pedagogické poznatky. Absolventi dostanú medzinárodný certifikát Štrasburskej komisie RJ a slovenské osvedčenie o absolvovaní štúdia.

Interpretácia umeleckého textu

Projekt sa zameriava na získanie prehľadných informácií o najnovších trendoch vývoja v literatúre, v hudobnom umení, výtvarnom umení, filme a dramatickom umení. Druhým motívom projektu je koncentrácia na získanie interpretačných zručností - technika umeleckého prednesu, základy hlasnej reči a výslovnosti a technika dramatizácie slovesných diel. V záverečnej časti projekt oboznámi učiteľov so základmi didaktiky pre výchovu recitátorov. Je určený pre stredoškolských učiteľov jazyka ruského, slovenského a estetickéj výchovy.

Finančná a poisťovná matematika

Obsahová náplň ŠIŠ je zameraná na zvládnutie základov finančnej a poisťovnej matematiky, aplikáciou štatistických metód, bankovníctva a hospodárskych počtov - úrokovanie, jednoduché a podvojné účtovníctvo v praxi. Získané odborné poznatky vedieť pretransformovať do vyučovacích metód s využitím výpočtovej techniky. Získané poznatky tiež vedieť využiť na získanie spätnej väzby formou didaktických testov. ŠIŠ je určené pre učiteľov SŠ.

Vyučovanie fyziky metódou uzavretého vyučovacieho cyklu s použitím motivačných experimentov

ŠIŠ z fyziky je zamerané na doškolenie učiteľov v oblasti alternatívnej metodiky s oživením experimentálnej činnosti na hodinách fyziky cestou používania motivačných experimentov. Uvedená alternatívna metodika je uznávaná ako metodika svetových autorov (podľa M.Zelínu). Metóda uzavretého cyklu oživuje a oslobodzuje učiteľov od rutinného a stereotypného charakteru vyučovania a okrem iného upozorňuje aj na nedostatky vytvorené stereotypom pedagogickej činnosti. ŠIŠ je určené pre učiteľov SŠ.

Tvorivo-humanistický prístup učiteľa vo vyučovaní chémie

Základom špecializačného inovačného štúdia z chémie je tvorivo - humanistický prístup k vyučovaniu chémie, umožniť učiteľom rozvíjať pedagogické schop-

ností, prehĺbiť vedomosti z metodiky a didaktiky predmetu chémie a dosiahnuť u nich schopnosť aplikovať získané vedomosti vo vyučovacom procese na jeho zefektívnenie.

Ekológia zameraná na globálne problémy človeka

Cieľom je sprostredkovať medzipredmetové prepojenie vedomostí na základe nových poznatkov z ekológie a environmentálnej výchovy, zároveň stimulovať autonómny spôsob myslenia a iné postoje voči výchove a žiakom, ako sú doteraz bežne ponúkané, so zámerom zaviesť ekologické princípy do života škôl a učebných osnov. ŠIŠ je určené pre učiteľov SŠ.

Humánna geografia

Obsah ŠIŠ vyplýva zo stále sa meniacich predpokladov socioekonomickej sféry. Jednotlivé zložky socioekonomickej sféry majú svoje vlastné pravidlá, zákonitosti rozmiestnenia a existencie v krajine. Zároveň vytvárajú jeden celostný systém, ktorého prvky sú navzájom silne závislé, a preto si vyžadujú komplexné štúdium. Poznatky humánnej geografie o jednotlivých zložkách socioekonomickej sféry, ako i o celostných priestorových útvaroch, majú nielen poznávací význam, ale sa využívajú aj pri organizácii a riadení spoločenských aktivít, čo môže učiteľ využiť pri aplikovanom vyučovaní geografie. Súčasťou obsahu štúdia sú aj inovačné trendy z didaktiky geografie. ŠIŠ je určené pre učiteľov SŠ.

Regionálna geografia

Obsah ŠIŠ z regionálnej geografie vyplýva z rýchlo prebiehajúcich zmien na politickej mape sveta - rozpad väčších štátov, vznik menších štátov. Takéto politické zmeny majú odraz aj v zmene ekonomických vzťahov medzi štátmi. Menia sa staré ekonomické zväzky, vznikajú a rozvíjajú sa ekonomické vzťahy medzi novovznikajúcimi štátmi. Cieľom ŠIŠ je aplikovať aktualizované poznatky do vyučovacieho procesu v rámci regionálnej geografie, a to hlavne v socioekonomickej zložke, s využitím inovačných prvkov z didaktiky geografie. ŠIŠ je určené pre učiteľov SŠ.

Krajinná ekológia

Obsah ŠIŠ z krajinnéj ekológie vyplýva zo zmeny učebných osnov geografie na gymnáziách. Touto zmenou bola zaradená do 4. ročníka krajinná ekológia (geografia) ako súčasť geografie. Táto fyzickogeografická disciplína skúma vzájomné vzťahy medzi prírodnými komponentami, prvkami krajiny a hodnotí prírodné procesy na určitom území. Cieľom štúdia je aplikovať získané poznatky z krajinnéj ekológie do praxe. Získať zručnosti v hodnotení krajiny ako objektu, v plánovaní krajiny ako objektu a v zostavovaní máp podľa výskumu. Štúdium je koncipované tak, že obsahuje aj inovácie z didaktiky geografie. ŠIŠ je určené pre učiteľov SŠ.

Čalúnnictvo

Projekt ponúka široký rozsah aktuálnych obsahov súvisiacich s najnovšími poznatkami uplatňovanými vo výrobných praxiach. Sú to antropometria, ergonómia a ekológia v čalúnnictve, oblasť materiálov, konštruovania, techniky a technológie v čalúnnictve, normalizácia a skúšobníctvo. Štúdium je koncipované tak, že obsahuje aj inovácie z didaktiky odborných predmetov, určené je pre učiteľov odborných predmetov nábytkárskeho a čalúnnického zamerania.

Bankovníctvo a poisťovníctvo v odborných ekonomických predmetoch stredných škôl

Zámerom špecializačného štúdia je zvýšenie odbornej, metodickéj a praktickej prípravy učiteľov na vyučovanie predmetov bankovníctvo a poisťovníctvo v obchodných akadémiách a učiteľov ekonomiky v SOŠ a SOU. Absolvovaním špecializačného štúdia majú učители možnosť získať najnovšie informácie z činnosti, ktoré bankové a poisťovacie subjekty v súčasnej dobe vykonávajú, ako aj informácie zo stále sa rozvíjajúceho slovenského aj medzinárodného kapitálového trhu. Špecializačné inovačné štúdium je určené pre učiteľov predmetov bankovníctvo a poisťovníctvo v obchodných akadémiách a pre učiteľov ekonomiky v SOŠ a SOU.

Inovácie obsahu a didaktiky v odborných ekonomických predmetoch

Cieľom štúdia je oboznámiť sa s poznatkami makro- a mikroekonomickej, - s poznatkami podnikového hospodárstva, daňovou sústavou, bankovou sústavou, poisťovníctvom, finančným trhom a burzou, ukázať možnosti aplikácie poznatkov z marketingu a manažmentu a osvojiť si základy jednoduchého a podvojného účtovníctva. Štúdium je preto určené pre učiteľov s vysokoškolským vzdelaním strojárskym, stavebným, elektrotechnickým, ktorí na SOU a SOŠ vyučujú aj ekonomické predmety.

Podnikový manažment

Cieľom je v uzavretých tematických častiach ako finančné účtovníctvo, prevádzkové účtovníctvo, obchod, investičný a finančný manažment, sociálny a personálny manažment, organizácia a plánovanie činnosti - získať schopnosti pracovať s mimoriadne aktuálnymi informáciami nielen v špecializovaných odborných predmetoch ekonomického charakteru.

Špecializačné štúdium je určené pre odborných učiteľov ekonomických predmetov.

Priemyselná informatika

Oboznámenie sa s vývojom v oblasti pružných výrobných systémov, informačných technológií a priemyselnej informatiky a ich zapracovanie do obsahových inovácií v odborných predmetoch. Rozvoj tvorivosti učiteľov odborných predmetov s využitím najmodernejších poznatkov z informatiky, informačných technológií a inovácií v didaktike odborných predmetov. Špecializačné štúdium je určené pre učiteľov odborných elektrotechnických, mechatronických a strojných predmetov na všetkých typoch stredných škôl.

Inovácie obsahu a didaktiky v informatike a výpočtovej technike

Ponuka špecializačného inovačného štúdia z informatiky a výpočtovej techniky obsahuje možnosti pre učiteľov informatiky, výpočtovej techniky a programovania: - zdokonaľiť sa v profesii, získať zručnosti vo využívaní globálnej počítačovej siete Internet, pripraviť sa na prácu v lokálnych mätach pre rýchlejšiu komunikáciu a lepšie využívanie technických prostriedkov. V učebnom pláne sú nové operačné systémy, ako aj inovácie v didaktike informatiky. Špecializačné inovačné štúdium je určené pre učiteľov informatiky a výpočtovej techniky.

Inovácie obsahu a didaktiky v poľnohospodárskych predmetoch

Projekt ponúka účastníkom štúdia, absolventom vysokoškolského štúdia poľnohospodárskeho zamerania možnosť nové odborné vedomosti v oblasti poľnohospodárskej techniky a technológie, ekológie, manažmentu, agroturistiky, inovačných technologických postupov pri výrobe poľnohospodárskych produktov a tieto uplatniť vo vlastných učebných cieľoch jednotlivých odborných predmetov. Projekt sa zaoberá aj didaktikou odborných predmetov. Je určený učiteľom odborných predmetov poľnohospodárskeho zamerania na SPOŠ a SOUP.

Nové stavebné materiály a technológie

Špecializačné štúdium Nové stavebné materiály a technológie dáva možnosť doplniť a prehĺbiť vedomosti z oblasti nových stavebných materiálov, technológií v odbore pozemné staviteľstvo, technických stavieb, rekonštrukcie a adaptácie budov a využívania VVT v projektovaní, osvojiť si nové metódy práce vo výuke odborných predmetov.

Špecializačné štúdium je určené odborným učiteľom SOŠ a SOU stavebných predmetov.

Inovácie obsahu a didaktiky v strojárskych predmetoch

Špecializačné inovačné štúdium umožní učiteľov strojárskych predmetov osvojiť si inovácie v didaktike z odborných predmetov, užívateľský prístup k počítačom, základy projektovania, programovanie robotov a CNC strojov, rozšíriť si poznatky

v oblastiach podľa výberu pre potreby vlastných škôl.

Nové trendy vo výchove a vzdelávaní žiakov SŠ v DM a vo VMV so zameraním na etiku a zážitkové formy vlastnej pedagogickej práce

Štúdium je zamerané na zvýšenie odbornej, metodickej a praktickej pripravenosti vychovávateľov, obohatenie voľnočasových aktivít ubytovanej mládeže, rozšírenie informácií z etickej výchovy a výchov, ktoré sú nápomocné efektívnejšiemu riadeniu výchovno-vzdelávacieho procesu v DM a vo VMV. Snaha o prezentáciu kvalitatívneho posunu vo vlastnom pedagogickom pôsobení, hlavne ako pútavo, zážitkovo, humánne vychovávať a vzdelávať stredoškolskú mládež v jej voľnom čase a to tak, aby sme nezostávali za svetom humanity a demokracie.

Výchova, vzdelávanie, rehabilitácia sluchovo a rečovo postihnutých detí

Projekt sa zameriava na získanie nových informácií a rozvoj odbornometodických spôsobilostí špeciálnych pedagógov pracujúcich so sluchovo a rečovo postihnutými deťmi predškolského a školského veku s neurogénymi poruchami učenia v škole, výchove mimo vyučovania, v spolupráci s rodičmi. ŠIS je určené pre učiteľov, vychovávateľov, školských psychologov MŠ, ZŠ pre sluchovo a rečovo postihnutých.

Sexuálna výchova na základných školách

Projekt zohľadňuje učebné osnovy sexuálnej výchovy schválenej MŠ SR. Zameriava sa na odbornú a metodickú prípravu učiteľov ZŠ v oblasti biológie, psychológie a sociológie, sexuality človeka, zohľadňujúc ontogenetické, vývojové hľadiská a požiadavky rodičovskej a školskej výchovy pre optimálny psychosexuálny vývoj žiakov.

Environmentálna výchova pre učiteľov základných škôl

Obsah ŠIS vyplýva z pedagogicko-organizačných pokynov MŠ SR, v nadväznosti na Stratégiu, zásady a priority štátnej environmentálnej politiky v SR. Z týchto materiálov vyplýva pre školy a učiteľov úloha zlepšiť environmentálne vedomie a poznanie žiakov ZŠ, čo je možné len prostredníctvom prehĺbenia ekologického myslenia a environmentálnej etiky, v úzkom prepojení s novými formami z didaktického hľadiska. Štúdium bude zamerané na globálne problémy sveta, ochranu životného prostredia, ochranu človeka a zdravý spôsob života metódami a formami prístupnými žiakom ZŠ, napr. vychádzkami, exkurziami, cvičeniami, ekohrami, ekocestami, prakt. výcvikom, využívaním zážitkového učenia.

Rozvoj profesionality triedneho učiteľa na ZŠ a SŠ

Projekt sa orientuje na rozšírenie nových humanistických prístupov - ako sú modely tvorivej humanistickej výchovy, riešenie konfliktov v škole, 10 stupňov zrelosti vyúsťujúcich do komplexnej prosociálnosti, na prenos inovačných stratégií a metód výchovy v praxi triednych učiteľov v práci s talentovanými a nadanými žiakmi, v práci s problémovými a slaboprospeievajúcimi žiakmi. Cieľom projektu je rozvoj riadiacich predpokladov, spôsobilosti motivovať žiaka k tvorivému životnému štýlu a osvojovaniu prosociálneho správania žiakov. Projekt je určený pre všetkých učiteľov ZŠ a SŠ.

MC MESTA BRATISLAVA, ŽIVNOSTENSKÁ 4, PSČ 816 31

Odras humanizácie spoločnosti v pedagogike

Cieľom tohto špecializačného inovačného štúdia je doplnenie vedomostí a zručností učiteľov pedagogiky, ktoré vyplývajú z obsahu a súčasných potrieb vyučovania pedagogiky, teórie vyučovania a pedagogickej psychológie na stredných školách.

Zvyšovanie pedagogicko-psychologických zručností a psychohygiena učiteľa a žiaka

Cieľom špecializačného inovačného štúdia, určeného pre pedagogických pracovníkov ZŠ a SŠ, je posilniť poznatky o pedagogicko-psychologickej diagnostike žiaka, triedneho kolektívu, učiva. V priebehu štúdia získajú účastníci informácie o humanizácii školy, najmä vzhľadom na štýl práce, osvoja si techniky zvládania záťaž v školských podmienkach a zásady zlepšenia hygienických podmienok v škole.

Nové trendy v psychológii

Špecializačné inovačné štúdium je určené pre učiteľov psychológie na stredných školách, sleduje prehĺbenie a doplnenie nových poznatkov zo psychológie

(najmä aplikovanej) a zvyšovanie sociálno-psychologických kompetencií.

Prevenca vzniku závislosti v základných, stredných a špeciálnych školách

Cieľom špecializačného inovačného štúdia je pripraviť vybraných pedagogických pracovníkov na to, aby dokázali rozpoznať príznaky osobných či sociálnych problémov mladých ľudí, ktoré môžu viesť k závislosti, aby nadobudli také komunikačné zručnosti, ktoré budú iniciovať zmenu v postoji k vlastnému zdraviu a životu u mladého človeka, aby získali pre spoluprácu mladých ľudí a vytvorili tzv. vrstovnícke skupiny.

Počas štúdia získa poslucháč odborný základ v problematike vzniku mechanizmov, typoch a terapii závislosti a zručnosti v prevencii ich vzniku.

Špecializačné inovačné štúdium pre vychovávateľov v domovoch mládeže

Cieľom štúdia je doplnenie a prehĺbenie vedomostí a zručností vychovávateľov DM - absolventov VŠ (odbor vychovávateľstvo), ktoré vyplývajú z inovácie obsahu pedagogiky a pedagogickej psychológie.

Aplikovaná logopédia pre učiteľov v psychopedických školských zariadeniach a učiteľov 1. stupňa základ. škôl

Štúdium je určené učiteľom osobitných škôl, kde sa predmet individuálna logopedická starostlivosť vyučuje ako povinný v 1. - 3. ročníku, v 4. - 6. ročníku ako nepovinný. Ďalej oslovuje učiteľov 1. stupňa základných škôl, pretože ich úlohou je zabezpečovať a sledovať rozvoj reči dieťaťa a poskytovať mu základný servis.

Učiteľia získajú základné zručnosti v diagnostike porúch reči a základnú metodiku v korekcii týchto porúch.

ŠIŠ pre stredoškolských učiteľov estetickéj výchovy, výtvarnej výchovy a hudobnej výchovy

Cieľom štúdia je prehĺbiť vedomosti a zručnosti účastníkov z pedagogiky, psychológie, ale hlavne prehĺbiť ich vedomosti z nových poznatkov vo vyučovaní estetickéj výchovy, výtvarnej výchovy a hudobnej výchovy.

Nové poznatky v teórii a praxi vyučovania telesnej výchovy na stredných školách

ŠIŠ doplní a prehĺbi vedomosti a zručnosti účastníkov, ktoré vyplývajú z inovácií obsahu pedagogiky, pedagogickej psychológie, teórie a didaktiky školskej telesnej výchovy. Ďalej prispieje k rozvoju tvorivosti účastníkov ŠIŠ, ku zdokonaľovaniu ich pedagogickej spôsobilosti a vzbudeniu záujmu o samovzdelávanie.

Výchova k občianstvu a demokracii

ŠIŠ je určené stredoškolským učiteľom občianskej náuky (NoS). Učiteľia si prehľadujú vedomosti a zručnosti z oblasti pedagogiky, pedagogickej psychológie, ale hlavne si prehľadujú teoretické vedomosti, ktoré priniesli spoločenské javy a nové učebné osnovy.

Rôzne pohľady historickej vedy na dejiny a ich využitie vo vyučovaní dejepisu na stredných školách

Cieľom tohto ŠIŠ pre stredoškolských učiteľov dejepisu je doplnenie, prehĺbenie a rozšírenie vedomostí, metód a foriem práce vyplývajúcich z inovácií obsahu histórie, pedagogiky, pedagogickej psychológie, didaktiky a metodiky vyučovania dejepisu.

Nové smery v slovenskom jazyku a literatúre

Obsah ŠIŠ pre stredoškolských učiteľov slovenského jazyka a literatúry sa skladá z pedagogiky, pedagogickej psychológie, z práce na počítači a z teórie vyučovania slovenského jazyka a literatúry.

Kľúčovým vzdelávacím blokom je teória vyučovania slovenského jazyka a literatúry, v ktorom budeme učiteľom sprístupňovať nové smery vo vyučovaní tohto predmetu, ktoré je v súčasnej etape vyučovania veľmi aktuálne.

Metódy a formy práce na rozvoj komunikatívnych zručností vo vyučovaní anglického jazyka

Špecializačné inovačné štúdium je určené pre záujemcov zo stredných a základných škôl v Bratislave vyučujúcich anglický jazyk - aprobovaných pedagógov. Je zamerané na rozvoj komunikatívnych zručností a jazykovej kompetencie, ako aj na doplnenie a prehĺbenie vedomostí a zručností z pedagogiky a pedagogickej psychológie.

Biológia a ekológia na strednej škole

Toto ŠIŠ pre stredoškolských učiteľov biológie a ekológie má doplniť a prehĺbiť vedomosti a zručnosti účastníkov štúdia, ktoré vyplývajú z inovácií obsahu

pedagogiky, pedagogickej psychológie, biológie, teórie vyučovania biológie a ekológie.

Nové aspekty vyučovania chémie

Cieľom špecializačného inovačného štúdia pre stredoškolských učiteľov chémie je doplniť a prehĺbiť vedomosti a zručnosti účastníkov ŠIŠ, ktoré vyplývajú z inovácií obsahu pedagogiky, pedagogickej psychológie, chémie a teórie vyučovania chémie.

ŠIŠ pre učiteľov účtovníctva a ekonomických cvičení na obchodných akadémiách

Špecializačné inovačné štúdium pre učiteľov účtovníctva a ekonomických cvičení umožňuje účastníkom doplniť a prehĺbiť si odborné vedomosti a zručnosti v oblasti účtovníctva, s prepojením na ekonomickú teóriu aktuálnej ekonomickej situácie, ako aj zdokonaľiť sa v pedagogickej spôsobilosti. Kurz vedenia účtovníctva na počítači, ktorý je súčasťou štúdia, rozšíri praktické odborné zručnosti účastníkov o využívanie počítačovej techniky vo vyučovaní.

Inovácie obsahu vzdelávania pre stredošk. učiteľov odbor. predmetov so zameraním na stavebníctvo

Cieľom ŠIŠ je doplniť vedomosti učiteľov na SPŠ a SOU o inovácie v oblasti odborných predmetov v stavebníctve, pedagogiky a pedagogickej psychológie a didaktiky technických predmetov. Štúdium je určené stredoškolským učiteľom, ktorí absolvovali štúdium na stavebnej fakulte Technickej univerzity (predtým SF SVŠT) a vyučujú odborné predmety na SPŠ a SOU.

Inovácie obsahu vzdelávania pre stredošk. učiteľov odborných predmetov so zameraním na elektrotechniku

Štúdium je určené stredoškolským učiteľom, ktorí absolvovali štúdium na Technickej univerzite, fakultu elektrotechniky a informatiky (predtým Elektrotechnická fakulta VŠ), a vyučujú odborné predmety na SPŠ a SOU. Cieľom ŠIŠ je doplniť ich vedomosti o inovácie v oblasti odborných predmetov elektrotechniky a informatiky, pedagogiky a pedagogickej psychológie a didaktiky technických predmetov.

ŠIŠ pre učiteľov informatiky a výpočtovej techniky na ZŠ a prímý až kvarty osemročných gymnázií

Cieľom ŠIŠ je doplniť vedomosti účastníkov štúdia o nové poznatky z pedagogiky, z pedagogickej psychológie, didaktiky vyučovania informatiky a o novinky v oblasti hardwaru a softwaru.

Novinky v oblasti hardwaru, softwaru a práca s MS Word a MS Excel

Cieľom tohto ŠIŠ pre kvalifikovaných učiteľov výpočtovej techniky alebo informatiky na stredných školách je doplnenie vedomostí účastníkov ŠIŠ o nové poznatky z pedagogiky, z pedagogickej psychológie, didaktiky vyučovania informatiky a o novinky z oblasti hardwaru a softwaru. Účastníci ŠIŠ sa budú venovať i práci s MS Word a s MS Excel.

Novinky v oblasti hardwaru a softwaru, databázový systém FoxPro a programovací jazyk PASCAL

Toto ŠIŠ pre učiteľov informatiky na stredných školách má doplniť vedomosti účastníkov o nové poznatky z pedagogiky, z pedagogickej psychológie, didaktiky vyučovania informatiky a o novinky z oblasti hardwaru a softwaru. Účastníci ŠIŠ sa budú venovať tiež programovaciemu jazyku PASCAL a databázovému systému FoxPro.

MC BRATISLAVA, TOMÁŠIKOVA 4, PSČ 820 09

Špecializačné inovačné štúdium pre učiteľov cudzích jazykov

ŠIŠ je určené učiteľom cudzích jazykov. Jeho cieľom je poskytnúť učiteľom možnosť zoznámiť sa s najnovšími poznatkami potrebnými pre zostavenie systému vedomostí a zručností v oblasti vyučovania, ktoré vedú k modernizácii a efektívnosti na hodine cudzích jazykov.

Nové trendy a prístupy v technológii opráv strojov

Projekt slúži učiteľom strojárskych odborov stredných odborných škôl na získanie najnovších informácií potrebných pre vyučovací proces. Obsah učiva v príprave žiakov musí byť v súlade s najnovšou používanou technológiou. V oblasti opráv strojov sa zmenou podmienok na trhu, osobnou zodpovednosťou užívateľov mení forma opráv na profesionálnejšiu. Nové trendy sú v podstatnej miere

riadené informáciami o skutočnom stave strojov, z čoho vyplýva potreba predikovanej údržby v správnom čase. Forma špecializačného štúdia vychádza v ústrety učiteľom s cieľom správne a rýchlo získať potrebné informácie a metodiku. Ťažiskovým zameraním štúdia sú inovačné trendy v opravárstve strojov. Informáciám v ostatných uvedených oblastiach je venovaný menší priestor. Podľa aktuálneho záujmu účastníkov je možné zameranie štúdia v rozsahu 30% upraviť.

Elektronika v praxi

Projekt umožní učiteľom elektrotechnických odborov SOŠ získať najnovšie informácie potrebné pre vyučovací proces. Do popredia sa dostávajú požiadavky jednak zákazníkov, jednak iných výrobcov, užívateľov a štátu na elektromagnetickú kompatibilitu a bezpečnosť elektrotechnických zariadení v súlade

s používanou technológiou výroby. Zvyšovanie profesionálnej úrovne opráv elektrických zariadení, užívanie elektrických zariadení, súvisí so skvalitňovaním výuky žiakov v súlade s najnovšími informáciami v odbore.

Forma špecializačného štúdia dáva učiteľom možnosť získať potrebné informácie a metodiku.

Ťažiskovým zameraním štúdia je elektronika - polovodičové súčiastky, optoelektronika vo všetkých odboroch elektrotechniky.

Podľa aktuálneho záujmu účastníkov je možné zameranie štúdia v rozsahu 30% upraviť.

Geografia koncom druhého tisícročia

Odborná geografická a didaktická časť špecializačného inováčného štúdia projektu Geografia koncom druhého tisícročia je zameraná na získanie a rozvíjanie vedomostí a zručností v troch rovinách. Je to rovina špeciálnych geografických disciplín, rovina teórie vyučovania geografie a rovina alternatívnych prístupov pri riešení záverečných prác absolventov. Obsah jednotlivých geografických disciplín, ako aj teórie vyučovania geografie, sa opiera o najnovšie poznatky vedy, geografickej praxe a školskej geografie.

Jazyk a komunikácia

Vzdelávací projekt je určený učiteľom maďarského jazyka a literatúry. Podstatu projektu tvoria poznatky z komunikácie v teórii a praxi, semiotická textológia vo vyučovanom procese, štýl a štylistika dnešných dní a rozvíjanie jazykovej kultúry. Otázky vyučovania literatúry sú zamerané predovšetkým na inováčné tendencie v sprostredkovaní literárnych diel. Súčasťou projektu je aj problematika z oblasti pedagogiky a psychológie a práca s počítačom a médiami.

Financie - poisťovníctvo - účtovníctvo

Projekt špecializačno-inováčného štúdia v rozsahu 240 hodín je určený pre učiteľov matematiky základných a stredných škôl. Obsahuje ciele, organizáciu, odborné zabezpečenie, učebnú osnovu, finančný plán a podmienky ukončenia štúdia frekventanta. Štúdium je určené na prehĺbenie systému vedomostí, zručností a návykov, ako i na získanie skúseností, ako je možné uplatňovať nové poznatky vo finančníctve, poisťovníctve a účtovníctve v praxi.

Práca s nadanými a talentovanými žiakmi v matematike

Projekt špecializačného inováčného štúdia v rozsahu 240 hodín pre učiteľov matematiky na základných a stredných školách obsahuje ciele, organizáciu, odborné zabezpečenie, učebnú osnovu, finančný plán a podmienky ukončenia. Štúdium je určené na prehĺbenie systému vedomostí, zručností a návykov potrebných pre tvorivú prácu s nadanými žiakmi v matematike.

Ekologické a etické prístupy vo vyučovaní biológie na základných a stredných školách

Projekt ponúka stredoškolským učiteľom biológie rozšírenie svojho vzdelania v oblasti biologických vied. Dôraz kladieme na aktivity a informácie z oblasti ekológie a environmentalistiky a na etické prístupy vo vyučovaní biológie. Učiteľia

získajú základnú gramotnosť v oblasti využívania počítača na tvorbu učebných pomôcok. Projekt je určený učiteľom základných a stredných škôl.

Špecializačné inováčné štúdium pre učiteľov slovenského jazyka

Projekt sa zameriava najmä na prehĺbenie, doplnenie a rozšírenie vedomostí a zručností učiteľov z oblasti pedagogiky, pedagogickej psychológie, z teórie vyučovania slovenského jazyka a literatúry; zaraďuje do vzdelávacieho procesu kurz obsluhy počítačov, ich využitie na hodinách slovenského jazyka a literatúry, prácu s tlačou, audionahrávkami, obrazom, filmom a televíziou. Uvedený projekt obsahuje tematické okruhy týkajúce sa jazyka, štylistiky, konverzácie a literatúry, ktorých cieľom je podnieť učiteľa k tvorivej práci a prispieť k jeho odbornému rastu.

Rozvíjanie aktivity a tvorivosti žiakov v predmete estetická výchova

Inováčné štúdium podľa predloženého projektu má pomôcť učiteľom estetickéj výchovy efektívnejšie realizovať špecifikum učebného predmetu, ktorého formatívne možnosti sa realizujú predovšetkým prostredníctvom estetického zážitku žiakov. Preto základom obsahu štúdia je pedagogická interpretácia umeleckých diel i podnety na zaradenie primeraných estetických tvorivých prejavov žiakov. Dôraz sa bude klásť na polyestetickú výchovu.

Záhradníctvo, vinohradníctvo, rybárstvo

ŠIŠ je určené pre stredoškolských učiteľov poľnohospodárskych predmetov. Účastníci štúdia majú možnosť zoznámiť sa s novými technológiami v záhradníctve, vinohradníctve a s podnikaním v poľnohospodárstve. V rámci bloku rybárstvo získajú informácie o nových systémoch odchovu a o produkcii rýb. Odborné inovácie budú v ťažiskových zameraniach učiteľa.

Inováčný proces v stavebníctve a geodézii

Projekt štúdia je navrhnutý ako forma ďalšieho vzdelávania stredoškolských učiteľov odborných predmetov na stredných priemyselných školách stavebných, geodetických a na stredných odborných učilištiach stavebných. Hlavnú časť projektu tvoria inovácie v stavebníctve a geodézii a aktuálne otázky vyučovania stavebných a geodetických výrobných predmetov. Projekt štúdia bol vypracovaný z dôvodov realizácie zmien spoločensko-ekonomických a technicko-výrobných podmienok v stavebníctve a geodézii, ktoré je potrebné uplatniť aj v geodetickej praxi.

Fyzika okolo nás

Projekt špecializačno-inováčného štúdia je určený pre učiteľov fyziky základných a stredných škôl. Učiteľom umožní prehĺbiť poznatky z vybraných odborov modernej fyziky, získať zručnosti v práci s laboratórnou technikou a zoznámiť sa s najnovšími výsledkami výskumov didaktiky fyziky a s modernizačnými tendenciami pri jej vyučovaní.

Metodické centrum Prešov, Tarasa Ševčenku 11, PSČ 080 40

Uvádzajúci pedagogický pracovník

Cieľom je pripraviť pedagogických pracovníkov spôsobilých v pedagogicko-psychologických i odborno-metodických činnostiach pre uvádzanie začínajúcich pedagogických pracovníkov škôl a školských zariadení.

Toto dvojročné štúdium je určené pre pedagogických pracovníkov SŠ, ktorí budú poverení uvádzaním pedagogických pracovníkov do praxe.

Predmetom štúdia sú nasledujúce disciplíny: Pedeutológia, didaktika, predmetové metodiky, filozofia výchovy, teória pedagogickej praxe, vybrané kapitoly z dejín pedagogiky, pedagogicko-psychologická diagnostika, sociálna psychológia, psychosociálny výcvik, otvorené hodiny, kolokviá k záverečným prácam.

Výchova a vzdelávanie mimo vyučovania

Cieľom štúdia je osvojenie si najnovších poznatkov zo systému výchovy a vzdelávania mimo vyučovania, zvýšenie odborno-metodickej a praktickej pripravenosti vychovávateľov na realizovanie činnosti mimo vyučovania.

Určené je vychovávateľom domovov mládeže, pedagogickým pracovníkom centier voľného času, školských stredísk záujmovej činnosti, školských klubov detí.

Obsahovo sa zameriava na nasledujúce témy: Aktuálne poznatky z pedagogiky a psychológie, žiak v systéme výchovy a vzdelávania mimo vyučovania, osobnosť tvorivého vychovávateľa, výchovno-vzdelávací proces mimo vyučovania, výchovno-vzdelávacie aktivity vo voľnom čase, inováčné trendy vo výchove

a vzdelávaní mimo vyučovania, podmienky, organizačné pokyny a metódy mimo vyučovania, riadiaca a kontrolná činnosť školských zariadení a činnosti mimo vyučovania, modelové situácie k problematike, riešenie.

Nové pohľady na dejiny

Ciele štúdia: Oboznámenie učiteľov s inováčnými trendmi v pedagogike, prehĺbenie poznatkov zo psychológie vyučovacieho procesu aj prostredníctvom psychosociálneho výcviku, osvojenie si nových metód vyučovania dejepisu, oboznámenie učiteľov dejepisu s novými didakticko-metodickými prostriedkami na základe súčasných poznatkov didaktiky dejepisu, poskytnúť učiteľom dejepisu nové prístupy k hodnoteniu dejinného vývoja, bez ideologizácie a politizácie dejín, podanie ucelený výklad tzv. bielych miest histórie, vysvetliť filozofiu dejín. Štúdium určené pre učiteľov dejepisu SŠ obsahuje pedagogicko-psychologickú a odbornú časť. V pedagogicko-psychologickej časti je orientované na inováčné trendy v pedagogike, psychosociálny výcvik a prehĺbenie poznatkov z psychológie, v odbornej časti je zamerané na nové pohľady a novú interpretáciu histórie od praveku až do súčasnosti, so zameraním na dejiny Slovákov a vo vzťahu k Slovákom. Obsah odbornej časti koreluje s učebnými osnovami MŠ SR pre stredné školy.

Špecializačné inováčné štúdium z občianskej náuky

Cieľom štúdia, určeného pre učiteľov ONB a NoS na stredných školách, je

inovovať vedomosti a zručnosti učiteľov v pedagogickej práci, obsah učiva v predmete na základe najnovších poznatkov, ako aj poznatky učiteľov v oblasti didaktiky.

Obsahovo sa zameriava na pedagogicko-psychologickú zložku, základy vyučovania psychológie, nácvik sociálnopsychologických spôsobilostí, aplikácia psychológie v pedagogickom procese, zlepšenie interakcie učiteľ-žiak.

Špecializačné kvalifikačné štúdium zo psychológie

Cieľom štúdia je inovácia psychologických poznatkov, osvojenie nových metód vyučovania psychológie, nácvik sociálnopsychologických spôsobilostí, aplikácia psychológie v pedagogickom procese, zlepšenie interakcie učiteľ-žiak.

Toto štúdium, určené pre učiteľov psychológie na SŠ, ktorí nemajú aprobáciu z daného predmetu, obsahuje nasledujúce témy: Psychológia osobnosti učiteľa, Kapitoly z vývoje psychológie, Kapitoly zo všeobecnej psychológie, Edukatívna psychológia, Pedagogika, Didaktická psychológia, Využitie psychologických metód v práci učiteľa, Kapitoly zo sociálnej psychológie, Kapitoly z psychoterapie. Voliteľný blok obsahuje poradenskú psychológiu, školskú psychológiu, psychológiu manažmentu, psychológiu reklamy, muzikoterapiu, sociálno-psychologický výcvik.

Špecializačné inovačné štúdium dramatickej výchovy

Štúdium si kladie za cieľ pripraviť učiteľov estetickéj výchovy na vedenie záujmovej činnosti žiakov, a tiež na využitie dramatickej výchovy ako metódy vo vyučovacom procese.

Určené je pre učiteľov SŠ, ktorí získali kvalifikáciu pre tento predmet na MC alebo na VŠ, ale aj pre tých, ktorí príslušnú kvalifikáciu nezískali, ale daný predmet vyučujú na škole viac ako 2 roky.

Obsahovo sa zameriava na všeobecné pedagogicko-psychologické základy, psychologické problémy rozvoja tvorivosti, mimojazykovú komunikáciu v práci pedagóga, základné otázky teórie a metodiky dramatickej výchovy, na proces a produkt DV a ich vzájomný vzťah, na dramatickú hru ako základnú metódu DV, typy hier, kontakt a mimojazykovú komunikáciu, neverbálne dialógy, plynulosť reči, improvizáciu ako základnú metódu DV, na dejiny divadla, základné druhy dramatického umenia, interpretáciu a prácu s literárnym textom, na dramatickú hru s predmetom.

Efektívne vyučovanie anglického jazyka

Štúdium je určené pre vyučujúcim anglického jazyka na SŠ. Jeho cieľom je posilnenie jazykových a metodických kompetencií s dôrazom na komunikatívnu zložku jazyka, na nové oblasti štúdia a využívania jazyka, napr. angličtina pre špeciálne školy.

Obsahovo sa zameriava na metodiku vyučovania ANJ, britské reálie, riadenie priebežnej pedagogickej praxe, intenzívny jazykový kurz, pedagogicko-psychologickú zložku, na americké reálie, angličtinu pre špeciálne školy.

Inovácia obsahu a metód vo vyučovaní slovenského jazyka a literatúry

Štúdium má umožniť učiteľom s aprobáciou slovenčina prehĺbenie si odbornej kompetencie štúdiom najnovších poznatkov, koncepcií, metód potrebných pre pedagogickú prax.

Obsahom štúdia je sprístupnenie súčasného pedagogického a psychologického myslenia premietnutého do vzťahov: škola - spoločenská prax, učiteľ - spoločenská prax, učiteľ - žiak,

poskytnutie najnovších poznatkov z oblasti literárnej vedy a jazykovedy, zo slovenskej a svetovej literatúry i z iných druhov umenia, umožnenie spoznania a osvojenia si najnovších metód a foriem práce súvisiacich s rozvojom tvorivosti komunikačných zručností žiakov, metód pedagogického výskumu a prieskumu.

Nové trendy v komunikatívnom jazykovom vyučovaní (nemecký jazyk)

Cieľom štúdia, určeného pre učiteľov nemeckého jazyka (odporúča sa 10 rokov praxe), je príprava učiteľov na nové požiadavky vyučovania nemeckého jazyka na SŠ. Obsahovo sa zameriava na pedagogicko - psychologický základ, vyučovanie podľa kurikula, nové formy a metódy vyučovania, špirálovitý rozvoj zručností, na odbornú nemčinu, hospodársku nemčinu - korešpondenciu podľa západných noriem, literatúru po nemecky hovoriacich krajinách, na prácu s literárnym textom na hodine, konkrétnu poéziu - nový fenomén vyučovania, na reálie krajín nemeckej jazykovej oblasti, miesto gramatiky pri komunikatívnom spôsobe vyučovania, na tvorbu a hodnotenie testov, prípravu učiteľov nemeckého jazyka na vyššie stupne certifikátov.

Inovácia obsahu a metodiky vo vyučovaní ukrajinského jazyka a literatúry

Štúdium je určené pre vyučujúcich ZŠ a SŠ. Jeho cieľom je zavedenie nových poznatkov do vyučovania so zameraním na ukrajinskú literatúru a využitie aktivizačných a netradičných metód vo vyučovaní.

Obsahovo sa zameriava na aktuálne poznatky z pedagogiky a psychológie, tvorivé prvky vo vyučovaní, inováciu obsahu so zameraním na literárnu zložku, neznáme a nové literárne diela, na netradičné a aktivizujúce metódy vo vyučovaní, možnosti posilnenia komunikatívnej stránky vyučovania a netradičné prístupy vo vyučovaní na skvalitnenie komunikácie.

Ruský jazyk v obchodnej korešpondencii a manažmente

Cieľom štúdia (pre učiteľov ruského jazyka SŠ a ZŠ) je prepojiť kultúromologické, pedagogické a ekonomické poznatky vo vyučovaní ruského jazyka.

Obsahovo sa zameriava na aktuálne poznatky z pedagogiky a psychológie, nové pojmy a terminológie z ekonomickej oblasti, transplantáciu terminológie do komunikatívnej stránky vyučovania, nové metodické postupy vo vyučovaní danej problematiky, úlohy medzipredmetových vzťahov pri zavádzaní problematiky do vyučovacieho procesu.

Inovácia obsahu a metód vo vyučovaní maďarského jazyka a literatúry

Štúdium sa orientuje na získanie vzdelania v oblasti iných druhov umenia, osvojenie si netradičných foriem práce vo vyučovaní maďarského jazyka a literatúry, ako aj získanie informácií z tvorby divadla. Určené je pre učiteľov maďarského jazyka a literatúry na SŠ

Obsahové zameranie: Najnovšie poznatky z pedagogiky a psychológie, prednášky z najnovšej maďarskej a svetovej literatúry a literárnej teórie a vedy, analýza výtvarných diel a ich začleňovanie do vyučovania literárnej zložky predmetu, informácie zo semiologickej textológie a metódy rozboru textu.

Špecializačné inovačné štúdium pre učiteľov pracujúcich s rómskymi žiakmi

Štúdium chce umožniť učiteľom poskytujúcim rómskym žiakom vzdelanie zoznámenie sa s koncepčnými prístupmi, získať poznatky z praktickej výuky opierajúcej sa o prvky rómskej kultúry vo vyučovacej a mimovyučovacej činnosti, poskytnúť možnosť zovšeobecnenia vlastných poznatkov účastníkov štúdia z pedagogickej praxe.

Určené je pre učiteľov poskytujúcich základné vzdelanie, resp. pedagogickým pracovníkom uskutočňujúcim prácu s rómskymi deťmi (v predškolskej starostlivosti, v základnej škole, v špeciálnych školských zariadeniach).

Obsahovo sa zameriava na inováciu v oblasti pedagogiky a psychológie, na ľudské práva, práva dieťaťa, antropologické, sociálne zvláštnosti rómov, rómsky jazyk, dejiny a kultúru, pedagogickú diagnózu a prognózu, programy rozvoja reči, na metodiku spracovania záverečnej práce.

Súčasná didaktická koncepcia vo vyučovaní TV

Štúdium sa orientuje na osvojenie najnovších poznatkov z didaktiky TV (teória, prax). Určenejšie pre učiteľov TV, a to pre skupinu mladých učiteľov, pre skupinu vedúcich PK TV, pre skupinu učiteľov s praxou viac ako 10 rokov.

Obsahové zameranie: Základy pedagogiky a psychológie, vyučovanie a učenie v TV, ciele vyučovacieho procesu, učivo, metódy vyučovania a učenia, formy vyučovania a učenia, plánovacia činnosť učiteľa, zaťaženie žiakov vo vyučovacom procese, kontrolná činnosť učiteľa, vzdelávacie štandardy, športová príprava mládeže, podmienky výchovy a vzdelávania v TV, metodika spracovania záverečnej práce.

Súčasná didaktická koncepcia vo vyučovaní odborných predmetov

Cieľom štúdia, určeného pre učiteľov odborných predmetov SŠ, je osvojenie si najnovších poznatkov z didaktiky a metodiky odborných predmetov. Obsahovo sa zameriava na nové poznatky z pedagogiky a psychológie, nové prístupy pri určovaní cieľov vo vyučovacom procese, postupy pri inovácii učiva, aktivizujúce metódy vyučovania zamerané na odborné predmety, netradičné organizačné formy vyučovania, nové pohľady na pedagogickú diagnostiku, plánovanie práce učiteľa odborných predmetov, vzdelávacie štandardy a školské kurikulum.

Špecializačné inovačné štúdium učiteľov matematiky na stredných školách

Štúdium má vytvoriť predpoklady na to, aby účastníci boli informovaní o najnovších a pre učiteľov nevyhnutných obsahových inováciách z matematiky, pedagogiky, psychológie, didaktiky a ďalších vedných odborov, v praktických

cvičeniach sa obohatila ich pedagogická technológia o netradičné metódy a formy organizácie poznávacieho procesu, aby sa sformovali koncepcie postoje učiteľov matematiky v zmysle najnovších požiadaviek humanizácie výchovy a princípov demokratickej školy. Obsahové zameranie: Psychologicko-didaktické a vedeckoteoretické dimenzie výchovno-vzdelávacieho procesu, pedagogická technológia učiteľa matematiky a prakticko-didaktické dimenzie výchovy a vzdelávania, praktická prezentácia didaktických technológií.

Súčasná didaktická koncepcia vo vyučovaní fyziky

Štúdium je určené pre učiteľov fyziky SŠ, bez obmedzenia dĺžky pedagogickej praxe. Jeho cieľom je informovať o najnovších poznatkoch z fyziky, pedagogiky, psychológie, všeobecnej a predmetovej didaktiky, v praktickom výcviku obohatiť pedagogickú technológiu učiteľov o netradičné metódy a formy organizácie vyučovacieho procesu, na primeranej vedeckej úrovni obhájiť a zovšeobecniť vlastné pedagogické skúsenosti.

Obsahovo sa orientuje na základy pedagogiky a psychológie, vyučovací proces a jeho ciele, metódy vyučovania, organizačné formy vyučovacieho procesu, pedagogickú diagnostiku, plánovanie práce učiteľa, vzdelávacie štandardy a školské kurikulum, metodiku spracovania záverečnej práce, učivo.

Špecializačno-inovačné štúdium biológie

V štúdiu ide o osvojenie a prehĺbenie novších odborno - metodických poznatkov z biológie. Určené je pre učiteľov biológie SŠ. Obsahové zameranie: základy pedagogiky a psychológie, odborno-inovačné, všeobecná biológia, aplikovaná biológia, praktické cvičenia z biológie, špeciálna didaktika (didaktika biológie).

Súčasný problém ekológie a environmentalistiky a ich riešenie

Cieľom štúdia, určeného vyučujúcim ekológie na SŠ, je osvojenie si novších

poznatkov z ekológie a environmentalistiky a didaktiky predmetu.

Obsahovo sa orientuje na základy pedagogiky a psychológie, odborno - inovačné v predmete, všeobecnú ekológiu, aplikovanú ekológiu, praktické cvičenia v teréne a laboratóriu, na didaktiku predmetu.

Aplikácia najnovších poznatkov z fyzickej a socioekonomickej geografie v jednotlivých regiónoch sveta na súčasnej politickej mape sveta

Cieľom štúdia je osvojenie si najnovších poznatkov z pedagogiky a psychológie a ich aplikácia vo vyučovacom procese, analýza vývojových smerov v regionálnej geografii a využitie najnovších poznatkov z fyzickej geografie vo vyučovacom procese.

Určené je pre vyučujúcich geografie na SŠ.

Obsahové zameranie: pedagogika, psychológia, didaktika a metodika geografie na stredných školách, zmeny na politickej mape sveta, globálne problémy ľudstva, regionálna geografia Európy, regionálna geografia SR, geoekológia, geológia a mineralógia, exkurzia východoslovenským regiónom, konzultácie k záverečným prácam.

Alternatívne vyučovanie chémie

Štúdium sa orientuje na prípravu vyučujúcich stredných škôl na vyučovanie chémie, koncepcia ktorého vychádza zo skutočností každodenného života, uceleného modelu environmentálneho vzdelávania, ktoré je orientované na úlohy vyplývajúce z európskeho vzdelávacieho systému. Určené je pre vyučujúcich chémie na všetkých typoch SŠ.

Obsahové zameranie je nasledujúce: Obsah a metodika alternatívnych tém - svet látok, voda, vzduch, kyseliny a zásady v každodennom živote, demonštračné pokusy k témam, látky v hospodárstve, od vína ku kyselinám, od surovín k produktom: chémia v alternatívnom vyučovaní programu Faust.

VYHLÁŠKA Č. 41

MINISTERSTVA ŠKOLSTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

z 26. januára 1996 o odbornej a pedagogickej spôsobilosti pedagogických pracovníkov (výňatok)

Kvalifikačné skúšky pedagogických pracovníkov

§ 6

Organizácia kvalifikačných skúšok

(1) Kvalifikačné skúšky organizujú, vykonávajú a ukončujú metodické centrá a Štátny pedagogický ústav riadené ministerstvom a vzdelávacie organizácie iných ústredných orgánov štátnej správy,¹²⁾ ktoré zriaďujú školy a vysoké školy.

(2) Kvalifikačné skúšky sa členia na

- I. kvalifikačnú skúšku pedagogických pracovníkov, ktorí majú vysokoškolské vzdelanie požadovaného študijného odboru alebo aprobačného predmetu a najmenej päť rokov pedagogickej praxe,
- II. kvalifikačnú skúšku pedagogických pracovníkov, ktorí majú vysokoškolské vzdelanie požadovaného študijného odboru alebo aprobačného predmetu a naj-menej desať rokov pedagogickej praxe.

§ 7

Obsah kvalifikačnej skúšky

(1) Obsah I. kvalifikačnej skúšky je zameraný na schopnosť uplatnenia tvorivých pedagogických skúseností pedagogického pracovníka pri riešení odborno-metodických problémov vyučovania.

(2) Obsah II. kvalifikačnej skúšky je zameraný na riešenie odborno-metodických problémov vyučovania alebo na metodiku riadenia s návrhom významných inovácií uskutočňovaných pedagogickými pracovníkmi v procese výchovy a vzdelávania.

§ 8

Vykonávanie a ukončenie kvalifikačných skúšok

(1) Kvalifikačné skúšky sa vykonávajú a ukončujú pred päťčlennou komisiou v jeden deň obhajobou písomnej záverečnej práce a ústnou skúškou z oblasti študijného odboru alebo aprobačného predmetu pedagogického pracovníka, alebo z oblasti riadenia, podľa výberu

pedagogického pracovníka. Členov komisie vymenúva na návrh riaditeľov vzdelávacích organizácií podľa § 6 ods. 1 ministerstvo, iný ústredný orgán štátnej správy, ktorý zriaďuje školy, alebo dekan fakulty pripravujúcej učiteľov.

(2) Tematické okruhy písomných záverečných prác a ústnych skúšok vypracované metodickými centrami, Štátnym pedagogickým ústavom, vzdelávacími organizáciami iných ústredných orgánov štátnej správy¹²⁾ a vysokými školami schvaľuje ministerstvo alebo iný ústredný orgán štátnej správy¹²⁾, ktorý zriaďuje školy, alebo dekan príslušnej fakulty.

(3) Po absolvovaní I. kvalifikačnej skúšky získa pedagogický pracovník osvedčenie o zvýšení odbornej a pedagogickej spôsobilosti. Absolvovaním tejto skúšky splní pedagogický pracovník podmienku zaradenia do platovej triedy ustanovenej osobitným predpisom.¹³⁾

(4) Absolvovanie II. kvalifikačnej skúšky môže zamestnávateľ zohľadniť v osobnom príplatku pedagogického pracovníka.

(5) Ak pedagogický pracovník kvalifikačnú skúšku nevykonal úspešne, skúšobná komisia mu povolí jej zopakovanie, najskôr však o tri mesiace od neúspešného vykonania skúšky.

§ 9

Uznanie náhrady kvalifikačnej skúšky

(1) Ako náhrada I. kvalifikačnej skúšky sa uznáva

- získanie akademického titulu podľa osobitného predpisu,¹⁴⁾
- absolvovanie postgraduálneho štúdia všeobecnovzdelávacieho alebo odborných predmetov a študijných odborov podľa osobitného predpisu¹⁵⁾ vykonávaného za účelom platového postupu,
- absolvovanie rozširujúceho štúdia pre získanie spôsobilosti na vyučovanie ďalšieho aprobačného predmetu alebo študijného odboru,
- absolvovanie špecializačného inovačného alebo špecializačného kvalifikačného štúdia schváleného ministerstvom po roku 1991,
- umiestnenie sa na prvom až treťom mieste celoštátneho kola tvorby svojpomocne zhotovených, akreditovaných a patentovaných učebných pomôcok, ktoré boli odovzdané do výroby,

¹²⁾ § 53 až 57 zákona č. 29/1984 Zb. v znení neskorších predpisov.

f) autorstvo učebníc, ktoré boli schválené a vydané ministerstvom.

(2) Ako náhrada II. kvalifikačnej skúšky sa uznáva

a) získanie vedeckej hodnosti z vednej oblasti pedagogiky, psychológie, z aprobačného predmetu alebo z iného univerzitného odboru, alebo z odboru technických, ekonomických a poľnohospodárskych vied,

b) absolvovanie rigorózneho skúšky v rámci postgraduálneho štúdia zameraného na teóriu študijných odborov, aprobačných predmetov, teóriu školskej pedagogiky alebo na oblasť psychológie, spojenú s udelením titulu "doktor" (v skratke "Dr.").¹⁶⁾

Spoločné a záverečné ustanovenia

§ 11

(7) Pedagogický pracovník, ktorý v čase nadobudnutia účinnosti tejto

vyhlášky už vykonáva funkciu vedúceho pedagogického pracovníka, sa prihlási na 1. kvalifikačnú skúšku do šiestich mesiacov od nadobudnutia jej účinnosti. Po jej vykonaní je potrebné, aby sa do dvoch mesiacov prihlásil na prípravu vedúcich pedagogických pracovníkov.

§ 11

Zrušuje sa vyhláška Ministerstva školstva a vedy Slovenskej republiky č. 222/1993 Z.z. o odbornej a pedagogickej spôsobilosti pedagogických pracovníkov.

§ 12

Táto vyhláška nadobúda účinnosť 1. marca 1996.

Eva Slavkovská v.r.

ZÁSADY PRE ORGANIZÁCIU, USKUTOČŇOVANIE A UKONČOVANIE KVALIFIKAČNÝCH SKÚŠOK PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKOV (VYDALOMŠ SR V MÁJI 1996)

I. Podmienky prihlásenia sa na kvalifikačnú skúšku

1. K prihláseniu sa na vykonanie kvalifikačnej skúšky je potrebná písomná prihláška uchádzača na predpísanom tlačíve (formulári), potvrdená riaditeľom školy, a dva exempláre písomnej záverečnej práce.

2. V prípade väčšieho počtu uchádzačov určí riaditeľ školy poradie podľa kvality ich pedagogickej práce.

Odporúčajú sa tieto hodnotiace kritériá:

- preukázateľné výsledky výchovno-vzdelávacej práce,
- preukázateľná účasť na vzdelávaní (DVPP),
- lektorská činnosť učiteľa reprezentujúca školu na verejnosti v oblasti vzdelávania,
- príprava žiakov na žiacke súťaže a účasť na pedagogickej tvorivosti učiteľov,
- publikačná činnosť - odborná a metodická,
- práca učiteľa v poradných orgánoch školy,
- praktický podiel učiteľa na tvorbe základných pedagogických dokumentov,
- dĺžka pedagogickej praxe.

3. Riaditeľ školy nahlásil školskej správe zoznam vybraných uchádzačov o kvalifikačnú skúšku a jej náhradné formy na obdobie 2 rokov. Riaditeľ školskej správy predloží príslušnej vzdelávacej organizácii, poverenej v zmysle vyhlášky MŠ SR č. 41/1996 Zb. vzdelávaním pedagogických pracovníkov, zoznamy uchádzačov o kvalifikačnú skúšku za príslušný región, v počte stanovenom MŠ SR na kalendárny rok, a jej náhradné formy na obdobie 2 rokov. Zoznamy sa predkladajú každý rok pre jarný termín do 31.12. a pre jesenný termín do 30.6. (V roku 1996 sa zoznamy predložia do 31. júla.) Po stanovených termínoch sa prihlášky prijímať nebudú.

II. Písomná záverečná práca

1. Písomnou záverečnou prácou pedagogický pracovník preukáže na vybranej téme vlastné tvorivé pedagogické schopnosti a skúsenosti pri riešení odborných-metodických problémov vyučovania v príslušnom aprobačnom predmete, v študijnom odbore alebo v oblasti riadenia.

2. Tému písomnej práce si vyberie a vypracuje každý uchádzač individuálne, vychádzajúc z tematických okruhov schválených MŠ SR (pozri prílohu).

3. Rozsah písomnej práce je 25 - 30 strán bez príloh, písaných podľa normy (na jednej strane 30 riadkov, v jednom riadku 60 úderov).

4. Písomnú prácu (v dvoch exemplároch), napísanú strojom v slovenskom jazyku, s anotáciou, doručí uchádzač príslušnej vzdelávacej organizácii spolu s prihláškou do stanoveného termínu (31. december, 30. jún).

5. Vzdelávacia organizácia dá posúdiť prácu jednému recenzentovi, ktorý vypracuje posudok a navrhne najmenej dve otázky k obsahu problematiky práce. V recenznom posudku ďalej pre prácu uvedie: odporúčam - neodporúčam prijať.

6. Po zrecenzovaní písomnej práce pošle vzdelávacia organizácia do 31. marca, resp. 30. septembra, uchádzačovi kópiu recenzného posudku a pozvánku na vykonanie kvalifikačnej skúšky. (V roku 1996 pošlú vzdelávacie organizácie pozvánku a kópiu recenzného posudku uchádzačom

do 30. septembra.)

7. Ak je v recenznom posudku hodnotenie písomnej práce "neodporúčam prijať", vráti vzdelávacia organizácia jeden exemplár práce autorovi spolu s kópiou recenzného posudku.

8. Po absolvovaní kvalifikačnej skúšky vzdelávacia organizácia vráti uchádzačovi jeden exemplár jeho písomnej záverečnej práce.

9. Jeden exemplár písomnej záverečnej práce a príslušný recenzný posudok sa vo vzdelávacej organizácii archivujú na obdobie, ktoré určuje skartačný poriadok.

III. Priebeh kvalifikačnej skúšky

1. Kvalifikačná skúška pozostáva z obhajoby písomnej záverečnej práce a ústnej skúšky.

2. Pri obhajobe písomnej záverečnej práce a ústnej skúške uchádzač zodpovie na otázky recenzenta a členov komisie, ktoré sú orientované na problematiku zvoleného tematického okruhu.

3. Kvalifikačná skúška trvá spravidla 30 minút.

4. Obhajobu písomnej práce a ústnu skúšku komisia vyhodnocuje komplexne - hodnotením:

"vyhovel - nevyhovel". Výsledok kvalifikačnej skúšky oznamuje účastníkovi predsedsa komisie.

5. Pedagogický pracovník, ktorý na kvalifikačnej skúške nevyhovel, môže po rozhodnutí skúšobnej komisie skúšku opakovať podľa § 8 ods. 5.

6. V kvalifikačnej skúške sa vyplní protokol, v ktorom sa okrem osobných údajov uchádzača uvedie:

- zvolený tematický okruh,
- téma záverečnej písomnej práce a jej hodnotenie,
- výsledné hodnotenie kvalifikačnej skúšky slovami: "vyhovel - nevyhovel",
- protokol podpíše predsedsa komisie a jej členovia.

Hodnotenie komisie je konečné.

7. Osvedčenie o absolvovaní kvalifikačnej skúšky vydáva vzdelávacia organizácia účastníkom, ktorí majú výsledné hodnotenie "vyhovel" s dátumom konania skúšky.

IV. Nahradzujúce formy kvalifikačnej skúšky

Nahradzujúce formy kvalifikačnej skúšky ustanovuje § 9 vyhlášky MŠ, č. 41/1996 Z.z. Platnosť nahradzujúcich foriem overuje zamestnávateľ na základe predložených dokladov. Zamestnávateľ zaznamená splnenie podmienok do osobných záznamov pedagogického pracovníka, ktorému vydá potvrdenie o nahradzujúcej forme kvalifikačnej skúšky. Vzdelávacia organizácia pri nahradzujúcich formách nevydáva pedagogickým pracovníkom osvedčenie o kvalifikačnej skúške.

Tieto zásady platia pre vykonanie kvalifikačných skúšok pedagogických pracovníkov, ktoré organizujú, vykonávajú a ukončujú metodické centrá a Štátny pedagogický ústav. Nevzťahujú sa na kvalifikačné skúšky pedagogických pracovníkov, ktoré zabezpečujú vzdelávacie organizácie iných ústredných orgánov a vysoké školy.

**Vybraní účastníci 1. kvalifikačných skúšok v MC a ŠPÚ
v školskom roku 1995/96 musia poslať svoju prihlášku a písomnú prácu príslušnej vzdelávacej inštitúcii
do 31. júla 1996.**

KRITÉRIA POSUDZOVANIA ÚSTNEJ SKÚŠKY A PÍŠOMNEJ PRÁCE K 1. KVALIFIKAČNEJ SKÚŠKE

Kritériá boli určené na základe dikcie § 7, ods. 1 Vyhlášky č.41 MŠ SR/1996 Z. z.: "Obsah I. kvalifikačnej skúšky je zameraný na schopnosť uplatnenia tvorivých pedagogických skúseností pedagogického pracovníka pri riešení odborno-metodických problémov vyučovania." Uvedené kritériá platia pre skúšky na MC.

Kritériá pre posudzovanie ústnej skúšky

1. Schopnosť samostatne sa vyjadrovať k jednotlivým problémom
2. Preukázať celkový prehľad v odborných a metodických aspektoch príslušného tematického okruhu
3. Aplikovať teoretické vedomosti na riešenie praktických problémov výchovno-vzdelávacieho procesu
4. Použitie správneho pojmového aparátu
5. Miera osvojenia si nových poznatkov v rozsahu riešenej problematiky
6. Na základe teoretických a praktických poznatkov formulovanie vlastných záverov a postojov

Kritériá pre posudzovanie písomných prác:

1. Výber témy a voľba metodiky pre spracovanie témy

2. Možnosť využitia záverov vo výchovno-vzdelávacom procese
  - v učebnom predmete
  - v študijnom alebo učebnom odbore
  - v škole
3. Využitie netradičných prístupov riešenia problematiky, stupeň aplikácie nových poznatkov
4. Logická štruktúra práce
  - východiská
  - formulovanie problému
  - vlastné riešenie
  - záver
5. Orientácia v príslušnej literatúre, vhodnosť využitia literárnych prameňov
6. Formálna stránka
  - úprava práce
  - správna štylizácia
  - správnosť používaných pojmov
  - správna citácia z literatúry

POŽIADAVKY NA ÚSTNU ČASŤ 1. KVALIFIKAČNEJ SKÚŠKY

Požiadavky na ústne skúšky rešpektujú v zmysle vyhlášky č.41/1996 Z.z.:

- tvorivé pedagogické skúsenosti učiteľov,
- nové i tradičné pedagogické prístupy v riešení odborných a metodických problémov vyučovania.

Cieľom ústnej skúšky je prezentácia tvorivých pedagogických skúseností vychádzajúca z overenej a "vyskúšanej" pedagogickej teórie v pedagogickej praxi učiteľa. Nepôjde o preverovanie len "naučených" vedomostí, ale o ich tvorivú aplikáciu vo vlastnej pedagogickej činnosti učiteľa. Náročnosť skúšky bude spočívať v spôsobilosti účastníka prezentovať vlastné pedagogické závery a postoje v zmysle

uvedených kritérií posudzovania ústnej skúšky vo vybranom tematickom okruhu.

Prihlásený účastník na kvalifikačnú skúšku si vyberie jeden z 9 tematických okruhov. V rámci neho si určí tému písomnej práce. Na kvalifikačnej skúške po obhajobe písomnej práce komisia položí účastníkovi otázky vymedzené požiadavkami vo vybranom tematickom okruhu. Uvádzame tematické okruhy k 1. kvalifikačnej skúške s určením kľúčových pojmov, požiadaviek, doporučenou študijnou literatúrou.

Pri výbere tematického okruhu odporúčame, aby ste vychádzali zo "silných" stránok vašej pedagogickej práce.

TEMATICKÉ OKRUHY PRE 1. KVALIFIKAČNÚ SKÚŠKU UČITEĽOV ZŠ A SŠ VYKONÁVANÉ NA MC A ŠPÚ

1. Súčasné pedagogické koncepcie a ich využitie vo výchovno-vzdelávacom procese
2. Tvorba výchovno-vzdelávacích cieľov vo vzťahu k motivácii a aktivizácii učebnej činnosti žiakov
3. Tvorba a výber učiva, inovácia základných pedagogických dokumentov
4. Motivačné a aktivizujúce metódy výchovno-vzdelávacieho procesu
5. Inovácia organizačných foriem výchovno-vzdelávacieho procesu
6. Funkcie materiálo-didaktických prostriedkov vo výchovno-vzdelávacom procese
7. Hodnotenie výsledkov učebnej činnosti žiakov, kritériá a postupy hodnotenia, spätná väzba a sebahodnotenie žiaka
8. Tvorba didaktických testov a ich využitie vo výchovno-vzdelávacom procese
9. Vplyv tvorivého učiteľa na rozvoj osobnosti žiaka

V nasledujúcej časti Vám ponúkame bližšiu špecifikáciu požiadaviek pre ústnu časť 1. kvalifikačnej skúšky v rámci jednotlivých tematických okruhov, ktoré budú uplatňované v metodických centrách.

TEMATICKÝ OKRUH Č. 1: Súčasná pedagogická koncepcie a ich využitie vo výchovno-vyučovacom procese

Kľúčové prvky:

hlavné koncepcie výchovy a vzdelávania, alternatívne pedagogické systémy, alternatívny systém tvorivo-humanistickej výchovy, didaktické koncepcie vyučovania

Požiadavky:

- charakterizovať hlavné pedagogické koncepcie výchovy a vzdelávania (psychodynamická, behavioristická, kognitivistická, humanistická);
- vymedziť kritériá rozpoznania alternatívnych škôl a porovnať tradičnú školu s alternatívnou na základe špecifických znakov;
- charakterizovať a zhodnotiť niektoré z alternatívnych pedagogických koncepcií, ktoré uplatňuje škola, na ktorej pôsobí učiteľ (Waldorfská pedagogika, pedagogika M. Montessoriovej, alternatívny systém P-C-E C.Rogersa,

alternatívny systém ITV S.Kovalikovej a K.Olsenovej, globálna výchova a iné);
- zdôvodniť potrebu humanistickej koncepcie výchovy a vzdelávania na školách v SR;

- charakterizovať alternatívny systém tvorivo-humanistickej výchovy (THV);
- charakterizovať činnosť a vzťahy, prostredníctvom ktorých je možné rozvíjať nonkognitívne funkcie osobnosti žiaka vo vlastnom vyučovacom predmete;
- charakterizovať činnosti (úlohy), prostredníctvom ktorých je možné rozvíjať kognitívne funkcie osobnosti žiaka vo vlastnom vyučovacom predmete;
- vymedziť základné otázky didaktiky ako teórie vyučovania a učenia,
- charakterizovať a porovnať niektoré z didaktických koncepcií vyučovania, ktoré učiteľ uplatňuje vo vlastnom vyučovacom predmete (programované, problémové, rozvíjajúce, projektové, kooperatívne vyučovanie, teória algoritmov, teória etapového vytvárania rozumových operácií, vyučovanie v uzatvorenom cykle a iné).

Odporúčaná literatúra

Knižná literatúra:

1. Amonašvili, Š. A.: *Vitajte v škole, deti*. Bratislava, SPN 1990.
2. Helus, Z.: *Pojeti žiaka a perspektívy osobnosti*. Praha, SPN 1982.
3. Kaiser, A. - Kaiserová, R.: *Učebnica pedagogiky*. Bratislava, SPN 1993.
4. Kosová, B.: *Humanizačné premeny výchovy a vzdelávania, alebo ako ďalej na 1. stupni ZŠ*. Banská Bystrica, PF UME, 1995.
5. Kosová, B.: *Vybrané kapitoly z porovnávacej pedagogiky a alternatívne pedagogické koncepcie*. Banská Bystrica, PF UME 1996.
6. Maňák, J.: *Nárys didaktiky*. Erno, Masarykova univerzita, 1993.
7. Petersen, W. H.: *Učebnica všeobecnej didaktiky*. Bratislava, SPN 1993
8. Pike, G. - Selby, D. F.: *Globálna výchova*. Praha, Grada 1994.
9. Rogers, C. R.: *Ako byť sám sebou*. Bratislava, Iris 1995.
10. Švec, Š.: *Základné pojmy v pedagogike a andragogike*. Bratislava, Iris 1995.
11. Turek, I.: *Didaktika techn. predmetov*. Bratislava, SPN 1990.
12. Zelina, M.: *Humanizácia školstva*. Bratislava, Psychodiagnostika 1993.
13. Zelina, M.: *Stratégie a metódy rozvoja osobnosti dieťaťa (metódy výchovy)*. Bratislava Iris 1994.
14. Zelinová, M. - Zelina, M.: *Model tvorivo-humanistického vyučovania*. Bratislava, ŠPÚ 1994.
15. Zelinová, M. - Zelina, M.: *Rozvoj tvorivosti detí a mládeže*. Bratislava, SPN 1990.

Časopisecká literatúra

1. Baránková, A.: *Vzdelávanie pre 21.storočie*. *Pedagogické rozhľady*, 1992/1993, č.4-5, s.18-20.
2. Gál, J.: *Humanizácia a demokratizácia vyučovania na stredných školách*. *Pedagogické rozhľady*, 1992/1993, č.3, s.6-7.

3. Hudečková, E.: *Moje skúsenosti s aplikáciou metódy programového vyučovania*. *Pedagogické rozhľady*, 1992/1993, č.3, s.15-16.
4. Kosová, B.: *Čo je to alternatívna škola, alebo urobme si jasno v pojmoch*. *Pedagogické rozhľady*, 1993/1994, č.3, s.2-5.
5. Kosová, B.: *Fät' vzdelávacích modelov v holandskom školstve*. *Pedagogické rozhľady*, 1994/1995, č.5, s.22-24.
6. Kosová, B.: *Pokračujeme v diskusii o humanizácii a demokratizácii školy*. *Humanizovať, ale ako?* *Pedagogické rozhľady*, 1992/1993, č.4-5, s. 7-9.
7. Kosová, B.: *Projektové vyučovanie*. *Pedagogické rozhľady*, 1995/1996, č.3, s.9-11.
8. Magyar, J.: *Poznámky o pobyte na alternatívnom štúdiu v USA v štáte Wyoming na škole Lander Valley High School Fieldhouse Lander*. *Pedagogické rozhľady*, 1992/1993, č.1, s.17-18.
9. Matuška, O.: *Aktuálne úlohy špeciálnej pedagogiky*. *Pedagogické rozhľady*, 1995/1996, č.3, s.12-13.
10. Matuška, O.: *Perspektívy špeciálnej pedagogiky*. *Pedagogické rozhľady*, 1993/1994, č.5, s. 7-9.
11. Mikuš, M.: *K vývojovým tendenciám vo výučbe telesnej výchovy*. *Pedagogické rozhľady*, 1994/1995, č.3, s.12-14.
12. Račková, M.: *Humanistický prístup a orientácia v školstve ako jedna z alternatív pomoci našej škole*. *Pedagogické rozhľady*, 1994/1995, č.1, s.9-10.
13. Skalková, J.: *Radikálna kritika súčasnej školy, ako celosvetový problém a hľadanie ciest riešení*. *Pedagog. rozhľady*, 1994/1995, č.1, s. 2-7.
14. Skalková, J.: *Smer "humanistická pedagogika", jeho teoretické východiská a prax*. *Pedagogické rozhľady*, 1993/1994, č.2, s. 1-5.
15. Zelina, M. - Zelinová, M.: *Systém tvorivo-humanistickej výchovy ako alternatívna škola*. *Pedagog. rozhľady*, 1993/1994, č.4, s. 2-3.

TEMATICKÝ OKRUH Č. 2

Tvorba výchovno-vzdelávacích cieľov vo vzťahu k motivácii a aktivizácii učebnej činnosti žiakov

Kľúčové prvky:

všeobecné a špecifické ciele, kognitívne, afektívne a psychomotorické ciele, taxonómie cieľov, metodika vymedzovania cieľov

Požiadavky:

- vymedziť a charakterizovať v konkrétnej téme učiva ciele kognitívne, afektívne, prípadne psychomotorické;
- vysvetliť postup, ktorý učiteľ uplatňuje pri určovaní cieľov vyučovacieho procesu;
- vysvetliť postup konkretizácie všeobecných cieľov výchovy a vzdelávania vo

vlastnom vyučovaní (všeobecné ciele - predmetové - špecifické);

- vysvetliť postup, ktorý učiteľ používa pri vymedzovaní a formulovaní špecifických cieľov vyučovania, s ohľadom na úrovne učenia podľa niektorej vhodnej taxonómie cieľov (Bloom, Niemiérko, Tollingerová, Kratochvíl a pod.);
- vymedziť aktivizačné činnosti, prvky, metódy, pomocou ktorých učiteľ realizuje konkrétne ciele vyučovacieho procesu;
- porovnať a zhodnotiť postup vyučovania z hľadiska plánovania a riadenia vyučovacieho procesu prostredníctvom obsahov vyučovania a prostredníctvom cieľov vyučovacieho procesu.

Odporúčaná literatúra

1. Eyčovský, F. - Kotásek, J. - Mazák, E.: *Klasifikace a vymezení výukových cílů*. Praha, ČVUT VÚIS 1981.
2. Hutta, M. - Turek, I.: *Didaktika mechaniky*. Bratislava, SPN 1990.

3. Turek, I.: *Didaktika technických predmetov*. Bratislava, SPN 1990.
4. Turek, I.: *Kapitoly z didaktiky. Ciele vyučovacieho procesu*. 1.vyd. Banská Bystrica, MC 1995. 2.vyd. Bratislava, MC 1995.

TEMATICKÝ OKRUH Č. 3: Tvorba a výber učiva, inovácia základných pedagogických dokumentov

Kľúčové prvky:

učivo, prvky učiva, kritériá výberu učiva, základné učivo a jeho štruktúra, základné pedagogické dokumenty

Podmienky:

- charakterizovať základné funkcie obsahu učiva vyučovacieho predmetu;
- vymedziť (štrukturovať) a charakterizovať jednotlivé prvky učiva v konkrétnom obsahu vyučovania (údaje, fakty, pojmy, vzťahy, poučky, zákony, teórie, postupy činností, metódy, prípadne použiť inú štruktúru podľa povahy vyuč. predmetu);
- vymedziť a zdôvodniť prvky učiva v konkrétnom obsahu vyučovania, ktoré učiteľ zoraďuje do základnej štruktúry učiva;
- charakterizovať niektoré hľadiská, ktoré učiteľ uplatňuje pri výbere a zora-

ďovaní prvkov učiva vo vyučovaní vlastného predmetu (kritérium rozvíjania poznávacích a mimopoznávacích funkcií, kritérium možnosti metodického stvárania učiva, kritérium užitočnosti a frekvencovanosti pre život, kritérium možnosti zovšeobecnenia prvkov učiva, kritérium primeranosti učiva k psychosocioštruktúre žiakov a pod.);

- posúdiť predimenzovanosť obsahov v učebnej osnove vyučovacieho predmetu a uviesť spôsob didaktickej analýzy obsahu pre tvorbu optimálneho učiva;
- vysvetliť postup projektovania niektorých základných pedagogických dokumentov, pri ktorých sa vlastnou tvorbou podieľal učiteľ (novokoncipované študijné a učebné odbory, zamerania, vyučovaci predmet, zmeny v učebných plánoch, učebné osnovy, tematické plány, integrácia predmetov, modularizácia učiva, tvorba štandardov a pod.)

Odporúčaná literatúra

Knižná literatúra:

1. Chlup, O.: *Několik statí k základnímu učivu. Praha, SPN 1958.*
2. Lerner, J.I.: *Didaktické základy vyučovacích metód. Bratislava, 1977.*
3. Stračár, E.: *Systém a metódy riadenia učebného procesu. Bratislava, SPN 1977.*
4. *Škola budúcnosti. (Zborník zahraničných štúdií). Bratislava, SPK a ÚŠI 1988.*
5. Švec, Š.: *Prístupy ku klasifikácii zložiek potenciálneho obsahu vzdelávania. In: Zborník. Filozofickej fakulty Univerzity Komenského. Bratislava, SPN 1992.*
6. Turek, I.: *Didaktika technických predmetov. Bratislava, SPN 1990*

Časopisecká literatúra:

1. Daniš, M.: *Pomáha regionalizácia stredných škôl ich kvalite? alebo: Prečo vedomostné štandardy. Pedagogické rozhľady, 1992/1993, č.4-5, s. 9-10.*
2. Franc, V.: *Biológia v závoze. Vyučovanie biológie skoro bez systému pripomína výstavbu domu bez základov. Pedagogické rozhľady, 1995/1996, č.4, s.16-18.*
3. Hoffmannová, V.: *Úcta k zákonu a zákonitosti. Základná dimenzia výchovy k občianstvu na občianskej náuke. Pedagogické rozhľady, 1995/1996, č.4, s.1-2.*
4. Homolová, E.: *Poznámky k plánovaniu vo vyučovaní cudzích jazykov. Pedagogické rozhľady, 1993/1994, č.4, s.13-14.*
5. Hrdina, L.: *Návrhy na úpravu učebných osnov matematiky pre gymnáziá. Pedagogické rozhľady, 1993/1994, č.4, s. 8-9.*
6. Kožuchová, M.: *Tvorba koncepcie technického vzdelávania. Pedagogické rozhľady, 1994/1995, č.2, s.11-13.*
7. Kožuchová, M. - Engel, T.: *Základné technické vzdelávanie ako súčasť technického vzdelávania. Pedagogické rozhľady, 1993/1994, č.5, s.22-23.*

8. Krajňák, M.: *Prírodovedné vzdelávanie a humanizácia školy. Pedagogické rozhľady, 1994/1995, č.2, s.10-11.*

9. Lapitka, M.: *Literárna výchova, štandardy a pohľad za roh. Pedagogické rozhľady, 1995/1996, č.4, s.2-4.*

10. Magyar, J.: *Informatika bez informatiky. Pedagogické rozhľady, 1992/1993, č.4-5, s.23-24.*

11. Maxian, M.: *Experiment: Vzdelávacie štandardy pre základné školy a gymnáziá. Pedagogické rozhľady, 1992/1993, č.2, s. 6.*

12. Medvecký, J.: *Proces tvorby učebných osnov osemročného gymnázia pre anglický jazyk. Pedagogické rozhľady, 1995/1996, č.2, s.19-21.*

13. Rosa, V.: *K novému obsahu vzdelávania prírodovedných predmetov. Pedagogické rozhľady, 1993/1994, č.2, s. 5-8.*

14. Rosa, V.: *K novému obsahu vzdelávania v prírodovedných predmetoch. Pedagogické rozhľady, 1993/1994, č.3, s.7-10.*

15. Rötling, G.: *K problematike vzdelávacích štandardov. Pedagogické rozhľady, 1992/1993, č.2, s.6-8.*

16. Rötling, G.: *Od informačného k činnostnému prístupu na teoreticko-odbornom vyučovaní. Pedagogické rozhľady, 1994/1995, č.3, s. 3-5.*

17. Rötling, G.: *Princípy pedagogického projektovania v riadení školy a v práci učiteľa. Pedagogické rozhľady, 1994/1995, č.5, s.5-8.*

18. Smreková, M.: *Integrácia predmetov na gymnáziu. Pedagogické rozhľady, 1994/1995, č.1, s.15-17.*

19. Šlosiar, J.: *Eticko-filozofický základ občianskej výchovy. Pedagogické rozhľady, 1992/1993, č. 3, s. 8-9.*

20. Šmídák, L.: *Dejepisné vyučovanie v modernom poňatí. Pedagogické rozhľady, 1995/1996, č.3, s. 24-26.*

21. Žilková, M.: *Živá kultúra či praktická estetika? Pedagogické rozhľady, 1995/1996, č.4, s.4-7.*

TEMATICKÝ OKRUH Č. 4: Motivačné a aktivizujúce metódy výchovno-vzdelávacieho procesu

Kľúčové prvky: motivácia a aktivizácia žiakov, pozitívna a negatívna motivácia

Podmienky:

- charakterizovať základné prístupy k motivácii žiakov a vymenovať základné spôsoby motivácie a aktivizácie žiakov, ktoré uplatňuje učiteľ vo vlastnom vyučovaní;
- posúdiť a zhodnotiť účinky niektorých motivačných a aktivizujúcich metód a stratégií, ktoré uplatňuje učiteľ vo vlastnom vyučovaní (heuristické metódy, napr. DITOR, situačná, inscenačná metóda, breinstorming, skupinové vyučovanie, individuálne vyučovanie, problémové metódy, učebné projekty, didaktické hry, blokované vyučovanie, tematické integrované vyučovanie, cieľovo orientované vyučovanie, objavujúce vyučovanie a pod.);

- porovnať a zhodnotiť účinky motivácie pomocou pozitívneho a negatívneho hodnotenia vo vlastnom vyučovaní predmete učiteľa;

- posúdiť a zhodnotiť účinky aktivizácie a motivácie žiakov pomocou úloh zadávaných vo vyučovaní predmete učiteľa (zaujímavosť a praktickosť úloh, náročnosť úloh, vlastné úlohy žiakov, úlohy na rozvoj vyšších poznávacích a mimopoznávacích funkcií, kolektívnosť úloh, dramatizácia, hádanky, experiment a pod.);

- posúdiť a zhodnotiť účinky niektorých prvkov a spôsobov motivácie, ktoré učiteľ využíva na vyučovaní (motivácia štýlom riadenia vyučovacieho procesu, sociálnou klímou, interakciou a kvalitou komunikácie medzi učiteľom a žiakom, metódou kauzálnych atribúcií, metódou vzťahových rámcov, sekvenčnými analýzami, rozvíjaním aspirácií, metódami posilňovania a správania a pod.).

Odporúčaná literatúra

Knižná literatúra

1. Helus, Z.-Hrabal, V.-Kulič, V.-Mareš, J.: *Psychologie školní úspěšnosti žáků. Praha, SPN 1979.*

2. Hrabal, V.-Man, F.-Favelková, I.: *Psychologické otázky motivace ve škole. Praha, SPN 1984.*

3. Hvozdk, J. a kol.: *Motivácia a regulácia v osobnosti žiaka. Frešov, FF UPJŠ 1994.*

4. Madsen, K.B.: *Moderní teorie motivace*. Praha, Academia 1979.
5. Zelina, M.: *Aktivizácia a motivácia žiakov na vyučovaní*. Bratislava, KFU 1989.

Časopisecká literatúra

1. Earanová, E.: *Zmeny vo sfére vyučovania cudzích jazykov*. *Pedagogické rozhľady*, 1993/1994, č.4, s. 10-13.
2. Chovanová, V.: *Diktát? Áno, ale inak*. *Pedagogické rozhľady*, 1992/1993, č.3, s.10-11.
3. Jedinák, D.: *K otázke motivácie pri vyučovaní matematiky*. *Pedagogické rozhľady*, 1993/1994, č.4, s. 6-8.
4. Kačányiová, J.: *Motivácia žiakov k učeníu sa na obchodných akadémiách a stredných odborných učilištiach*. *Pedagogické rozhľady*, 1995/1996, č.4, s. 8-10.
5. Körtvélyessyová, K.: *Skúsenosti s úvodným opakovaním učiva v 1.roč. strednej školy*. *Pedagog. rozhľady*, 1995/1996, č.2, s. 7-8.

6. Lomenčík, J.: *O prístupe k literárnemu dielu*. *Pedagogické rozhľady*, 1994/1995, č.4, s.10-11.
7. Murínová, D.: *Motivácia a štúdium cudzích jazykov*. *Pedagogické rozhľady*, 1993/1994, č.1, s. 10-12.
8. Očenáš, I.: *Rečová komunikácia vo vyučovaní*. *Pedagogické rozhľady*, 1995/1996, č.2, s.4-6.
9. Frůcha, J.: *Je možno exaktné stanoviť vlastnosti základného učiva?* *Pedagogika*, 36, 1986, č.2, s.175-189.
10. Samák, I.: *K metodike vyučovania fyziky*. *Pedagogické rozhľady*, 1995/1996, č.1, s. 16-20.
11. Samák, I.: *Prvé merania účinnosti metodiky Brain Revive vo vyučovaní fyziky*. *Pedagogické rozhľady*, 1995/1996, č.2, s.21-22.
12. Šmídák, L.: *Efektívnosť vo výuke "difúzných" učív v dejepise*. *Pedagogické rozhľady*, 1994/1995, č.2, s.6-8.
13. Voskár, J.: *Netradičný prístup k interpretácii obsahu*. *Pedagogické rozhľady*, 1992/1993, č.2, s.9.

TEMATICKÝ OKRUH Č. 5 Inovácia organizačných foriem výchovno - vzdelávacieho procesu

Kľúčové prvky:

organizačná forma vyučovacieho procesu, individuálne, hromadné vyučovanie, triedno-hodinový systém, typ vyučovacej jednotky, domáca príprava žiakov, individuálna, frontálna a skupinová práca žiakov, diferencované vyučovanie, netradičné organizačné formy vyučovania

Požiadavky:

- vymedziť kritériá pre delenie organizačných foriem vyučovania;
- posúdiť možnosti uplatnenia individuálneho vyučovania vo vlastnom predmete učiteľa;

- zhodnotiť nedostatky a klady hromadného vyučovania v predmete učiteľa a navrhnúť možnosti zlepšenia jeho efektívnosti;
- posúdiť využitie vyučovacej hodiny, jednotky v predmete učiteľa;
- posúdiť efektívnosť domácej prípravy žiakov z hľadiska účelosti jej cieľov, obsahu a formy a navrhnúť možnosti jej zlepšenia;
- porovnať a zhodnotiť efektívnosť individuálnej, frontálnej a zvlášť skupinovej práce žiakov na základe skúseností vo vlastnom vyučovaní;
- zhodnotiť využívanie diferencovaného vyučovania v predmete učiteľa;
- posúdiť niektoré netradičné organizačné formy vyučovania, ktoré uplatňuje učiteľ (tímové vyučovanie, projektové vyučovanie a iné).

Odporúčaná literatúra

Knižná literatúra

1. Cangelosi, J.: *Strategie řízení třídy*. Praha, Portál 1994.
1. Mojžišek, V.: *Vyučovací hodina*. Praha, SPN 1986.
2. Solfronk, J.: *Organizační formy výuky*. Praha, SPN 1991.
3. Turek, I.: *Didaktika technických předmětů*. Bratislava, SPN 1990.
4. Zelina, M.: *Strategie a metody rozvoje osobnosti dítěte*. Bratislava, Iris 1994.

Iris 1994.

Časopisecká literatúra

1. Beňková, J.: *Inovat' maturitné skúšky (nielen) z dejepisu?* *Pedagogické rozhľady*, 1993/1994, č.5, s. 16-18.
2. Janus, H.: *K novým formám a metódam vyučovania a výchovy*. *Pedagogické rozhľady*, 1995/1996, č.3, s. 30-31.

TEMATICKÝ OKRUH Č. 6: Funkcie materiálno-didaktických prostriedkov vo výchovno-vzdelávacom procese

Kľúčové prvky:

didaktická technika, učebné pomôcky, odborné učebne, učebnice, pomocné učebné texty

Podmienky:

- zhodnotiť efektívnosť používania didaktickej techniky na základe skúseností aj s tradičným prístupom vyučovania vo vlastnom predmete;
- zhodnotiť efektívnosť vyučovania podporovaného počítačom (CAI) alebo počítačom riadeného vyučovania (CMI) vo vlastnom vyučovacom predmete;
- vysvetliť postup tvorby scenára pre videoprogram, prípadne pre počítačový program vo vlastnom vyučovacom predmete;
- posúdiť efektívnosť vyučovania pri zavedení novej učebnej pomôcky (videoprogram, počítačový program, priesvitky na meotar, diapozitívy, mapy, trojrozmerné pomôcky a pod.) a zhodnotiť jej prínos vo vyučovanom procese;

vacom procese;

- zhodnotiť funkčnosť didaktického vybavenia odbornej učebne vo vyučovacom predmete učiteľa;
- analyzovať a zhodnotiť učebnicu vyučovacieho predmetu učiteľa z hľadiska štruktúrnych prvkov kvalitnej učebnice (prvky prezentácie učiva, prvky riadenia učenia, orientačné prvky) a navrhnúť novú štruktúru učebnice prípadne učebného textu;
- posúdiť a zhodnotiť efektívnosť vyučovania použitím vlastných pomocných učebných textov a pracovných listov pre žiaka;
- zhodnotiť využívanie informačných zdrojov (odborná literatúra, časopisy, normy, počítačová sieť a pod.) vo vyučovacom predmete učiteľa;
- posúdiť a zhodnotiť funkčnosť vzťahov medzi učebnicou, cvičebnicou, pracovným listom a metodickou príručkou schválených Ministerstvom školstva Slovenskej republiky.

Odporúčaná literatúra

Knižná literatúra

1. *Didaktická technika a videotechnika*. Praha, ČVUT 1989.
2. Hutta, M.-Turek, I.: *Didaktika mechaniky*. Bratislava, SPN 1990.
3. Kopriva, J.: *Videotechnika*. Erno, Universita J.E.Furkyně 1987.
4. Kulič, V.: *Člověk-učení-automat*. Praha, SPN 1984.
5. Mazák, E.: *Počítačová výuka*. Praha, ČVUT 1991.
6. Frůcha, J.: *Teorie, tvorba a hodnocení učebnic*. 2.vyd.Praha, ÚÚVFP 1989.
7. Rambousek, V. a kol.: *Technické výukové prostředky*. Praha, SPN 1989.
8. Rád, Z. a kol.: *Výskum a vývoj materiálních didaktických prostředků pro základné a středné školy*. Bratislava, SPN 1984.

9. *Zborník: Súčasnost' a trendy technológie vzdelávania*. Nitra, *Pedagogická fakulta* 1992.
10. Zujev, D.D.: *Ako tvoriť učebnice*. Bratislava, SPN 1986.

Časopisecká literatúra

1. Klimeš, J.: *Možnosti osobných počítačov pri výučbe humanitných predmetov*. *Pedagogické rozhľady*, 1994/1995, č.3, s.14-17.
2. Skotnická, J.: *Využitie počítačov vo vyučovaní cudzích jazykov*. *Pedagogické rozhľady*, 1992/1993, č. 4-5, s.28-29.
3. Valocký, J.: *K efektívnosti výučby odborných predmetov s využitím výpočt. techniky v ŠPŠ strojníckej*. *Pedagogické rozhľady*, 1995/1996, č.4, s.12-14.

TEMATICKÝ OKRUH Č. 7:

Hodnotenie výsledkov učebnej činnosti žiakov, kritériá a postupy hodnotenia, spätná väzba, sebahodnotenie žiaka

Kľúčové prvky:

Funkcie hodnotenia, kontrola, diagnostika, hodnotenie, klasifikácia, sebahodnotenie, spätná väzba, objektivnosť a subjektivnosť hodnotenia, nedostatky v hodnotení, prvky zlepšenia funkčnosti hodnotenia

Požiadavky:

- vymedziť a zdôvodniť funkcie hodnotenia, ktoré učiteľ preferuje vo svojom hodnotení;
- opísať spôsoby uplatňovania funkcie sebahodnotenia žiaka vo vlastnom vyučovacom predmete;
- porovnať a zhodnotiť slovné a číselné hodnotenie žiakov na základe skúseností v procese vyučovania (1. stupeň ZŠ);
- opísať niektoré nefunkčné prvky hodnotenia a spôsoby ich zlepšenia, ktoré

učiteľ uplatnil pri hodnotení;

- opísať na príkladoch vlastného hodnotenia výsledkov učebnej činnosti žiakov situácie objektívneho a subjektívneho hodnotenia;
- vymedziť kritériá a požiadavky hodnotenia žiakov pre jednotlivé klasifikačné stupne vyučovacieho predmetu učiteľa;
- vymedziť kritériá pri určovaní výslednej známky vyučovacieho predmetu učiteľa, ak podkladom pre klasifikáciu sú známky získané rôznymi formami (didaktické testy, projekty, individuálne skúšanie a pod.);
- posúdiť príčiny neprospeievania žiakov, prípadne ich slabých učebných výkonov vo vzťahu k motivačným prvkom kontroly a hodnotenia, ktoré by mohli tento stav zlepšiť;
- opísať postup hodnotenia, ktorý učiteľ používa vo vlastnom vyučovacom predmete.

Odporúčaná literatúra

Knižná literatúra

1. Cangelosi, J.: *Strategie řízení třídy*. Praha. Portál 1994.
2. Helus, Z.: *Pedagogicko-psychologické zdroje účinného vyučování*. Praha, ÚÚVFF 1990.
3. Hrabal, V.: *Jaký jsem učitel?* Praha, SPN 1988.
4. Hvozdič, J.: *Psychologický rozbor školských neúspěchů žáků*. Bratislava, SPN 1973.
5. Kosová, E.: *Humanizačné premeny výchovy a vzdelávania alebo Ako ďalej na 1. stupni ZŠ*. Eanáská Eystrica, FF UMB 1995.

Časopisecká literatúra

1. Bernátková, M.: *Slovné hodnotenie žiakov*. *Pedagogické spektrum* 4, 1995, č. 7/8, str. 74 - 110.
2. Blaško, M.: *Pán Galileo, točí sa to! (...alebo o hodnotení žiakov)*. *Pedagogické rozhľady*, 1994/1995, č. 2, s. 8-10.
3. Feketeová, K.: *Bodové hodnotenie žiakov v náuke o spoločnosti*. *Pedagogické rozhľady*, 1993/1994, č. 5, s. 23-24.
4. Gál, J.: *Problémy vzdelávania a hodnotenia*. *Informácie o konferencii*. *Pedagogické rozhľady*, 1992/1993, č. 4-5, s. 34-36.
5. Homolová, E.: *Aspekty hodnotenia v cudzích jazykoch*. *Pedagogické rozhľady*, 1992/1993, č. 2, s. 19-21.

6. Jedinák, D.: *Je preverovanie a hodnotenie vedomostí motivačným podnetom?* *Pedagogické rozhľady*, 1992/1993, č. 3, s. 13-15.
7. Kasáčová, E.: *Vplyv očakávania učiteľa na výkon žiaka*. *Pedagogické rozhľady*, 1995/1996, č. 1, s. 10-11.
8. Krajňák, M.: *Humanizácia hodnotenia*. *Pedagogické rozhľady*, 1994/1995, č. 5, s. 12.
9. Lomenčík, J.: *Jeden zo spôsobov opravovania slohových prác zo slovenského jazyka*. *Pedagogické rozhľady*, 1995/1996, č. 3, s. 23-24.
10. Lomenčík, J.: *Na margo klasifikácie v predmete slovenský jazyk a literatúra*. *Pedagogické rozhľady*, 1995/1996, č. 2, s. 6-7.
11. Mikuš, M.: *O humanizácii kontrolnej činnosti v telesnej výchove*. *Pedagogické rozhľady*, 1994/1995, č. 4, s. 16-18.
12. Fješčáková, N.: *Positívne hodnotenie druhých - téma na hodinách etickej výchovy*. *Pedagogické rozhľady*, 1993/1994, č. 5, s. 12-13.
13. Rötling, G.: *Ako zlepšiť funkčnosť hodnotenia učebnej činnosti žiakov?* *Pedagogické rozhľady*, 1995/1996, č. 4, s. 10-12.
14. Šmidák, L.: *K problematike písomného preverovania vedomostí v predmete dejepis*. *Pedagogické rozhľady*, 1993/1994, č. 4, s. 9-10.
15. Thousand, J.: *Výchova žiakov k zodpovednosti na amerických školách*. *Pedagogické rozhľady*, 1995/1996, č. 4, s. 24-29.

TEMATICKÝ OKRUH Č. 8:

Tvorba didaktických testov a ich využívanie vo vyučovacom procese

Kľúčové prvky:

didaktický test, vlastnosti a funkcie DT, druhy DT, formy úloh DT, tvorba overujúcich DT, skórovanie, analýza DT

Požiadavky:

- vymedziť funkciu a účel DT, ktorý používa učiteľ vo vyučovacom predmete;
- vymedziť východisko pri návrhu testových úloh DT, ktoré uplatňuje učiteľ (špecifikácia cieľov, návrh typových úloh, kritéria zaradenia učiva do DT);

- vysvetliť, ako učiteľ zabezpečuje pri návrhu DT jeho dobrú platnosť, spoľahlivosť a praktickosť;
- vysvetliť postup činností pri návrhu overujúceho DT;
- zdôvodniť navrhovanú formu testových úloh, kritériá pre skórovanie testových úloh v DT, ktoré používa učiteľ;
- zdôvodniť postup transformácie testového skóre DT na známkovú klasifikáciu, ktorú učiteľ uplatňuje;
- opísať činnosti súvisiace s analýzou DT.

Odporúčaná literatúra

Knižná literatúra

1. Lapitka, M.: *Tvorba a používanie didaktických testov*. Bratislava, SPN 1990.
2. Rötling, G.: *Metodika tvorby učiteľského didaktického testu*. Eanáská

Eystrica, MC 1996.

3. Turek, I.: *Didaktika technických predmetov*. Bratislava, SPN 1990.
4. Turek, I.: *Tvorba didaktických testov*. Bratislava, MC 1995.

TEMATICKÝ OKRUH Č. 9:

Vplyv tvorivého učiteľa na rozvoj osobnosti žiaka

Kľúčové prvky:

osobnosť učiteľa, tvorivosť, štýl riadenia vyučovacieho procesu, interakcia, etické prvky, prosociálnosť, sebazvedľávanie, autodiagnostika učiteľa

Požiadavky:

- charakterizovať a zhodnotiť proces humanizácie výchovy a vzdelávania vo vlastnom vyučovacom predmete učiteľa;
- navrhnuť príklady úloh, činností žiakov na tvorivosť vo svojom vyučovacom predmete vo vybranom obsahu učiva;
- zhodnotiť účinok tvorivých úloh na motiváciu žiakov a na ich sebarozvíjanie vo vlastnom vyučovaní;

- posúdiť a zdôvodniť vlastný štýl vyučovania v konkrétnej situácii na vyučovacej hodine;
- zhodnotiť metódy a formy práce triedneho učiteľa, ktorými podporuje rozvoj osobnosti žiakov a harmonických vzťahov v triede;
- zhodnotiť prvky etickej výchovy, ktoré učiteľ uplatňuje vo svojom vyučovacom predmete;
- charakterizovať podmienky, ktoré učiteľ uplatňuje pre prosociálny vývin osobnosti žiaka;
- posúdiť vlastný tvorivý prístup k sebazvedľávaniu a zhodnotiť jeho prínos vo vyučovaní;
- analyzovať a zhodnotiť výsledky niektorých z metód autodiagnostiky, ktoré učiteľ použil na sebareflexiu (Hrabal, V., Wubbels, T., Levy, J. a iné).

Odporúčaná literatúra

Knižná literatúra

1. Held, E. a kol.: *Vyučovanie chémie a tvorivosť*. Bratislava, SPN 1995
2. Hrabal, V.: *Jaký jsem učitel?* SPN Praha 1988.
3. Kosová, E.: *Humanizačné premeny výchovy a vzdelávania*. Banská Bystrica, FFUMB, 1995.
4. Tuma, M.: *Tvorivý človek*. Bratislava, Obzor 1991.
5. Turek, I.: *Škola a tvorivosť*. MC Bratislava 1995.
6. Zelina - Zelinová: *Model THV*. Bratislava, ŠFÚ 1994.
7. Zelina, M.: *Výchova tvorivej osobnosti*. Bratislava, UK 1995.

Časopisecká literatúra

1. Androvská, A.: *Zhrnutie a systemizácia - dôležitý faktor pre dlhodobé osvojenie učiva z fyziky*. *Pedagogické rozhľady*, 1995/1996, č.1, s.20-21.
2. Bindas, I.: *Osobnosť učiteľa a miera prežívanej úzkosti u žiakov*. *Pedagogické rozhľady*, 1994/1995, č.1, s.7-8.
3. Felix, E.: *Hudba, detské divadlo a estetická výchova*. *Pedagogické rozhľady*, 1994/1995, č.3, s.11-12.
4. Fülöpová, E.: *Učiteľ a jeho miesto pri formovaní občianskej spoločnosti*. *Pedagogické rozhľady*, 1994/1995, č.4, s. 3-5.
5. Gál, J.: *Áká je úroveň mojich učiteľských spôsobilostí*. *Pedagogické rozhľady*, 1993/1994, č.4, s.25-27.
6. Gál, J.: *Interpersonálna a sociálna empatia v etickej výchove*. *Pedagogické rozhľady*, 1994/1995, č.5, s.9-11.
7. Gál, J.: *Komunikácia ako úvod do prosociálnosti*. *Pedagogické rozhľady*, 1993/1994, č.2, s.19-21.
8. Ivanová, E.: *Tvorivosť v etickej výchove*. *Pedagogické rozhľady*, 1994/1995, č.2, s.14-17.
9. Kontírová, S.: *Rozvoj osobnosti žiaka - hlavné poslanie učiteľa*. *Pedagogické rozhľady*, 1994/1995, č.3, s.1-3.
10. Kopinová, L.: *Príspevok umenia k realizácii témy vyjadrenie a komunikácia citov v etickej výchove*. *Pedagogické rozhľady*, 1994/1995, č.4, s. 8-9.

11. Kosová, E.: *Humanistické tendencie vo výchove a vzdelávaní a ich odraz v spôsobilostiach učiteľov*. *Pedagogické rozhľady*, 1994/1995, č.2, s.3-5.
12. Lencz, L.: *Ako hovoriť o prosociálnosti v etickej výchove*. *Pedagogické rozhľady*, 1993/1994, č.1, s. 6-8.
13. Lešňnovská, J.: *Asertivita v rodine a škole*. *Pedagogické rozhľady*, 1995/1996, č.4, s.21-24.
14. Lomenčík, J.: *Osobnosť učiteľa literatúry v ére počítačov*. *Pedagogické rozhľady* 1995/1996, č.1, s.5-6.
15. Mareš, J.: *Učiteľé a jejich problémy*. *Pedagogika* 1991, č.3.
16. Oravcová, J.- Žilinčík, J.: *Humanizmus v praxi etickej výchovy. Ako chrániť deti pred zraňujúcimi vplyvmi*. *Pedagogické rozhľady*, 1993/1994, č.5, s. 10-12.
17. Oravcová, J.- Žilinčík, J.: *Humanizmus v praxi etickej výchovy. Ako chrániť deti pred zraňujúcimi vplyvmi*. *Pedagogické rozhľady*, 1994/1995, č.1, s.19-21.
18. *Ped. revue* 42, 1990, č. 3 (pozn. celé číslo venované problematike osobnosti učiteľa).
19. Siráková, J.: *Vedieť, chcieť, môcť*. *Pedagogické rozhľady*, 1993/1994, č.1, s.19-20.
20. Šimonová, E.: *Humanizácia v praxi alebo: Na jednej otvorenej hodine literatúry*. *Pedagogické rozhľady*, 1992/1993, č.3, s. 9-10.
21. Šmidák, L.: *Práca s prameňmi v dejepise*. *Pedagogické rozhľady*, 1994/1995, č.4, s. 12-14.
22. Švec, Š.: *Koncepcia humanistiky orientovanej výučby*. *Pedagog. revue* 45, 1993, č. 1 - 2.
23. Valica, M.: *Asertivita v etickej výchove*. *Pedagogické rozhľady*, 1995/1996, č.2, s.8-13.
24. Valica, M.: *Asertivita v etickej výchove*. *Pedagogické rozhľady*, 1995/1996, č.3, 15-18.
25. Zelina: *Cesty k humanizácii školstva*. *Pedagogické rozhľady*, 1992/1993, č.2, s.4-5.
26. Zelina, M.: *O potrebe učiteľskej profesionality...* *Pedagogické rozhľady*, 1993/1994, č.3.

PÍSMONÉ ZÁVEREČNÉ PRÁCE K I. KVALIFIKAČNEJ SKÚŠKE

Vo vzťahu k požiadavkám § 7 ods. 1 Vyhlášky MŠ SR č.41/1996 v I. kvalifikačnej skúške základnou časťou je písomná záverečná práca a jej obhajoba. V nej pedagogický pracovník (učiteľ) prezentuje svoje tvorivé pedagogické schopnosti a zároveň, odvolávajúc sa na vedné východiská argumentuje správnosť svojho vzdelávacieho a výchovného zamerania z hľadiska pedagogického, didaktického, metodického, psychologického a sociologického.

Tieto zdôvodnenia rešpektujú a do realizačných podmienok formulujú Zásady pre organizáciu, uskutočňovanie a ukončovanie kvalifikačných skúšok pedagogických pracovníkov, ktoré vydalo MŠ SR, predovšetkým ich druhá časť (II. Písomná záverečná práca).

Pre I. kvalifikačnú skúšku pedagog. pracovníkov akcentuje sa výber jedného z deviatich tematických okruhov a v rámci jeho obsahu formulovanie (štylizovanie) témy záverečnej písomnej práce uchádzačom skúšky.

V snahe pomôcť uchádzačovi I. kvalifikačnej skúšky získať istejšiu orientáciu pri voľbe témy v kompozičnom postupe písania záverečnej práce a pri voľbe témy, predkladáme nasledujúce texty.

PRÍKLADY MOŽNÝCH TÉM PRE PÍSMONÚ ZÁVEREČNÚ PRÁCU 1. KVALIFIKAČNEJ SKÚŠKY¹

TÉMY ZÁVEREČNÝCH PRÁC ORIENTOVANÝCH NA EXPERIMENTÁLNY VÝSKUM

1. Vplyv motivácie žiakov na efektívnosť vyučovania v predmete...
2. Efektívnosť spätnej väzby vo vyučovačom procese.
3. Efektívnosť skupinovej práce žiakov vo vyučovaní predmetu...
4. Efektívnosť diferencovaného prístupu k žiakom vo vyučovaní...
5. Efektívnosť vyučovania predmetu .... aplikáciou teórie etapového vytvárania rozumových operácií.
6. Efektívnosť vyučovania predmetu .... v systéme vyučovania s uzavretým cyklom.
7. Efektívnosť problémového vyučovania v predmete ...
8. Efektívnosť vyučovania pomocou algoritmov v predmete ...
9. Efektívnosť vyučovania prvkov alternatívnej pedagogiky ITV vo výchove a vzdelávaní predmetu ...
10. Efektívnosť počítačom podporovaného vyučovania v predmete ...
11. Efektívnosť vyučovania v odbornej učebni.
12. Efektívnosť tvorivo-humanistického vyučovania v predmete...
13. Efektívnosť vyučovania predmetu ... metódou didaktických hier.
14. Efektívnosť alternatívnych vyučovacích postupov vo vyučovaní predmetu...
15. Vplyv humanizácie na výsledky vyučovania Pozn. Práca zameraná na

1 Turek, I.: *Príručka k I. atestácii pedagogických pracovníkov*. B. Bystrica, MC 1996, 48.

16. Rozvoj tvorivosti žiakov v predmete.....	22. Efektívnosť využitia didaktickej techniky vo vyučovaní....
17. Rozvoj schopnosti žiakov učiť sa.	23. Efektívnosť využitia učebných pomôcok vo vyučovaní predmetu..
18. Rozvoj nonkognitívnych faktorov osobností žiakov.	24. Vplyv metód preverovania a hodnotenia žiakov na ich výkon (motiváciu, vzťahy v triede).
19. Efektívnosť modulárneho systému usporiadania učiva vo vyučovaní.....	25. Štýl vyučovania a motivácia žiakov k učeniu.
20. Vplyv doučovania žiakov na výsledky vyučovacieho procesu.	26. Štýl vyučovania a prospech žiakov.
21. Základné učivo a efektívnosť vyučovania.....	

Poznámka: Práce zamerané na experimentálny výskum si vyžadujú realizáciu vyučovania najmenej v dvoch triedach: experimentálnej a kontrolnej. V experimentálnej triede bude učiteľ vyučovať napr. problémovo (ak si zvolí tému č. 7), v systéme vyučovania s uzavretým cyklom (téma č. 6), v odbornej učebni (téma č. 11), bude žiakov doučovať (téma č. 20), bude používať učebné pomôcky (téma č. 23), zatiaľ čo v kontrolnej triede bude vyučovať tradične (ak si zvolí témy č. 6 alebo 7), v klasickej učebni (téma č. 11), nebude žiakov doučovať (téma č. 20), nebude používať učebné pomôcky (téma č. 23). To znamená, že v experimentálnej triede bude dominovať nezávisle premenná vyjadrená v názvoch vyššie uvedených tém č. 1-23, napr. problémové vyučovanie - téma č. 7, vyučovanie v odbornej učebni - téma č. 11. V kontrolnej triede bude dominovať tradičný vyučovací postup, napr. tradičné vyučovanie - téma č. 7, vyučovanie v klasickej učebni - téma č. 11. Podstatou práce experimentálneho charakteru je posúdenie a porovnanie vplyvu nezávisle premennej na závisle premennú, ktorou sú výsledky vyučovania: vedomosti a zručnosti žiakov, ich postoje k vyučovaniu, trvalosť vedomostí a zručností atď. Aby toto porovnanie bolo objektívne, je nevyhnutné, aby všetky ostatné premenné, ktoré majú vplyv na výsledky vyučovania (učiteľ, žiaci, učivo, postavenie v rozvrhu hodín atd), boli v triede experimentálnej i kontrolnej rovnaké. To znamená, že v oboch triedach musí vyučovať ten istý učiteľ, žiaci v oboch triedach musia byť "rovnakí" - rovnocenní a pod. Najväčším problémom je dosiahnuť, aby na začiatku experimentu boli v triede experimentálnej i kontrolnej rovnocenní, "rovnakí" žiaci. Ak sa nepodari dosiahnuť, aby žiaci boli prerozdelení do tried podľa tabuľky náhodných čísel, je vhodné postupovať takto: zo všetkých paralelných tried príslušného ročníka školy sa do experimentu vyberú tie dve triedy, medzi priemerným koncoročným prospechom ktorých z vyučovacieho predmetu (v ktorom sa bude realizovať experiment) nie je štatisticky významný rozdiel. Ak sa v predchádzajúcom školskom roku príslušný predmet nevyučoval, do úvahy sa zoberie celkový prospech. O tom, ktorá z dvoch vybraných tried bude experimentálna a ktorá kontrolná sa rozhodne hádzaním mince. V prípade, že na škole nie sú dve triedy, ktoré majú štatisticky rovnaký prospech, experimentálnou bude tá trieda, ktorá má horší prospech.

TÉMY ZÁVEREČNÝCH PRÁC ORIENTOVANÝCH NA VÝSKUM EX-POST FACTO

27. Efektívnosť vyučovania predmetu.....	48. Medziľudské vzťahy v učiteľskom zbore na.....
(Pomocou didaktických testov, dotazníkov, rozhovoru, pozorovania apod. sa zistia výsledky vyučovacieho procesu v niektorom predmete, skupine predmetov, napr. vedomosti, zručnosti a postoje žiakov k vyučovaniu, ako aj príčiny, ktoré viedli k zisteným výsledkom. Navrhnu sa opatrenia na zlepšenie stavu.)	49. Postoje učiteľov..... k ich ďalšiemu vzdelávaniu.
28. Domáca príprava žiakov....	50. Využívanie výpočtovej techniky v predmete....
29. Voľný čas žiakov.....	51. Využívanie didaktickej techniky v predmete....
30. Efektívnosť vyučovania ľudských práv.	52. Využívanie učebných pomôcok v predmete....
31. Profesionálna orientácia žiakov SOU (SOŠ).	53. Práca s talentovanými žiakmi v triede.....
32. Hodnotová orientácia žiakov....	54. Postoje rodičov k výchove a vzdelávaniu ich detí na škole..
33. Motivácia žiakov vo vyučovaní.	55. Postoje absolventov k ich vzdelávaniu na škole.....
34. Efektívnosť exkurzií žiakov.	56. Postoje zamestnávateľov k vzdelávaniu ich zamestnancov na škole.....
35. Problémy prechodu žiakov zo ZŠ na SŠ.	57. Voľný čas učiteľov.....
36. Analýza učebnice....	58. Príprava učiteľov na vyučovanie.
37. Záujmová činnosť žiakov.	59. Analýza práce triednych učiteľov.
38. Efektívnosť uvádzania začínajúcich učiteľov.	60. Analýza práce predmetových komisií.
39. Postoje žiakov..... k vyučovaniu....	61. Spolupráca domova mládeže s rodičmi.
40. Plánovanie práce učiteľa.	62. Analýza maturitných skúšok na škole.....
41. Stav a úroveň etickej výchovy na....	63. Analýza mimoškolských aktivít učiteľov a žiakov.
42. Stav a úroveň ekologickej výchovy na..	64. Analýza odbornej praxe žiakov.....
43. Stav a úroveň zdravotnej výchovy na....	65. Analýza odborného výcviku na....
44. Stav a úroveň estetickéj výchovy na....	66. Výchova a vzdelávanie mimo vyučovania na.....
45. Uplatnenie absolventov.....	67. Sociometrická analýza triedy.
46. Analýza vyučovacích hodín predmetu....	68. Vzťah prospechu žiakov a ich podmienok pre učenie v rodine.
47. Vzťah učiteľ-žiak na škole.....	69. Klíma triedy a prospech žiakov.
	70. Postoje žiakov k problémom v správaní (drogám, alkoholizmu, sexuálnym otázkam a pod.).
	71. Najčastejšie problémy v správaní sa žiakov na škole... a možnosti ich riešenia.
	72. Direktivita učiteľa a výkon (motivácia) žiakov.

Poznámka: Pri spracovaní tém č. 1-72 zameraných na realizáciu experimentálneho alebo ex-post facto výskumu je mimoriadne dôležité dodržať správny postup (metodológiu), ako aj objektívne, spoľahlivo a čo najpresnejšie použiť výskumné metódy (dotazníková metóda, metóda rozhovoru, pozorovanie, didaktické testy, štatistické metódy spracovania výsledkov výskumu atd). Preto odporúčame autorom pridržať sa tejto literatúry:

Kerlinger, F.N.: Základy výskumu chováni. Praha, Academia 1972.

Turek, I.: K základom pedagogického výskumu. Prešov, KFU 1991.

Skalková, J. a kol.: Úvod do metodologie a metod pedagogického výskumu. Praha, SPN 1983.

Pedagogická revue. 1994, č. 9-10. (Pozn. Celé dvojčísle časopisu je venované metodológii pedagogického výskumu.)

TÉMY ZÁVEREČNÝCH PRÁC ORIENTOVANÝCH NA TEORETICKÝ VÝSKUM

73. Špecifické vzdelávacie ciele v predmete.	77. Návrh integrovaného vyučovacieho predmetu....
74. Návrh vzdelávacích štandardov (obsahových a výkonových) pre predmet.....	78. Návrh základného učiva pre predmet.....
75. Návrh modulárneho systému vzdelávania v (predmete, škole).	79. Príprava na povolanie v podmienkach trhovej ekonomiky.
76. Návrh štandardu povolania pre profesiu.....	80. Humanizácia vzdelávania.

81. Slovné a neslovné hodnotenie žiakov.
82. Dobrá škola-pokus o vymedzenie kritérií.
83. Práca výchovného poradcu na škole.

84. Komplexné rozvíjanie poznávacích funkcií na vyučovaní.
85. Rozvoj nonkognitívnych funkcií na vyučovaní.
86. Systém práce s nadanými a talentovanými žiakmi v škole.

TÉMY ZÁVEREČNÝCH PRÁC ORIENTOVANÝCH NA TVORBU MATERIÁLNYCH PROSTRIEDKOV VYUČOVANIA

87. Didaktický videoprogram.
88. Didaktický program pre PC (teachware).
89. Návrh odbornej učebne.
90. Návrh učebnej pomôcky.
91. Učebný text pre ...

92. Návrh výstupného didaktického testu.
93. Návrh, overenie, analýza a úprava sady priebežných didaktických testov (najmenej pre jeden tematický celok).
94. Návrh a overenie zadani (projektov, laboratórných prác, konštrukčných, technologických a pod. cvičení).

TÉMY ZÁVEREČNÝCH PRÁC ZOVŠEOBECŇUJÚCICH DOBRÉ SKÚSENOSTI AUTORA

95. Moja didaktická koncepcia výchovy a vzdelávania.
96. Ako uplatňujem medzipredmetové vzťahy.
97. Ako uplatňujem spätnú väzbu a netradičné formy kontroly a hodnotenia učebných výsledkov žiakov.
98. Ako motivujem žiakov.
99. Moja práca s talentovanými žiakmi.
100. Ako sa môže učiteľ učiť od svojich žiakov.
101. Práca učiteľa so žiakmi chybami-skúmanie ich príčin, ich predchádzanie

- a náprava.
102. Ako rozvíjam osobnosti mojich žiakov.
103. Ako pripravujem žiakov na žiacke súťaže.
104. Ako rozvíjam tvorivé schopnosti mojich žiakov.
105. Moje poňatie humanizácie vyučovacieho procesu.
106. Ako vyučujem ľudské práva (práva dieťaťa).
107. Ako zavádzam inovácie do vyučovacieho procesu.
108. Moja práca so žiakmi v mimovyučovacom čase.

TÉMY ZÁVEREČNÝCH PRÁC ŠPECIFICKY ZAMERANÉ NA JEDNOTLIVÉ VYUČOVACIE PREDMETY

109. Riešenie neštandardných, zaujímavých matematických úloh a organizácie hier vo vyučovaní.
110. Model pohybového režimu v projekte "Zdravá škola" na škole.
111. Humanizácia hodnotenia v telesnej výchove.
112. Formovanie postojov žiakov využívaním prvkov environmentálnej výchovy

- v geografii (biológii, chémii).
113. Uplatnenie sociálneho aspektu vo vyučovaní štylistiky v predmete Slovenský jazyk a literatúra.
114. Model komunikatívneho vyučovania literatúry v predmete Slovenský jazyk a literatúra.

PRÍKLADY ŠTRUKTÚRY TYPOVÝCH ZÁVEREČNÝCH PRÁC ¹

Téma č.7: EFEKTÍVNOSŤ PROBLÉMOVÉHO VYUČOVANIA V PREDMETE ...

Úvod

1. Teoretická analýza problémového vyučovania
1.1. Problémové vyučovanie - východiská, podstata, základné pojmy.
1.2. Z histórie problémového vyučovania.
1.3. Ciele problémového vyučovania.
1.4. Metódy problémového vyučovania.
1.5. Organizačné formy problémového vyučovania.
1.6. Porovnanie tradičného a problémového vyučovania.
1.7. Doterajšie výskumy efektívnosti problémového vyučovania.
2. Výskum efektívnosti problémového vyučovania.
2.1. Ciele a hypotézy výskumu.
2.2. Metodika výskumu.
2.2.1. Predmet a výberová vzorka výskumu.

- 2.2.2. Metodika výskumu.
2.2.3. Organizácia výskumu.
2.3. Výsledky výskumu.
2.3.1. Verifikácia hypotézy č.1.
2.3.2. Verifikácia hypotézy č.2.
2.3.3. Verifikácia hypotézy č.3...
2.2.3.i. Niektoré ďalšie výsledky výskumu.
2.4. Interpretácia výsledkov výskumu.
2.5. Zhmutie výsledkov výskumu a odporúčania.

Záver

Literatúra

Prílohy

Téma č. 27: EFEKTÍVNOSŤ VYUČOVANIA PREDMETU ...

Úvod

1. Teoretická analýza problémového vyučovania
1.1. Problémové vyučovanie - východiská, podstata, základné pojmy.
1.2. Z histórie problémového vyučovania.
1.3. Ciele problémového vyučovania.
1.4. Metódy problémového vyučovania.
1.5. Organizačné formy problémového vyučovania.
1.6. Porovnanie tradičného a problémového vyučovania.
1.7. Doterajšie výskumy efektívnosti problémového vyučovania.
2. Výskum efektívnosti problémového vyučovania.
2.1. Ciele a hypotézy výskumu.
2.2. Metodika výskumu.

- 2.2.1. Predmet a výberová vzorka výskumu.
2.2.2. Metodika výskumu.
2.2.3. Organizácia výskumu.
2.3. Výsledky výskumu.
2.3.1. Verifikácia hypotézy č.1
2.3.2. Verifikácia hypotézy č.2...
2.2.3.i. Niektoré ďalšie výsledky výskumu.
2.4. Interpretácia výsledkov výskumu.
2.5. Zhmutie výsledkov výskumu a odporúčania.

Záver

Literatúra

Prílohy

Téma č.33. MOTIVÁCIA ŽIAKOV VO VYUČOVANÍ

Obsah

Úvod

1. Motivácia žiakov
1.1. Motivácie žiakov-základné pojmy, druhy motivácie.
1.2. Teórie motivácie.
1.3. Zdroje motivácie v učení.
1.4. Význam motivácie vo vyučovacom procese.
1.5. Motivácia žiakov vo vyučovacom procese.
1.6. Niektoré výskumy motivácie žiakov.

2. Prieskum motivácie žiakov

- 2.1. Ciele a úlohy prieskumu.
2.2. Metodika a organizácia prieskumu.
2.3. Výsledky prieskumu.
2.4. Interpretácia výsledkov prieskumu.
2.5. Zhmutie výsledkov prieskumu a odporúčania na zvýšenie motivácie žiakov.

Záver

Literatúra

Prílohy

¹ Turek, I.: Priručka k 1. atestácii pedagogických pracovníkov. B. Eystrica, Metodické centrum 1996, s. 55.

Téma č.78.: NÁVRH ZÁKLADNÉHO UČIVA PRE PREDMET....

Obsah	5.Postup pri určovaní základného učiva pre predmet....
Úvod	6.Návrh základného učiva pre predmet.....
1.Učivo-vymedzenie pojmu.	7.Validita navrhnutého základného učiva.
2.Teórie výberu učiva.	Záver
3.Základné učivo.	Literatúra
4.Metódy určovania základného učiva.	Prílohy

Téma č.87. DIDAKTICKÝ VIDEOPROGRAM:.....

Obsah	5.Literárny scenár didaktického videoprogramu.
Úvod	6.Technický scenár didaktického videoprogramu.
1.Videotechnika.	7.Postup pri realizácii didaktického videoprogramu.
2.Využitie videotechniky v školstve.	8.Skúsenosti s používaním didaktického videoprogramu.
3.Tvorba didaktických videoprogramov.	Záver
4.Literárna predloha didaktického videoprogramu (názov, ciele, určenie, stručný obsah, typ didaktického videoprogramu, čas)	Literatúra
	Príloha: videokazeta "(názov didaktického videoprogramu)".

Téma č.91. UČEBNÝ TEXT PRE...

Pre učebný text odporúčame túto štruktúru:	- Výsledky autotestov, hodnotenie ich výsledkov a odporúčania čitateľom.
- Obsah	- Vecný register
- Prehľad použitých veličín a ich jednotiek.	- Vybrané tabuľky
- Úvod	- Prehľad vzorcov.
- Kapitoly a podkapitoly.	

Poznámka: V učebných textoch pre predmety, v ktorých sa nepoužívajú výpočty, sa časti Prehľad použitých veličín a ich jednotiek, Vybrané tabuľky a Prehľad vzorcov vynechajú. Namiesto nich je možné zaradiť časť Slovník hlavných pojmov.

Úvod učebného textu by mal byť zameraný na motiváciu čitateľov, na ich oboznámenie s cieľmi, obsahom a spôsobom spracovania učebného textu, ako aj na optimálny spôsob práce s učebnicou.

Každá kapitola by mala obsahovať motivačný úvod (nielen slovný, ale podľa možnosti aj obrazový), v ktorom sa napríklad ukáže význam učiva kapitoly, možnosti jeho praktického využitia, uvedú sa historické poznámky a zaujímavosti. Vhodné je uviesť, ktoré predchádzajúce vedomosti a zručnosti sú nevyhnutné pre efektívne osvojenie si učiva kapitoly, ako aj špecifické ciele učiva kapitoly. Kapitoly bývajú rozdelené na podkapitoly, ktoré obvyčajne zodpovedajú jednotlivým témam učiva. Na konci kapitoly by malo byť zhrnutie učiva a vymedzené základné učivo v podobe stručnej rekapitulácie pojmov, vzťahov, poučiek, zákonov, teórií, metód práce a pod. Nasledovať by mal autotest, didaktický test, riešením úloh ktorého si čitateľ overí mieru osvojenia si učiva kapitoly. Ďalej je vhodné uviesť úlohy na domácu prípravu čitateľov, ako aj úlohy na prehĺbenie učiva kapitoly, tzv. podnety na rozmýšľanie. Odporúčame uviesť aj literatúru umožňujúcu prehĺbenie učiva kapitoly.

Základné učivo by malo byť v texte kapitoly jasne rozlíšené od ostatného učiva, napr. typom písma. Text je vhodné ilustrovať obázkami, a to perovkami, fotografiami, grafmi a pod. Priamo do textu je vhodné zaradiť problémové úlohy, ktoré majú stimulovať myslenie čitateľov. Potrebne je zdôrazniť aplikáciu učiva v živote (kultúre, politike, vede, technike, priemysle a pod.) a mali by sa rešpektovať medzipredmetové vzťahy.

Téma č.92. NÁVRH VÝSTUPNÉHO DIDAKTICKÉHO TESTU Z ...

Obsah	6. Použitie testu.
Úvod	7. Analýza a korekcie testu.
1. Charakteristika didaktického testu.	8. Vyhodnocovacia tabuľka a grafické zobrazenie výsledkov didaktického testu.
2. Vymedzenie účelu a jeho obsahu.	Záver
3. Vymedzenie učebných cieľov, úloh.	Literatúra
4. Návrh testových úloh.	Príloha: Výstupný didaktický test z ...
5. Posúdenie testových úloh.	

AKO POSTUPOVAŤ PRI PÍSANÍ ZÁVEREČNEJ PRÁCE

I. Turek, Matematicko-fyzikálna fakulta STU Bratislava

Ako postupovať pri písaní záverečnej práce pre I. kvalifikačnú skúšku pedagogických pracovníkov či pri písaní záverečnej práce postgraduálneho štúdia, špecializačného štúdia, funkčného štúdia vedúcich pedagogických pracovníkov, pedagogického čítania, príspevku do odborného pedagogického časopisu a pod.? Čím začať? Teoreticky sú odpovede na tieto otázky jasné a jednoduché. Najprv si treba zvoliť problém (tému záverečnej práce), ktorý chceme v záverečnej práci vyriešiť. Potom je potrebné preštudovať literatúru (knížnú i časopiseckú), ktorá sa k zvolenej téme vzťahuje. Na základe štúdia literatúry, našich vlastných skúseností a prípadného výskumu (prieskumu) dôjdeme k určitému riešeniu problému, ktorý

potom popíšeme. Prax je však oveľa zložitejšia. Najdôležitejšie v každej práci je vidieť nejaký problém, ktorý je potrebné riešiť. Prvým krokom pri písaní záverečnej práce je teda **voľba problému - témy záverečnej práce**. Voľba problému nie je jednoduchá vec. Súhlasíme s G. Bernalom, že v stratégii vedeckých výskumov je obtiažnejšie problém nájsť ako ho riešiť, pretože nájdenie problému si vyžaduje fantáziu, zatiaľ čo jeho riešenie najmä zručnosť. Odporúčame vybrať si taký problém, ku ktorému má autor určitý **osobný vzťah**, ktorý je pre neho **zaujímavý**. Je potrebné pritom zvážiť možnosti organizačné, časové i finančné, svoje skúsenosti a schopnosti. Dôležité je, že každá práca má **priniesť nejaké nové informá-**

cie, niečo nové. Zvolený problém sa odzrkadlí v názve záverečnej práce. Tento prvý názov je skôr názvom pracovným. V ďalších etapách sa môže spresniť a prípadne aj zmeniť. Pre uľahčenie výberu témy záverečnej práce sme uviedli príklady tém pre záverečné práce. Zdôrazňujeme, že ide iba o návrh, ktorý má budúcich autorov inšpirovať, zorientovať sa v problémoch, a že je možné navrhnuté témy modifikovať. Navrhnuté témy nie sú v žiadnom prípade záväzné. V prípade, že si budúci autor zvolí inú tému, mal by zvážiť, aby nebola vymedzená príliš široko, napr. Efektívnosť slovenského školstva, alebo naopak, aby riešený problém nebol veľmi úzky, špecifický, napr. Hodnotenie žiakov triedy I.C Gymnázia v .... z dejepisu. Zvolený problém by tiež nemal byť banálny, okrajový, napr. Používanie trojuholníka v technickom kreslení. Ďalší krok pri písaní záverečnej práce vyplýva z tohto základného princípu: **Ak chce niekto vyriešiť nejaký problém, musí dobre vedieť, v čom tento problém spočíva.** Veľká časť riešenia problému spočíva v poznaní toho, čo vlastne chceme robiť. Znamená to, že je potrebné preštudovať literatúru, ktorá sa k príslušnému problému vzťahuje, ale tiež študovať skúsenosti škôl i učiteľov a pedagogickú dokumentáciu. Skôr ako začne niekto niečo robiť, mal by byť oboznámený s tým, čo všetko sa už v danom smere vykonalo. Ak nevieme, čo sa už vykonalo, nemôžeme vedieť, čo treba ešte urobiť. Bez štúdia literatúry nie je možné zdôvodniť cieľ a význam práce. Na základe štúdia literatúry môže prísť autor k záveru, že jeho problém je už dávno vyriešený alebo naopak, zatiaľ nie je riešiteľný. Štúdium literatúry uľahčuje formuláciu hypotéz, voľbu metodiky i spracovania výsledkov výskumu (prieskumu). Dáva práci pevnú líniu, ochraňuje autora pred mnohými chybami ako v pochopení samotného problému, tak pri jeho spracovaní. V tejto etape spracovania záverečnej práce je potrebné spoznať a zhodnotiť doterajší stav riešenia daného problému. Podstatou je rozbor literárnych prameňov, ktoré sa daným problémom zaoberajú, ich kritické zhodnotenie a určenie ich prínosu k riešeniu problému. Pritom netreba zabúdať ani na historický aspekt. Podstata javu, procesu sa úplnejšie odhalí v jeho historickom vývoji. Aby sme odhalili podstatu javu a našli zákon jeho pohybu, musíme pochopiť tento jav alebo proces v tom bode vývoja, kedy dosahuje a dostáva klasickú formu. Pri štúdiu literatúry sa treba opierať o viacej kníh, nielen o jednu či dve učebnice pedagogiky, didaktiky či pedagogickej psychológie. Je potrebné preštudovať najmä monografie zaoberajúce sa zvolenou problematikou a predovšetkým príspevky v odborných a vedeckých časopisoch, lebo tieto prinášajú najnovšie poznatky. Odporúčame prelistovať niekoľko ročníkov časopisov *Pedagogická revue*, *Pedagogika*, *Pedagogické rozhľady* atď. Najmä v anglickom jazyku vychádza veľmi veľa časopisov zameraných aj na tie najšpecifickejšie problémy školstva.

Ako získať literatúru? Treba ísť do knižníc, zháňať knihy, časopisy, zborníky z vedeckých a odborných konferencií encyklopédie, slovníky, bibliografické prehľady, výskumné správy, treba konzultovať s odborníkmi, ktorí upozornia, čo je nové v literatúre o danom probléme. Najmä vedecké knižnice môžu dobre pomôcť tým, že spracujú rešerš (bibliografické údaje literatúry zaoberajúcej sa daným problémom, prípadne aj ich stručný obsah). Výborným pomocníkom je medzinárodná počítačová sieť INTERNET, prostredníctvom ktorej sa môžete dostať do najrenomovanejších svetových knižníc.

Na základe štúdia literatúry a vlastných skúseností sa autorovi postupne rysuje **plán** (konceptcia, osnova) práce. Vidí čiastkové problémy a tieto zaraďuje do celkovej koncepcie, plánu (osnovy) práce. Podstatou plánu práce je teda vyčíslenie základných otázok spojených s riešením zvoleného problému alebo inak povedané, predbežný, podrobnejší obsah práce.

Už pri štúdiu literatúry má autor aj určité vlastné myšlienky opierajúce sa o vlastné skúsenosti v oblasti riešeného problému. Tieto vlastné myšlienky si treba ihneď poznamenať, pretože inak často zabudneme, čo sme si pôvodne chceli zapamätať. Okrem toho je vhodné priebežne si poznamenať aj dôležité tézy z literatúry, ktoré podľa závažnosti sa zapisujú doslovne (citácie) alebo sa voľne interpretujú. V oboch prípadoch si treba poznamenať aj prameň (bibliografický údaj), z ktorého je citat či voľná reprodukcia čerpaná. Takto vzniká **konspekt** práce, ktorý je predbežným výkladom jednotlivých bodov plánu práce. Je veľmi dôležité si uvedomiť, že s prácou sme vždy len tak ďaleko, ako sme jej priebeh a výsledky písomne zaznamenali. Nechceme týmto podceňovať premýšľanie o probléme, o jednotlivých otázkach a záveroch, ale ani sebadôkladnejšie premýšľanie nemôže nahradiť písomné zachytenie myšlienky. Len písomná formulácia nám ukáže nedostatky nášho doterajšieho myšlienkového postupu, a to nedostatky obsahové i formálne. Okrem zabúdania, ďalším dôvodom pre priebežné písomné záznamy je to, že naša myšlienka je len vtedy jasná, ak ju dokážeme presne formulovať, a to býva najefektívnejšie práve v písomnej podobe. Pri premýšľaní totiž človek myslí niekedy v skokoch, obrysove, neúplne, medzerovite. Skoro každý autor svoje názory postupne spresňuje, dopĺňa, mení. Preto pri písaní konspektu je vhodné vynechať na každom liste široký pruh (stĺpec) voľného miesta pre dodatočný text, ktorým autor dopĺňa prvotné znenie príslušného textu. Veľmi dobrým prostriedkom pre písanie konspektu práce (a samozrejme aj čistopisu) je osobný počítač.

Jednou z hlavných príčin prekážok pri písaní práce býva nedostatok času. Čas je však jednou z rozhodujúcich podmienok kvality práce. Určité myšlienky "dozrievajú" až s odstupom času a s tým treba vážne počítať. Preto na písanie práce je potrebné si vyhradiť dostatočne dlhý časový úsek. Ak niekto napíše za týždeň 3-5 strán, môže byť spokojný a nemusí podliehať zbytočným komplexom. Ďalšími požiadavkami, ktoré treba zohľadniť pri písaní práce, sú: aby sme pracovali sústavne a v dobrej pracovnej pohode, vtedy keď máme **najväčšiu inšpiráciu**. Inšpirácia - stav duševného sústredenia, kedy sa nám myšlienky dobre vybavujú, nenastáva u každého rovnako. Niekomu sa nové myšlienky vybavujú najlepšie večer alebo v noci, inému zavčas ráno, keď má úplný pokoj a pod. Mali by sme sa v tomto smere sami dobre pozorovať a na základe toho vytvárať najvhodnejšie osobné podmienky pre písanie záverečnej práce.

Každá práca má určitý logický sled. To však neznamená, že musíme začať spracovávať najprv úvod, potom prvú kapitolu atď. Môžeme začať tou časťou, ku ktorej máme najviac materiálu a ktorá je pre nás v danej etape najľahšia. Po zostavení konspektu tento ešte raz dôkladne prečítame (a to aj nahlas), premyslíme a upravíme. Dbáme na to, aby celá práca, jej jednotlivé kapitoly i jednotlivé odstavce a vety tvorili logicky utriedený a aj štylisticky správny celok. Týmto vznikne **prvopis záverečnej práce**.

Pri písaní prvopisu sa stáva, že autor v zápale nadšenia prijíma

myšlienky bez kritického premyslenia alebo zostáva v zajatí vlastných myšlienok. Preto po napísaní prvopisu by mal autor prácu nechať určitý čas stranou (mesiac i viac) - tzv. **inkubácia** a venovať sa inej činnosti. V priebehu inkubácie je vhodné dať prečítať prácu niekomu inému (napr. kolegovi, priateľovi alebo rodinnému príslušníkovi). Až po uplynutí určitého času (inkubácie) sa vykoná **definitívna úprava práce**. Pri definitívnej úprave sa riadime zásadou: čo najväčšia **jednoduchosť, jasnosť, stručnosť, konkrétnosť, presnosť**. Uvidíme, že po niekoľkých týždňoch sa naše nádherné objavy už nebudú zdať také nádherné. Sme k nim neraz ďaleko objektívnejší. Vidíme nedostatky, ktoré sme skôr vidieť nemohli. Je naozaj pozoruhodné, čo vykoná krátky čas odkladu pre našu objektívnosť a schopnosť kritiky. Opätovne je vhodné dať prácu prečítať a posúdiť niekomu inému. Písanie záverečnej práce nie je ľahká vec a nikto nemôže očakávať, že bude v tejto veci hneď dokonalý. Preto by sme sa mali naučiť prijímať posudzovateľovu kritiku našej práce rovnakým spôsobom, akým sme ju požadovali. Nie je našou povinnosťou meniť prvopis práce podľa kritických pripomienok. Je však našou povinnosťou venovať kritike vážnu, starostlivú a objektívnu pozornosť.

Poslednou etapou je napísanie **čistopisu práce**, t.j. prepísanie na stroji alebo na počítači (textový editor). Pri tom je potrebné rešpektovať štátnu normu ČSN 0220. Na jednej strane strojom písaného textu má byť 30 riadkov, v jednom riadku 60 úderov, písať treba s medzerníkom 2, na ľavej strane nechať voľný okraj 30 až 35 mm, na ostatných stranách 25 mm. Písať na biely papier s hmotnosťou 70 - 90 gramov. Nie je potrebné dať prácu zviazať do hrubých čiernych dosiek so zlatými písmenami, pretože v súčasnosti existuje už veľa spôsobov ekonomickejšieho zviazania práce, napr. hrebeňová či laminovaná väzba, rôzne rýchloväzbače atď.

Jednou z najdôležitejších vecí, rozhodujúcich o kvalite záverečnej práce, je jej rozvrhnutie, členenie - **štruktúra**, t.j. rozdelenie na jednotlivé časti - kapitoly, podkapitoly, obsah, úvod atď. Ukážky štruktúr typových záverečných prác sme uviedli na str.27. Záverečné práce, ktorých témy sú zamerané na empirický výskum, by mali mať v podstate štruktúru zhodnú s logikou pedagogického výskumu. Tieto práce by mali mať dve hlavné časti: teoretickú analýzu problému (skúmanej problematiky) a vlastný výskum.

Prvá časť práce (po obsahu a úvode) by mala predstavovať **teoretickú analýzu problému**. Autor by mal vymedziť základné pojmy, ktoré bude používať, vysvetliť teóriu problému, popísať doterajšie výskumy a zistenia v riešení zvoleného problému, vypracovať teoretické východiská pre svoj výskum. Cieľom tejto časti je aj dokázať, že autor naozaj pozná zvolený problém, že je v ňom expertom. Podstata tejto časti práce spočíva v rozbere literárnych prameňov, zhodnotení ich prínosu pre riešenie skúmaného problému. Táto časť nemá byť iba literárnym prehľadom všetkého, čo autor prečítal, ani zoznamom literatúry, ktorá sa problémom zaoberá. Je dôležité popísať a zhodnotiť doterajší stav riešenia daného problému a ukázať, ako je práca budovaná na príspevkoch ostatných autorov. Každý samostatný problém by mal byť uvedený podľa dôležitosti a rozsahu buď v samostatnej kapitole alebo podkapitole.

Druhá časť práce je venovaná **vlastnému výskumu**. V prvej kapitole tejto časti práce autor sformuluje **ciele a hypotézy výskumu**.

Upozorňujeme, že hypotézy (možné, pravdepodobné riešenia problému) je potrebné vyjadriť vo forme výroku (nie otázky), t.j. očakávaného vzťahu medzi dvoma premennými. Každá hypotéza musí byť potvrdená alebo vyvrátená, t.j. musí sa dať štatisticky testovať. Aby to bolo možné, je potrebné používať operačné definície, t.j. používať slovesá vyjadrujúce merateľnú činnosť (môžem to vidieť? môžem to počuť?, napr. napísať, vyriešiť, dokázať a pod., ale nie myslieť, vedieť, chápať a pod.). Pokiaľ bude autor vykonávať prieskum, potom táto kapitola bude mať názov **ciele a úlohy prieskumu**. (Pozn.: - Jedným z rozdielov medzi výskumom a prieskumom je ten, že pri prieskume sa neoverujú hypotézy. Prieskum býva zameraný na jednorazové zistenie stavu nejakého javu, napr. prieskum postojov žiakov k vyučovaniu predmetu...).

Ďalšia kapitola má byť venovaná **metodike a organizácii výskumu (prieskumu)**. Tu je potrebné charakterizovať predmet výskumu (prieskumu), miesto výskumu (prieskumu) a spôsob, ako bol vybratý výberový súbor (vzorka výskumku, koľko respondentov sa zúčastní na výskume-prieskume a ako boli vybraní zo základného súboru).

Autor zvolí a zdôvodní výskumné metódy (včítane štatistických), a to tak, aby optimálne overovali hypotézy výskumu (umožnili splniť úlohy prieskumu). Popíše jednotlivé výskumné metódy (napr. ak použije dotazníkovú metódu, druh dotazníka počet a formu otázok, ktoré otázky boli na čo zamerané a pod.). Charakterizuje organizáciu výskumu (prieskumu) - časový sled, postup pri výskume (prieskume). Ak vykoná experimentálny výskum, popíše typické znaky (postupy) v triede experimentálnej i v triede kontrolnej. Popis vzorky výskumu, metodiky a organizácie výskumu by mal byť tak dôkladný, aby umožnil po prečítaní práce ďalšej osobe zopakovať tento výskum, aby bolo možné analyzovať údaje a dôjsť k jednoznačným záverom o validite a reliabilite použitých metód a získaných výsledkoch.

V samostatnej kapitole sa uvedú **výsledky výskumu**. Ku každej hypotéze výskumu sa uvedú príslušné údaje (získané výsledky) potrebné pre štatistickú verifikáciu hypotézy. Najvýhodnejšie je výsledky uviesť v podobe tabuliek a grafov. Pri každej premennej je vhodné uviesť počet prípadov (absolútnu a relatívnu početnosť-percentá), aritmetický priemer, medián, smerodajnú odchýlku. Vykoná sa tiež štatistická verifikácia hypotéz. V prípade prieskumu sa uvedú získané výsledky, najlepšie v podobe tabuliek. V tejto časti práce sa neuvádza žiadny slovný komentár k výsledkom (až na konštatovanie, že hypotéza sa potvrdila - nepotvrdila na hladine významnosti...), pretože toľto patrí ďalšia kapitola, nazvaná **interpretácia výsledkov výskumu (prieskumu)**. Táto spočíva v nájdení a dokázaní príčinných vzťahov medzi jednotlivými javmi, vysvetlení dynamiky javov, t.j. ide o teoretické vysvetlenie a zdôvodnenie empiricky získaných výsledkov. Autor zodpovie takéto a podobné otázky: Bola každá hypotéza výskumu potvrdená na požadovanej úrovni významnosti? (Bola každá úloha prieskumu splnená?) Ako vysvetliť opačné, protirečivé, neočakávané výsledky? Prečo sa hypotéza nepotvrdila? Ako získané výsledky korelujú so závermi uvedenými v teoretickej časti práce (teda s tými, ktoré dosiahli iní výskumníci v tejto oblasti)? Aké dôkazy poskytli získané výsledky na podporu či zamietnutie rôznych názorov uvedených v teoretickej časti? Splňajú výsledky a celá práca svoj cieľ? Budú mať získané výsledky nejaký praktický či teoretický význam? Aký? Komu môžu poslúžiť?

Aká je miera zovšeobecniteľnosti výsledkov práce? Ktoré metodologické a organizačné obtiaže sa vyskytli pri realizácii výskumu (prieskumu), prečo a ako mohli ovplyvniť získané výsledky? Aké ďalšie výskumy v skúmanej problematike sú potrebné?

V poslednej kapitole druhej časti práce nazvanej **Zhrnutie výsledkov výskumu (prieskumu) a odporúčania** autor stručne uvedie iba prehľad získaných výsledkov (bez zdôvodňovania a popisu) a uvedie odporúčania na skvalitnenie skúmanej problematiky. Bez ohľadu na tému, každá záverečná práca by mala obsahovať úvod, záver, literatúru, prílohy.

Názov práce - mal by odzrkadľovať cieľ práce, riešený problém, a to najmä kvôli vyhľadávaniu prameňov ďalšími autormi.

Úvod - autor zdôrazní potrebu riešenia zvoleného problému a spôsob, úroveň jeho spracovania. Zodpovie na otázky: Aký význam má práca? Aký bude z nej úžitok, komu môže poslúžiť a na čo? Autor môže tiež stručne charakterizovať štruktúru práce.

Záver patrí medzi najdôležitejšie časti práce. Mal by byť stručný, ale dostatočne prehľadný na to, aby čitateľ z neho mohol posúdiť, čo i sa mu opláti celú prácu prečítať, či je vhodná pre jeho potreby. Autor stručne zhmie cieľ práce, metódy jeho dosiahnutia, získané výsledky a odporúčania na zlepšenie stavu.

Literatúra - v tejto časti je potrebné uviesť literatúru, z ktorej autor pri písaní práce čerpal a na ktorú sa v práci odvoláva. Zoznam literatúry je vhodné usporiadať v abecednom poriadku a aj číslovať. Pri uvádzaní literatúry je treba dodržiavať normu ČSN 01 0197 Bibliografické citace, 1990. Nižšie uvádzame výňatky z nej.

Poslednú časť práce tvoria **prílohy**. Do príloh treba dať formuláre didaktických testov, dotazníkov, osnovy rozhovorov, pozorovacie háčky, zložitejšie a podrobnejšie tabuľky, diagramy, fotografie, výkresy atď.

Obsah práce so zoznamom príloh sa dáva na začiatok práce. Jednotlivé kapitoly i podkapitoly sa číslojú arabskými číslicami priebežne a desatinne: 1., 2., 2.1., 2.2.1. atď. **Úvod, záver, obsah a literatúra sa nečísľujú.** Prílohy sa číslojú samostatne, napr. príloha č. 1., príloha č. 2 atď.

- Pre štýl písania by mala platiť zásada jasnej, správnej, presnej, zaujímavej a stručnej komunikácie s čitateľom.

- Dlhé vety a súvetia sú neprehľadné, ťažko zrozumiteľné a vyžadujú od čitateľa trpezlivosť. Preto je treba používať krátke vety a súvetia rozčleňovať na samostatné vety.

- Vyhýbať sa zbytočným "mŕtvym slovám", ktoré významu vety neprospievajú. Napr. vzájomná diskusia - prečo vzájomná, veď každá diskusia je vzájomná, školskí žiaci a pod.

- Čo najmenej používať spojovacie frázy, napr.: však, teda, s ohľadom na, vo svetle, že a pod.

- Používať presné pojmy. Napr.: význam slova učiteľ je presnejší ako pedagogický pracovník, ak ide o pôsobenie v triede, skóre didaktického testu je presnejšie ako úroveň vedomostí a pod.

- Čím menej používať imperatívy ako napr. je nevyhnutné, musí, nesmie a pod.

- Vyhýbať sa zložitým, cudzím slovám, najmä pokiaľ existujú ich slovenské ekvivalenty.

- Používať pozitívne formulácie. Napr. výraz je to bežné je zrozumiteľnejší ako výraz nie je to neobyčajné.

- Pokiaľ je to možné, používať ukážky, príklady, praktické využitie, obrázky, schémy, diagramy. Zvyšuje to zrozumiteľnosť, presvedčivosť a názornosť práce.

- Vystrihať sa polonaznačených, polodokázaných, pretože veda uznáva len plnú pravdu. Jednotlivé tvrdenia presvedčivo doložiť.

- Nové pedagogické zásady, metódy, formy, materiálne prostriedky vyučovania atď sa majú presadiť svojou pokrokovosťou, účelnosťou, kvalitou, efektívnosťou a nie výrečnosťou autora.

- Text záverečnej práce má byť správny aj po gramatickej stránke.

Pre uvádzanie literatúry platí norma ČSN 01 0197. Podľa tejto normy sa literárne pramene uvádzajú takto:

a) Knihy (základná citácia). Uvedú sa tieto údaje:

- Priezvisko a krstné meno autora (stačí aj prvé písmeno krstného mena). Tituly a hodnosti sa neuvádzajú. Ak ide o dvoch až troch autorov, uvádzajú sa všetci, pričom mená jednotlivých autorov sa oddeľujú pomlčkou, príp. iným znamienkom. Ak sú autori viacerí ako 3, je možné uviesť mená všetkých autorov, ale je možné uviesť len priezvisko a meno prvého autora a za ním sa pripojí "a i." (a iní) alebo "et al" (et alii).

- Názov knihy.

- Zostavovateľ, editor, redaktor.

- Poradie vydania.

- Miesto vydania.

- Nakladateľ.

- Rok vydania.

- Počet strán.

Príklad:

Hutta, M. - Turek, I.: Didaktika mechaniky. 1. vyd. Bratislava, SPN 1990. 273 s.

Škola budúcnosti. (Zborník zahraničných štúdií.) Red. .Š. Švec. 1. vyd. Bratislava, SPKaÚŠI 1988. 117 s.

Často sa zvykne uvádzať aj skrátená citácia, pri ktorej sa uvedú tieto údaje:

- Priezvisko, meno autora (autorov).

- Názov knihy.

- Poradie vydania, ako ide o iné ako 1. vydanie.

- Miesto vydania.

- Nakladateľ.

- Rok vydania.

Príklad:

Zelina, M.: Alternatívne školstvo. Bratislava, Interlingua 1993.

b) Príspevok v časopise

- Priezvisko a krstné meno (prvé písmeno) autora (autorov).

- Názov príspevku.

- Názov časopisu.

- Ročník (zväzok).

- Rok vydania.

- Číslo.

- Stránky.

Príklad:

Orlov, V. - Cach, J.: Skupinové vyučovanie. Odborná škola, 32, 1982, č.4, s.34-38.

c) Príspevok v zborníku

- Priezvisko a krstné meno (prvé písmeno) autora (autorov).

- Názov príspevku.

- Názov príspevku za slovom "In:".

- Meno redaktora zborníka.

- Miesto vydania.
- Nakladateľ.
- Rok vydania.
- Stránky.

Príklad:

Byčkovský, P.: Vymedzovanie vyučovacích cieľov. In: Vybrané kapitoly z didaktiky strojárskych predmetov. Red. M. Hutta. Bratislava, SPN 1983, s. 31-41.

d) Habilitačné, dizertačné, diplomové a podobné práce

- Priezvisko a krstné meno (prvé písmeno) autora.
- Názov práce.
- Označenie druhu práce v hranatých zátvorkách.
- Sídlo školy, ústavu.
- Rok vydania práce.
- Počet strán.
- Názov školy, ústavu.

Príklad:

Albert, A.: Efektívnosť problémového vyučovania. Pedagogické čítanie. Prešov 1982. 164 s. Krajský pedagogický ústav.

V záverečných prácach budú autori používať aj citáty.

Citáty sú doslovné reprodukcie cudzieho textu. Citáty sa dávajú do úvodzoviek a nič z nich nemožno vynechať ani zameniť. Používajú sa vtedy, ak vyjadrujú určitú myšlienku tak jasne, že to už jasnejšie povedať nie je možné, ak prispievajú k výstižnej formulácii záverov alebo zovšeobecneniu určitej myšlienky. Okrem citátov sa používajú aj **voľnejšie reprodukcie myšlienky** (tzv. parafrázovanie), ktoré nesmú ale skresliť zmysel myšlienky a tiež **odkazy** na určitého autora či dielo. Tieto sa používajú vtedy, ak názory na určitý problém sa líšia, sú

rozporné, ak naša téza zodpovedá, alebo naopak, protirečí niečomu, čo tvrdia iní autori. Inak sa treba usilovať o vlastnú formuláciu myšlienok. Veľa citácií zvädza k frázovitosti. Stáva sa aj, že text je spájaním rôznych citátov. Vyvoláva to dojem, že autor nie je schopný samostatne pracovať a nemá vytvorený vlastný názor na vec. Tiež nie je správne odvolávať sa na dielo obsahovo síce nesporné, ale pre riešenie konkrétnej problematiky zbytočné, pretože obsahuje príliš všeobecné stanoviská. **Pri každom citáte, voľnej reprodukcii myšlienky či odkaze je potrebné uviesť prameň**, pretože v opačnom prípade ide o krádež. V záverečných prácach je vhodné citáty a odkazy uvádzať pod čiarou, pričom priamo v texte sa sa určí poradovým číslom (horným indexom) poradie citátu, odkazu, voľnej reprodukcie myšlienky.

Príklad: M.Zelina tvrdí, že ".....citát....."¹.

Na spodnom okraji strany sa urobí čiara a pod ňou sa uvedie prameň (bibliografický údaj) podľa vyššie uvedených pravidiel uvádzania literatúry. V tomto prípade číslo strany (s.75) znamená číslo strany, na ktorej je citát uvedený. Na každej strane sa citáty číslujú samostatne. Ak sa opakuje citované dielo bezprostredne, potom pod čiarou sa pod príslušné číslo napíše tiež tam alebo ibid.

Príklad: Podobný názor zastáva aj M.Zelina².

Ak je medzitým vsunutý iný odkaz, na iné dielo (napr.: Švec, Š.³), potom sa postupuje takto: Podľa M.Zelinu motivácia je:"....."⁴

Poznámka: Čitateľ si už určite všimol, že ani vo vlastnom texte sa neuvádzajú tituly a hodnosti autorov.

¹ Zelina, M.: *Stratégie a metódy rozvoja osobnosti dieťaťa*. Bratislava, IRIS 1994, s. 75.

² Tiež tam, s. 88.

³ Švec, Š.: *Koncepcia humanistickej orientovanej výučby*. Pedagogická revue, 35, 1993, č. 1/2. s. 6.

⁴ Zelina, M.: *cit.dielo*, s. 114.

Záujemcom o kvalifikačné skúšky !

V každom metodickom centre sú menovaní organizační garanti pre kvalifikačné skúšky, ktorí Vám v prípade potreby poskytnú informácie.

Príhlášky a záverečné práce posielajte doporúče na adresu príslušného MC, pričom nezabudnite uviesť aj meno garanta.

Uvádzame presné adresy metodických centier, mená zodpovedných pracovníkov a ich telefónne čísla:

MC mesta Bratislava	Metodické centrum Bratislava	Metodické centrum Prešov	Metodické centrum E. Eystrica
PhDr. Mária Jendeková	Ing. Darina Kováčiková	PaedDr. Ivan Pavlov	PaedDr. Ján Nemčok
Živnostenská 4	Tomášikova 4	Tarasa Ševčenku 11	Horná 97
PSČ 816 31	PSČ 820 09	PSČ 080 40	PSČ 975 46
Tel.: 07/52 23 182	Tel.: 07/52 22 253	Tel.: 091/723 451-2, 725 110	Tel.: 403 114

Problematike kvalifikačných skúšok sa budeme venovať na stránkach *Pedagogických rozhľadov* aj v školskom roku 1996/97.

1. číslo (vyjde v októbri 1996) a zamerané bude nasledovne:

- **Problematika 2. kvalifikačnej skúšky**

- **Skúsenosti škôl s ďalším vzdelávaním pedagogických pracovníkov**

- **Články týkajúce sa obsahu jednotlivých tematických okruhov kvalifikačných skúšok**

Všetkým našim čitateľom a spolupracovníkom želáme príjemné prázdniny a tešíme sa, že nám svoju priazeň venujete aj v novom školskom roku.

Redakcia

Na tvorbe tohto čísla *Pedagogických rozhľadov* sa podieľali niektorí členovia RR a pedagogickí pracovníci:

Miroslav Valica, šéfredaktor	Jozef Gál	Ján Nemčok
Olga Búryová, výk. a techn. redaktorka	Štefan Harkabus	Ivan Pavlov
Rudolf Butorac	Jaroslava Michalová	Gustáv Röttling
Ivan Turek	Anna Mistríková	Viera Stankovičová

Ďalšie vzdelávanie pedagogických pracovníkov v Európe a na Slovensku ... 1

M. Valica

Vyhláška č. 42/96 Z.z. Ministerstva školstva Slovenskej republiky ... 6

Projekt uvádzania začínajúcich pedagogických pracovníkov do praxe ... 8

Priebežné vzdelávanie pedagogických pracovníkov ... 9

Príprava vedúcich pedagogických pracovníkov ... 9

Špecializačné kvalifikačné štúdium ... 10

Špecializačné inovačné štúdium ... 11

Vyhláška č. 41/96 Z.z. Ministerstva školstva Slovenskej republiky ... 18

Zásady pre organizáciu, uskutočňovanie a ukončovanie kvalifikačných skúšok

pedagogických pracovníkov ... 19

Kritériá posudzovania ústnej skúšky a písomnej práce

k 1. kvalifikačnej skúške na MC ... 20

Požiadavky na ústnu časť 1. kvalifikačnej skúšky ... 20

Tematické okruhy pre 1. kvalifikačnú skúšku učiteľov ZŠ a SŠ

vykonávané na MC ... 20

Písomné záverečné práce k 1. kvalifikačnej skúške ... 25

Príklady možných tém pre písomnú záverečnú prácu

1. kvalifikačnej skúšky ... 25

Príklady štruktúry

typových záverečných prác ... 27

Ako postupovať

pri písaní záverečnej práce ... 28

I. Turek